İMBİK
Kültür- Sanat ve Edebiyat Dergisi

ISSN 2717 – 9362 • **Yılı:** 4 **Sayı:** 19 • Ağustos 2023
ulusal, süreli, 2 ayda bir yayımlanır.

Sahibi
USİD
Uluslararası Sanat ve İlim Derneği Adına
Mehmet Nuri Parmaksız

Genel Yayın Yönetmeni
Yazı İşleri Müdürü
Arif Demirbaş

Yayın Kurulu
Prof. Dr. Nurullah Çetin,
Ayhan Nasuhbeyoğlu, Sinan Yağmur,
İbrahim İlkyaz, İlter Yeşilay,
Pehlivan Uzun, Durak Turan Düz

Hukuk Danışmanı
Av. Yeşim Ünal

Abone İşleri
Ahmet Can Yıldız

Organizasyon ve Hazırlık

Yayın Koordinatörü
Durak Turan Düz

Editör
Ömer Ünal

Tasarım
Gökhan Türk

Baskı
Hira Grup Matb. Kağ. Ltd. Şti.
Kazım Karabekir Caddesi Murat Çarşısı No:39/10 İskitler/ANKARA

İdari Adres
İzmir 1. Cad. No: 33 / 21 Aydın Apt. Kat: 5 Kızılay /ANKARA
Tel: +90 312 417 81 21
www.usid.org.tr • usiddernegi@gmail.com
fingerlesscompany@gmail.com

Abonelik
Yurt içi yıllık abone bedeli 250 TL, kurum ve kuruluşlar için
300 TL, Türk Cumhuriyetleri için 500 TL, Türk Cumhuriyetleri
kurum ve kuruluşları için 500 TL, Avrupa için 75 Avro ve ABD için 100 $'dır.
T.C. Ziraat Bankası ANKARA KIZILAY BAŞKENT ŞUBESİ (Şube Kodu:1683)
IBAN NO : TR84 0001 0016 8392 0294 5250 01
Hesap No: 92029452
*Ödemeyi yaptıktan sonra kontrol ve adres bilgileriniz için
0553 519 21 60 numaralı telefonu arayın

Dergide yayımlanan eserlerin her hakkı saklıdır.
Kaynak gösterilerek dergiden alıntı yapılabilir. Gönderilen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez. Yayın Kurulu dergiye girecek yazılarda gerekli gördüğü değişiklikleri yapar. Yazıların sorumluluğu yazarlarına, ilanların sorumluluğu ise ilan sahiplerine aittir.

www.usid.org.tr

SUNUŞ

İMBİK dergimiz 19. sayısıyla Kültür-Sanat ve Edebiyat dünyamızdaki yerini alıyor. Bu sayının dosya konusu "Atatürk" başlığını taşıyor.

Dergimizde bu sayıda da birçok farklı edebi türe ve akademik çalışmaya yer veriyoruz. İmbik dergisi olarak sanatın ve sanatçının, kültürün ve edebiyatın yaşaması için yazmaya, yayınlamaya ve yaymaya devam edeceğiz. Bu bakımdan millî bilinç oluşturmamız şart. Bu sayımızda özel konumuz dışında ayrıca yine şiir, hikâye, deneme, inceleme, araştırma ve gezi yazısı türlerinde çok zengin bir içeriğe sahibiz.

İmbik dergimize sahip çıkmanız, yaymanız, okumanız ve okutmanız dileğiyle baki selamlarımla...

Mehmet Nuri PARMAKSIZ

İÇİNDEKİLER

3 **MAHŞER HİÇ DE UZAK DEĞİL...**
Mehmet Nuri PARMAKSIZ

5 **ATATÜRK, TÜRK İRADESİNİN SİMGESİDİR**
Prof. Dr. Ekrem BARAK ARIKOĞLU

7 **ATATÜRK'Ü BİR TARİKAT ŞEYHİNİ ANAR GİBİ ANMAK**
Prof. Dr. Mesut ŞEN

8 **"KEMALİZM" VE "GERÇEK ATATÜRK"**
Prof. Dr. Ahmet KIYMAZ

12 **ATATÜRK, İSLAM DÜŞMANI BİR KÂFİR MİYDİ?**
Prof. Dr. Nurullah ÇETİN

15 **MUSTAFA KEMAL VE TÜRK KADINI**
Sefa YÜCE

19 **ATATÜRK VE TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ**
Şükrü ÖKSÜZ

20 **KUVVA YA DA KUVA-YI MİLLİYE HAREKETİNİN ROMAN DİLİNDEKİ DAĞLI BİR ÖYKÜSÜ**
Prof. Dr. İsmail DOĞAN

31 **ATATÜRK'E DAİR**
M. Adil ÇETİN

33 **DÜNYA ÖNDERİ ATATÜRK**
Vüsale ALİYEVA

36 **BAŞÖĞRETMEN ATATÜRK**
Harika UFUK

37 **HAKİKATE GİDEN YOLU YOKLAMAK**
Prof. Dr. Aygün AKYOL

40 **GÖZE SEVDİĞİM**
Leyla ÇALIŞKAN

41 **SU**
Prof. Dr. Hayrani ALTINTAŞ

44 **TÜRKÇÜ- ATATÜRKÇÜ- MÜSLÜMAN TÜRKÜM**
Ramazan ŞİMŞEK

45 **MÜSLÜMAN TÜRK, ÖZGÜN FELSEFESİNE ODAKLANMALI**
Öğr. Gör. Muhittin GÜMÜŞ

48 **İŞLEVSELCİ PARADİGMA IŞIĞINDA TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**
Ayşe PARMAKSIZ

50 **GÖLGE OYUNU**
Dr. Reşide GÜRSES

51 **KEŞİŞ KIZI**
Erdoğan PAMUK

53 **AŞK ONAYI**
Öner ÇAĞLAR

54 **EDEBİYATIMIZDA KÜLTÜRÜMÜZDE GURBET**
Hayrettin İVGİN

60 **ZONGULDAK**
Zeynel YEŞİLAY

62 **SESLENİŞ!**
Kazım ÖZTÜRK

63 **29 EKİM 2023**
Sibel Unur ÖZDEMİR

MAHŞER HİÇ DE UZAK DEĞİL...

Mehmet Nuri PARMAKSIZ

Geceler hasret; gündüzler hasret lakin dünya sonlu olan.

Mahşere dek bitmeyecek bir özlem denizinde yüzüyorum her gün. Bu deniz bazen dalgalı, bazen durgun, bazen de fırtınalı oluyor lakin ben aşkı her hâliyle seviyorum. Aşk, içinde bin bir çiçeğin rayihasını saklayan ıtır çünkü.

Çağlayanlar, denizler ve okyanuslar gönlümdeki coşkuyu kıskanıyor; beni gören karıncalar yuvalarından çıkıyor ve selama duruyorlar aşkıma; güvercinler taklalarıyla karşılıyor beni; rüzgâr yârin kokusunu getirince gönlüme susuyor tabiat ve sükût bile ezberliyor şarkımızı.

Zamanın hiç dile geldiğini duydunuz mu siz? Saatlerin konuştuğuna hiç şahit oldunuz mu? Dün gece zaman da, saatler de dile geldi gönlümde ve sonlu olduklarını kabul ettiler işte.

Geceler hasret; gündüzler hasret lakin dünya sonlu olan.

Anladım ki hasret sonlu olanda alınan bir nefes; hayat bir göz kırpış kadar kısa ve kıyamet mahşere çıkan bir merdivenmiş.

Aklımda yaşadığım güzel anlar. Hayalimde yârin parmak uçlarından içtiğim şerbet, dilimde şükür ve teslimiyet nağmeleri, tevekkül adlı atla dünyada koşturuşum göğe ve bulutların üstünde secde edişim Mevlâ'ya.

Hüzün durağından geçmeyen; gecelerin sabır tespihini çekmeyen hangi ruh; mutluluk ve huzur şafağında doğan gökkuşağını görüp hüzün yağmurlarında ıslanmadan ve sevdiğini kaybetme korkusuyla menzil çağlayanından ıstırap kayalıklarına gül letafetiyle düşmüş ve özlem yorganını üstüne örtüp altında hıçkıra hıçkıra ağlamamış olsun.

Susamak gerçekte, çöl de serap görmek değil; serabın içindeki serap da yıkanmak ve her kum tanesinin birer damlaya dönüp çölün öncesi aşk denizini kulaçlayıp "mahşer" adlı adaya ulaşmakmış bunu anladım. Şükretmek bir nimet, teslim olabilmek bir hâl ki anlatılmaz.

Aşkı bir gözlük gibi gözüme; aşkı bir süzgeç gibi aklıma ve bir taç gibi başıma taktım. Aşkın bakışından; gözünden geçmeden düşündüğüm, gördüğüm ve idrak ettiğim bir şey yok ki artık.

Aşka bağlanmak; aşkla mahşere yürümek ne güzel. Aldığım her nefeste ukbayı özlüyorum; hasret bana her vurduğunda "sonlusun dünya" diyorum ve sonsuza yol alıyorum.

Dünya üzerinde yok benim gibi mutlu bir kul; yok benim gibi bir âşık. Aşkla tamam olmak ne güzel. Sonsuz sevdayı dünyada bulmak ve şimdiden mahşeri özlemek ne güzel.

Hüzün durağından geçmeyen; gecelerin sabır tespihini çekmeyen hangi ruh; mutluluk ve huzur şafağında doğan gökkuşağını görüp hüzün yağmurlarında ıslanmadan ve sevdiğini kaybetme korkusuyla menzil çağlayanından ıstırap kayalıklarına gül letafetiyle düşmüş ve özlem yorganını üstüne örtüp altında hıçkıra hıçkıra ağlamamış olsun.

Susamak gerçekte, çöl de serap görmek değil; serabın içindeki serap da yıkanmak ve her kum tanesinin birer damlaya dönüp çölün öncesi aşk denizini kulaçlayıp "mahşer" adlı adaya ulaşmakmış bunu anladım.

Ve bir kere daha tasdik ettim ki, şükür sandalının kürekleri sabır ağacından yapılırsa kırılmazmış. Dalga dediğimiz gerçekte nefsin oluşturduğu bir şeymiş. Teslimiyeti gönül kalkanı yapan âşık etkilenmezmiş basiret gözlüğünü taktığında güneşten.

Güneş ki bir vakıaymış zulmeti aşmak için.

Sevdanın her çeşidi konuşuyor benim üzerimde. Razıyım hasretten, aşkın yangınından. Aşkla coşmak, aşkla sonsuzca sarhoş olmak güzel.

Ölüm bir insana bu kadar mı güzel gelir; bu kadar mı hoşluk verir; bu kadar mı mutluluk ve huzur ifade eder? Çünkü içimdeki yangın bilinen bir ateşten değil. Bilinen bir şey değil.

Gözlerimi kapatınca mahşeri hayal ediyor dimağım; durduramıyorum muhayyilemi. Dünyada aşkı bulma ve anlama mutluluğunu yaşadım ya, sermestim işte.

Ruhum uyuyamıyor; bendenim uyuyor gibi olsa da gönlümün içinde akan nehirler durmuyor; akıyor bir derya olan aşka.

Özlemin adı aşk, vuslat şarkımın adı maşuk. Dünya gözümde değerini kaybetti aşkla, tarifsizliklerin cümlesini kendinde toplayandır aşk.

Çöllerin sıcaklığı aşktan, kalbim erir çölün aşk ateşinde ve karışır gönlüne gönlüm; eridikçe coşar ve şükreder Rabbime. Şükrün zirvesinde çıktım aşkla; tevekkül ırmağında yıkanıyorum her gün.

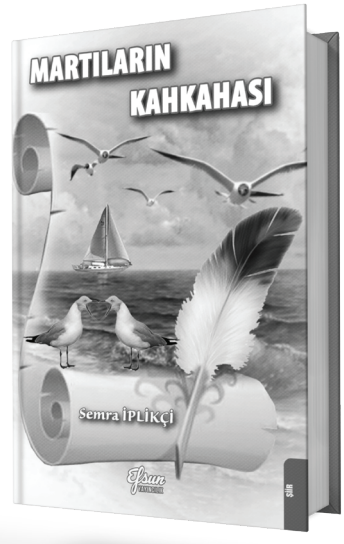
Ve bir kere daha tasdik ettim ki, şükür sandalının kürekleri sabır ağacından yapılırsa kırılmazmış. Dalga dediğimiz gerçekte nefsin oluşturduğu bir şeymiş. Teslimiyeti gönül kalkanı yapan âşık etkilenmezmiş basiret gözlüğünü taktığında güneşten.

Güneş ki bir vakıaymış zulmeti aşmak için. Karanlığın içinde kaybolanın aşkmış pusulası. Yıldızlar bir durakmış saman yolunda ve görevleri deniz feneri gibi olmakmış.

Ve sonunda anladım aşkın ve dünyanın ne olduğunu. Aşkla gökyüzüne yazdım bulutlardan "Mahşer hiç de uzak değil" diye ve nihayet Mevlâ'nın lütfuyla aşka boyadım her çiçeği.

Martıların Kahkahası

Semra İPLİKÇİ



ATATÜRK, TÜRK İRADESİNİN SİMGESİDİR

Prof. Dr. Ekrem BARAK ARIKOĞLU

Bazı şeyleri hiç akıldan çıkarmamak için tekrarlamalı. Çünkü çok unutkan bir milletiz.

1.Atatürk Samsun'a giderken Osmanlı'nın başkenti işgal altında idi. Atatürk Ankara'da meclis başkanı iken düşman askerleri Ankara sınırlarına dayanmıştı. Yurdumuzun son kalan parçaları yedi düvel tarafından yedi yönden işgal edilmişti. Dört yüz yıldır gerileyen Türk'ün talihini Atatürk tersine döndürerek tam bağımsız Türkiye Cumhuriyeti devletini kurmuştur.

Onun en büyük eseri Türkiye Cumhuriyetinin kendisidir. Atatürk düşmanlarının dediği gibi Osmanlıyı Atatürk yıkmamıştır, neredeyse tamamı işgal edilmiş, padişahı düşman elinde bulunan Osmanlı Devletinden Türkiye Cumhuriyetini düşmanlarla savaşarak kurtarabilmiştir. Atatürk iyi yetişmiş bir Osmanlı Paşası, Türkiye Cumhuriyeti de Osmanlının devamı bir Türk devletidir.

2.Atatürk halifeliği kaldırarak doğru yapmıştır, din ile devlet işlerini ayırarak doğru yapmıştır (bugün dini siyasete alet edenlere bakarak bunu daha iyi anlıyoruz), hedef olarak çağdaş uygarlık seviyesine çıkmayı koyarak doğru yapmıştır, yönümüzü Batı Medeniyetine döndürerek doğru yapmıştır. İslam Ülkeleri içerisinde Türkiye'nin bulunduğu konuma bakarak bunları daha rahat söyleyebiliriz. Hem de onun ölümünden sonra onun ilkelerini bırakmamıza, bağımsızlığımızı kaybetmemize rağmen, Türkiye'nin Müslümanlığın en özgür ve halisane yaşanan yer olmasını Atatürk'ün büyüklüğüne borçluyuz.

3. Bugün Arabistan'da kadınların ehliyet alabilmesi, İran'da kadınların stadyuma gidebilmeleri İslam dünyası için büyük adımlar olarak görülmektedir. Atatürk, Batı medeniyetinde oy hakkı yokken kadınlarımıza seçme seçilme hakkı vermiş, medeni kanunla erkeklerle eşit haklara kavuşmalarını sağlamıştır. Onun kadınlara eşit haklar vermesini hazmedemeyen bugünkü bazı mürteciler onu din düşmanı olarak göstermeye çalışıyorlar.

4. Atatürk bir yandan Osmanlının borcunu öderken diğer yandan ülkenin dört bir yanını fabrikalarla donatmıştır. Onun attığı temeller üzerine Türkiye uçak üreten çok az sayıdaki ülkeden biri olmuştur.

5. Cahiller, "Atatürk alfabeyi değiştirerek ülkeyi bir gecede cahil bırakmıştır." derler. Atatürk'ten çok önceleri Osmanlı zamanında alfabe değiştirme çalışmaları vardı. Osmanlının şehirlerinde okuma yazma oranı % 10'larda idi. Köylerde okuma yazma bilen birkaç kişi ya olurdu ya olmazdı. Zaten aydını çok olsaydı Osmanlı niye çöksündü. Bilimde geri kaldığımız için 3-4 yüzyılda sıfırı tükettik.

Yok elinize silah alıp devleti yıkmaya, bölmeye çalışırsanız zırnık hakkınız olmaz. Türk yok olmadan Türkiye Cumhuriyeti bölünmez, yok olmaz. Bölmek isteyenler yok olur. Bin yıldır kardeşçe yaşadık, sonraki bin yılda da yaşarız. Bölücülük zehri vücuduna girmiş olanlar bu zehri vücutlarından atmalıdır. Bütün dünya bölücülerin destekçileri olsa da vatan bölünmez, ellerinde Amerikan silahları olsa da ellerinde patlar. Türkiye Cumhuriyetine bağlı, Türk Kürt kardeşliğine inanan Kürt kardeşlerimiz bölücülüğe karşı çıkmalıdır. Kardeşlik hukuku bunu gerektirir.

Yeni bir başlangıç gerekiyordu. Bu başlangıcı ancak Atatürk gibi aydınlık fikirli bir devrimci Başbuğ yapabilirdi, nitekim yaptı. Onun kurduğu eğitim sisteminden devam etse idik şimdi kendine yeterli dünyanın önemli bir gücü olurduk. Fakat ellilerden itibaren liderlerimiz önce Amerika'ya teslim olup sonra iktidar oldular. Marşal'dan BOP eş başkanlığına böyle geldik. Ecevit gibi arada bir çatlak ses çıkarmaya çalışanlar ambargolarla cezalandırıldı.

6. Osmanlı çok uluslu bir devletti. Atatürk elinde kalan Anadolu'da eşit yurttaşlık esasına bağlı ulus devlet inşa etti. Bölücü Kürtçüler derler ki "kurtuluş savaşına biz de katıldık, Türkiye'de bizim de hakkımız var." Hiç kimse de "sizin hakkınız yok" demiyor zaten. Buyurunuz şerefli Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak birlikte yaşayalım.

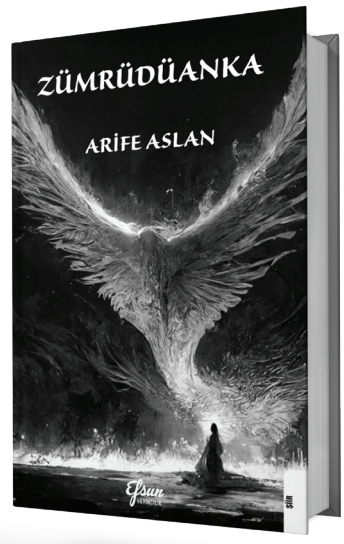
Yok elinize silah alıp devleti yıkmaya, bölmeye çalışırsanız zırnık hakkınız olmaz. Türk yok olmadan Türkiye Cumhuriyeti bölünmez, yok olmaz. Bölmek isteyenler yok olur. Bin yıldır kardeşçe yaşadık, sonraki bin yılda da yaşarız. Bölücülük zehri vücuduna girmiş olanlar bu zehri vücutlarından atmalıdır. Bütün dünya bölücülerin destekçileri olsa da vatan bölünmez, ellerinde Amerikan silahları olsa da ellerinde patlar. Türkiye Cumhuriyetine bağlı, Türk Kürt kardeşliğine inanan Kürt kardeşlerimiz bölücülüğe karşı çıkmalıdır. Kardeşlik hukuku bunu gerektirir. Bölücülük yapılarak barış, kardeşlik olmaz.

7. Gizliden açıktan Atatürk düşmanlığı yapanlar, onu karalayanlar samimi Müslüman olamaz. Çünkü İslam'ın son kalesi Atatürk'ün kurduğu kutsal Türkiye Cumhuriyetidir. Ona düşman olanlar Türk Milletine ve Türkiye Cumhuriyetine düşmandırlar. Onların düşmanlık beslediği şey Türk'ün bağımsız, hür olarak yaşamasıdır. Aslında düşman oldukları Atatürk değil "Türk"tür. Türk'ün son başbuğu Atatürk olduğu için ona çatıyorlar... Bilmezler ki Türk var oldukça Atatürk de var olacak...

Ne Mutlu Türküm Diyene

Zümrüdüanka

Arife ASLAN



ATATÜRK'Ü BİR TARİKAT ŞEYHİNİ ANAR GİBİ ANMAK

Prof. Dr. Mesut ŞEN

Hamdullah Suphi Tanrıöver'in meclis kürsüsünden "Kuva-yı Milliye bir cinnet-i mukaddestir" demesi üzerine Mustafa Kemal Atatürk, "Kuva-yı Milliye hesaptır hesap" yanıtını vermiştir...

Atatürk azimli, kararlı olduğu kadar son derece realistti, rasyonel biriydi, bir hesap adamıydı...

Fakat tasavvuf kaynaklı meczup kültürü sonunda Atatürk'ü de destansı kişiliğe büründürdü... Atatürk de menkıbevi kişilik hâline getirildi, hatta dayatıldı...

Şimdi Halk TV'den şu sözleri duydum: Yolculuk esnasında Atatürk, Bandırma vapurunun kaptanı İsmail Hakkı Durusu'ya yaklaşıyor. Ona, kıyıdan gidebilir miyiz diyor. Durusu, beş yıldır bu bölgede kaptanlık yaptığını, nerenin sığ, nerenin kayalık olduğunu iyi bildiğini söylüyor. Pusulamız var mı diyor Atatürk... Durusu, bir pusula var, ama çok eski diyor... Neticede gemi 41 yıllık bir gemi... Sonra Durusu bu olayı başkasına naklederken güya şöyle diyor: Beni çok etkiledi, o an anladım ki geminin kaptanı ben değil oydu."

Böyle hikâyeler Atatürk'e, millî mücadelenin ruhuna zarar veriyor... Atatürk'ü Said Nursi'yi anlatır gibi anlatmak doğru değil...

Dinciler bunu yapıyor çünkü orada meczupluk egemen bir kültür... Cahil insanlar böyle kandırılıyor... Şeyhinin dişlediği hurmayı yiyen adamın kültürüdür, bu kültür... Elbette, böyle hikâyeleri duymak istiyor... Siz anlatmak istemeseniz de o, bu hikâyeleri duymak ister... Olağan bir şey bu insanları tatmin etmez, sıkar, bu insanlara olağan dışı hikâyeler uydurulmak zorunda...

İlginç olan nedir?.. İlginç olan, Atatürkçüyüm, lâikim diyen bazı insanların da en az dinciler kadar, bu kültürün etkisi altında kalmış olmalarıdır... Çünkü aynı meczup kültüründen gelmekte her iki grup da... Atatürkçülerin de Atatürk'ü efsanevi kişiliğe büründürmeleri bu yüzdendir...

Doğu, neredeyse bütünüyle, uydurulmuş hikâyeleri dinlemeyi seven, kanatlanmayı arzulayan, yürümekten hoşlanmayan meczuplar diyarı... Doğu ile batı arasındaki en belirgin fark bu... Bu yüzden uyduruk hikâye peşinde doğu insanı...

Paylaşım siteleri uyduruk hikâyelerle dolu... Gören, paylaşıyor bunları... Çünkü seviyor, yalanı seviyor, arıyor, buluyor ve paylaşıyor... Gerçek mi acaba diye en küçük şüphe duymuyor... Biri ona paylaşmadan önce yalan bu derse bozuluyor, sinirleniyor da... Gerçekle yüzleşmek istemiyor...

“KEMALİZM” VE “GERÇEK ATATÜRK”

Prof. Dr. Ahmet KIYMAZ

Modern dünyanın köleleştirme kılıfları...

Fasit daire içinde kıvranan, çıkış noktaları aramaktan âciz insanların bazen de tek kurtuluş kaynakları...

Beyinleri ve yürekleri özgür düşünce niteliklerinden uzaklaştıran maskeler...

"İnsan olma bilinci içinde yaşama" meziyetini geriye atan, süslenmiş kavramlar ve kavramların esaretinde kendi olamamış insanların başkalaşım formülleri... "izm"ler...

***

Temel düşünce yapılarını sembolize eden "izm"ler:

Kapitalizm, Komünizm, Sosyalizm, Faşizm, Liberalizm, Satanizm, Rasyonalizm, Septisizm, Hümanizm, Ateizm, Panteizm, Feminizm, Egzistansiyalizm, Dogmatizm, Empresyonizm, Pragmatizm...

Ayrıca, kişi adları üzerine bina edilmiş "izm"ler: Mazdekizm, Makyavelizm, Marksizm, Leninizm, Stalinizm, Kemalizm...

***

Her bir "izm"den alınacak kıssadan hisse niteliğinde olumlu / olumsuz çıkarımlar elde etmek tabii ki, mümkün. Her bir "izm"in öğreti niteliğinde insanlara sunduğu farklı düşünceler, beyinleri ve gönülleri zaman zaman aydınlattığı, analiz yeteneği kazandırdığı da bir gerçek. Lâkin, bu aydınlatmadan ziyade, bütün izm'ler, daha çok beyinleri ve yürekleri bulandırma, köreltme, hapsetme özellikleri, genellikle etkin olarak algılanmaz, algılatılmaz.

Okuma katsayısı yüksek, sorgulama ve dikkatli olma feraseti olgunlaşmış, analitik düşünme yeteneği kazanmış bireyler için izm'lerin öğretileri sorun oluşturmaz. Bununla birlikte; bilgi, bilinç, ufuk düzeyi çok yetersiz bireyler ve toplumlarda izm'ler hep büyük tehlike oluşturmuştur, oluşturmaktadır.

Temel düşünce akımlarını sembolize eden "izm"ler bir tarafa; kişi adları üzerine kurulmuş izm'ler ise bir başka önemli tehlike sunmaktadır. Çünkü, kişi adlarına kurulmuş izm'lerde fasit daire ve hapsediliş daha büyüktür. Ayrıştırıcılığın, "benden veya bizden olmayanların" çoğalması daha mümkündür. Çünkü, o izm'lere ad veren insanlar da, neticede temel düşünce yapılarından birinin temsilcisidir. "izm"e kaynaklık eden her insan, aynı zamanda liderdir veya toplumların azımsanmayacak bölümü tarafından lider olarak tanımlanmış insanlardır.

Dolayısıyla, liderlik niteliklerini bünyesinde bulundurmuş, tarihî önem ve değere sahip bu insanlar, toplumdaki diğer insanların çoğundan, hatta hepsinden daha üst becerilere, niteliklere sahiptir. Ve o insanlar, yani izm'in ad babası

insanlar, toplumunun ve insanlığın hayat tarzından çıkarımlara sahip dehadırlar. Her deha da, kendisinden önceki dehalardan azamî derecede yararlanarak, temel düşünce sistemlerini toplumlarına yansıtma ve etkili olma gücüne sahiptirler. Ve en önemlisi, hiçbir deha, hiçbir lider, kendi adına bir "izm"in kurulmasını, nefsine hoş gelse bile istemez. Çünkü, onlar için, kendi benliklerinden ziyade, içinde yaşadıkları toplumların ve tüm insanlığın öne çıkması önemlidir.

***

Günümüz Türkiyesi'nde "Atatürk ve Atatürkçülük" dendiğinde o kadar farklı ve birbirine zıt düşünceler ve yorumlar çıkmaktadır ki, "Bu mu Atatürk, bu mu Atatürkçülük?" diye sormadan edilememektedir.

***

Rahmetli Atilla İLHAN'ın ifade ettiği gibi "Hangi Atatürk?" sorusunu sormak ve sorgulamak gerekir, kanaatindeyim?

HANGİ ATATÜRK?

Batılılaşma gayreti içinde bulunan Batıcı, sosyal demokrat, dinî değerleri zayıf veya yok Atatürk mü?

Batılılaşma'yı teknoloji ve bilim düzeyinde algılayan milliyetçi, dindar ve çağdaş bir Atatürk mü?

Osmanlı'yı değerleri ve kurumlarıyla yıkan devrimci ve gelişmeci Atatürk mü?

Osmanlı'nın yıkılmaması gereken değerlerini muhafaza eden, yıkılması gerekenleri yıkan, Monarşi'den Cumhuriyet'e geçişi sağlayan, yeni değerlerle üniter devleti kuran Atatürk mü?

Tekke ve zaviyeleri kapattığı, hilafeti sonlandırdığı, Arap harflerini attığı için din ve millet düşmanı Atatürk mü?

Yabancı servis ajanlarının güdümündeki kokuşmuş ve bozulmuş tekke ve zaviyeleri kapattığı, işlevini yitirmiş hilafeti kaldırdığı ve bilim ve teknoloji merkezi Batı'yı daha yakından takibi sağlamak için Arap harflerini attığı için milliyetçi, vatanperver Atatürk mü?

Kendini tarikat veya İslâmî cemaat mensubu olarak tanımlayan pek çok kişi tarafından -üstü kapalı da olsa- "tukaka", "Deccal" gösterilen Atatürk mü?

Kendini sosyal demokrat, solcu olarak tanımlayan pek çok kişi tarafından "ilahlaştırılan" Atatürk mü?

Dinsiz, millet düşmanı, İngiliz ajanı Atatürk mü?

Dindar, millet sevdalısı, milliyetçi ve en büyük Türk Atatürk mü?

***

Maalesef, durum böyle... Ülkemizde bu ve benzeri Atatürk yorumlarını görmek artık âdetten olagelmiştir. Oysaki tarih, Atatürk'ü bütün yalın gerçeği ile ortaya koymaktadır. Lâkin, algılama, güdümleme farklı farklı olduğundan farklı farklı Atatürk portreleri ile karşı karşıya kalmaktayız.

Bilinen tek gerçek var ise, Atatürk sevenlerinin de karşıtlarının da azımsanmayacak bölümünün cahil ve ön yargılı yaklaşımlarıdır. Şunu da rahatça ifade etmememiz gerekir ki, Atatürk'e ve O'nun değerlerine en büyük zararı veren, Atatürk düşmanlarının ortaya çıkmasına zemin hazırlayanlar milletten ve milletin değerlerinden kopuk aydın görünümlü ayak takımıdır. Bunların başında da kendine "Kemalist" diyenler veya denmesini isteyenlerin çoğunun tarihî gerçeklerden uzak "Atatürk ve Atatürkçülük" yorumlarıdır.

***

GERÇEK ATATÜRK, ancak Atatürk'ün hayatını tarihî gerçeklere uygun bilmekte ve O'nun sözlerini idrak etmekte yansımasını bulabilir, inancındayım. Gerçek Atatürk'ü, Atatürk'ün kendisinden, kendi

Hükümetini ayakta tutmak için dini kullanmaya gerek duyanlar zayıf yöneticilerdir. Âdeta halkı bir kapana kıstırırlar. Benim halkım demokrasi ilkelerini, gerçeğin emirlerini ve bilimin öğretilerini öğrenecektir. Batıl inançlardan vazgeçilmelidir. İsteyen, istediği gibi ibadet edebilir.

"Biz, ne Bolşevik'iz, ne de Komünist: Ne biri, ne diğeri olamayız. Türkler milliyetperver ve dinlerine hürmetkâr bir millettir.

sözlerinden ve fiillerinden tanımamız daha gerçekçi olur, kanaatindeyim. Bu nedenle, şu özdeyişlerin içerdiği anlamları önemsiyorum:

"Türk" demek, "dil" demektir. Milliyetin çok belirgin niteliklerinden biri dildir. Türk milletindenim; diyen insan, her şeyden önce ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır.

Biz, Türklük davasını böyle bir müspet ölçüde ele almış bulunuyoruz. Büyük Türk tarihine, Türk dilinin kaynaklarına, zengin lehçelerine, eski Türk eserlerine önem veriyoruz. Baykal ötesindeki Yakut Türklerinin dil ve kültürlerini bile ihmal etmiyoruz.

Bir millette, özellikle bir milletin iş başında bulunan yöneticilerinde özel istek ve çıkar duygusu, vatanın yüce görevlerinin gerektirdiği duygulardan üstün olursa, memleketin yıkılıp kaybolması kaçınılmaz bir sondur.

Bilelim ki, millî benliğini bilmeyen milletler başka milletlerin avıdır.

Millî sınırlar içinde bulunan yurt parçaları, bir bütündür; birbirinden ayrılamaz.

Okul sayesinde, okulun vereceği ilim ve fen sayesindedir ki, Türk milleti, Türk sanatı, Türk ekonomisi, Türk şiir ve edebiyatı bütün güzellikleriyle gelişir.

Ekonomisi zayıf bir ulus, yoksulluktan ve düşkünlükten kurtulamaz; güçlü bir uygarlığa, kalkınma ve mutluluğa kavuşamaz; toplumsal ve siyasal yıkımlardan kaçamaz.

Büyük başarılar, kıymetli anaların yetiştirdikleri seçkin evlatlar sayesinde olmuştur.

Bir millet savaş alanlarında ne kadar zafer elde ederse etsin, o zaferin sürekli sonuçlar vermesi, ancak kültür ordusu ile mümkündür.

Türk çocuğu, atalarını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır.

Yüksek Türk! Senin için yüksekliğin sınırı yoktur. İşte, parola budur.

Bu memleket tarihte Türk'tü, bugün de Türk'tür ve ebediyen Türk olarak yaşayacaktır.

Hükümetini ayakta tutmak için dini kullanmaya gerek duyanlar zayıf yöneticilerdir. Âdeta halkı bir kapana kıstırırlar. Benim halkım demokrasi ilkelerini, gerçeğin emirlerini ve bilimin öğretilerini öğrenecektir. Batıl inançlardan vazgeçilmelidir. İsteyen, istediği gibi ibadet edebilir.

"Biz, ne Bolşevik'iz, ne de Komünist: Ne biri, ne diğeri olamayız. Türkler milliyetperver ve dinlerine hürmetkâr bir millettir. Bizim hükümet şeklimiz, tam bir demokrat hükümetidir.

Bizim dinimiz en tabiî ve mâkul dindir. Ve ancak bundan dolayıdır ki son din olmuştur. Bir dinin tabiî olması için akla, fenne, ilme ve mantığa uygun olması lâzımdır. Bizim dinimiz, bunlara tamamen uygundur.

Din, lüzumlu bir müessesedir. Dinsiz milletlerin devamına imkân yoktur. Yalnız şurası var ki, din; Allah ile kul arasındaki bağlılıktır. Softa sınıfının din simsarlığına müsaade edilmemelidir. Dinden maddî menfaat temin edenler, iğrenç kimselerdir. İşte biz, bu vaziyete muhalifiz ve buna müsaade etmiyoruz."

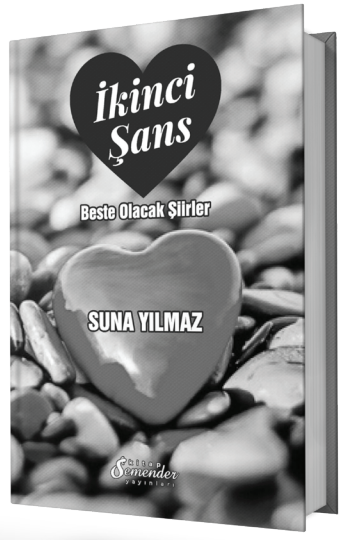
Türk milleti, daha dindar olmalıdır. Yani bütün sadeliğiyle dindar olmalıdır demek istiyorum. Dinimize, bizzat hakikate nasıl inanıyorsam buna da öyle inanıyorum. Şuura muhalif, ilerlemeye engel hiçbir şey ihtiva etmiyor. Halbuki Türkiye'ye istiklâlini veren bu Türk milleti içinde daha karışık, sun'î, bâtıl itikatlardan ibaret bir din daha vardır. Fakat bunları benimsemiş olan cahiller, âcizler, sırası gelince tenevvür edeceklerdir.

***

Cumhuriyetimizin 100. yıl dönümünde, Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk'ü rahmet ve minnetle yâd ediyor; O'nun ve bütün millet önderlerinin ruhunun şâd, mekânının cennet olmasını diliyoruz.

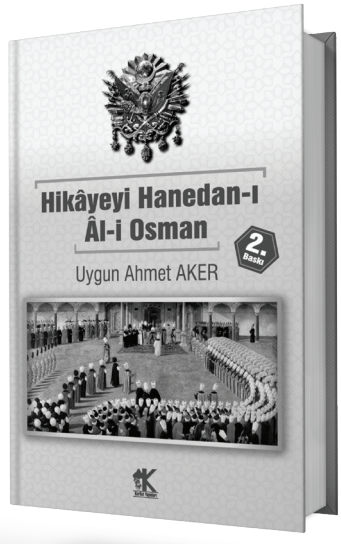
İkinci Şans

Suna YILMAZ



Hikâyeyi Hanedan-ı Âl-i Osman

Uygun Ahmet AKER



ATATÜRK, İSLAM DÜŞMANI BİR KÂFİR MİYDİ?

Prof. Dr. Nurullah ÇETIN

Atatürk, 01 Kasım 1937 tarihli Meclis açış konuşmasında şöyle bir cümle kurmuştu: "Aziz milletvekilleri! Dünyaca bilinmektedir ki, bizim devlet yönetimimizdeki ana programımız, Cumhuriyet Halk Partisi programıdır. Bunun kapsadığı prensipler, yönetimde ve politikada bizi aydınlatıcı ana çizgilerdir. Fakat bu prensipleri, gökten indiği sanılan kitapların doğmalarıyla asla bir tutmamalıdır. Biz, ilhamlarımızı, gökten ve gaipten değil, doğrudan doğruya yaşamdan almış bulunuyoruz."[1] Bu cümleden hareketle bazıları din adına Atatürk'ü Kur'an ve İslam inkârcısı bir kâfir ilan etme çabası içindeler. Bakalım öyle mi? Bu cümle iki açıdan yorumlanabilir:

1.Cahil ve kötü niyetli kişilerin zannettiği ve algıladığı gibi bu cümlede kastedilenin Kur'an ve İslam olduğunu var sayalım. Bu algıya göre bu cümlede Kur'an ve İslam'a bir hakaret yoktur. Atatürk demek istiyor ki: "Biz CHP programı yazıyoruz. Biz insanız, peygamber değiliz. Biz fani insanların yazdığı parti programı, kutsal din kitabıyla bir tutulamaz, tutmayınız. Onun için kimse bu parti programına kutsal kitap gözüyle bakıp da mutlaklaştırmasın, kutsallaştırmasın, dogmalaştırmasın. Parti programı zamanın şartlarına göre değişebilir, ama kutsal kitaplar evrenseldir, değişmez. Parti programı insan yapısıdır ve değişebilir, ama kutsal kitaplar Allah kelâmıdır, değişmez. O yüzden bizim yaptığımız programı dondurmayın, kutsallaştırmayın".

Burada Kur'an'a hakaret olmadığı gibi saygı da vardır. Zira kendi sözünü Kur'an ayetleriyle bir tutmuyor, "beni peygamber yapmayın, benim programımı da kutsal kitap haline getirmeyin" diyor.

2.Diğer yandan bu cümle şöyle de yorumlanabilir: Atatürk bu cümlesinde din olarak İslam, kitap olarak Kur'an'dan bizzat ve açıkça söz etmemiştir. Yani eleştiri hedefi açıkça Kur'an ve İslam değildir. Cümlede Kur'an ve İslam isimleri geçmez. Onun için biz Müslümanlar bu sözü üzerimize alınmıyoruz.

Ayrıca İslam ve Kur'an, 'gökten inen bir din ve kitap' değil, 'Allah'tan inen bir din ve kitaptır.' Kur'an'ın nasıl ve nereden indiği Kur'an'da açıkça belirtilmiştir. Şöyle: "Tenzîlu'l-kitâbi minellâhi'l-azîzi'l- hakîm (hakîmi)". Yani "Bu kitabın indirilişi aziz ve hakîm olan Allah'tandır." (Zümer, 1). İslam'a göre Allah, 'gök'te değildir. Allah bilinen bir mekânda yer tutmaz. Allah mekân ve zaman üstünde ve ötesindedir. Gökte oturan biri değildir. Onun için 'gökten inen kitaplar' ifadesi Müslümanları bağlamıyor.

Atatürk tek bir kitaptan yani Kur'an'dan bahsetmiyor, 'kitaplar' diyor. Bu kitaplardan kasıt, aslını kaybetmiş, sonradan inananlarınca değiştirilmiş, dönüştürülmüş, tahrif edilmiş, insan sözleri karıştırılmış olan, ama insanlara gökten indi diye sunulan İncil, Tevrat gibi kitaplardır. Zira 'dogma' kelimesi Aydınlanma döneminden itibaren Batıda Aydınlanmacılar, ateist ve deistler tarafından İncil için kullanılan bir terimdir.

Dipnotlar

1. Millet Meclisi Tutanak Dergisi D. V, C. 20, Sa. 3, 1 Kasım 1937.

Kur'an için 'dogma' kelimesi hiç kullanılmamıştır. Dogma, sorgulanmadan, düşünülmeden olduğu gibi benimsenen, inanılan, kabul edilen kesin hüküm demektir. Buna göre Ortaçağ'da İncil sorgulanamaz ve eleştirilemezdi. Kilise insanların adeta emirle, zorla, baskıyla İncil'e inanmalarını isterdi. Sorgulayanlar, eleştirenler giyotine gönderilir, başları kesilirdi.

İslam'da ise Kur'an her zaman sorgulamaya açıktır, Kur'an'ı sorgulayan veya eleştirenlere, kâfirlere, dinsizlere dünyada ceza yaptırımı uygulanmaz. Zira Kur'an'da "Sizin dininiz size, benim dinim banadır."(Kâfirun, 6), "Dinde zorlama yoktur." (Bakara, 256) ayetleri vardır. O yüzden Atatürk'ün cümlesindeki 'dogma', İslam'ı, Kur'an'ı bağlamıyor. Biz Müslümanlar da dogma lafını üzerimize alınmıyoruz.

Kur'an zaten insanlara sorgulamadan inanın demez. Tam tersine 'akletmez misiniz?', 'Düşünmez misiniz?' der. Mesela şu ayete balım: "Üstlerindeki göğü nasıl bina ettiğimize, onu nasıl süslediğimize ve onda hiçbir çatlağın olmadığına bakmazlar mı?"(Kaf, 6). Allah burada mesela gök cisimlerini, yıldızları astronomi biliminin ışığında inceleyerek, düşünerek, aklederek yani bilerek inanmamızı ister. Körü körüne düşünmeden, sorgulamadan inanmaya zorlamaz. Yani İslam sorgulamaksızın, düşünmeksizin inanmaya zorlayan 'dogmatik' bir din değildir.

"Biz, ilhamlarımızı, gökten ve gaipten değil, doğrudan doğruya yaşamdan almış bulunuyoruz." ifadesine gelince, Atatürk burada kendisinin ve diğer insanların peygamber, kâhin ve cahiliye şairi olmadığını; birer beşer, insan olduklarını söylüyor. Dinî değil dünyevî bir iş yaptıklarını söylüyor. Gökten ve gaipten ilham alanlar kâhinlerdir, cahiliye dönemi şairleridir. Allah şöyle der: "O bir kâhinin sözü de değil! Ne de az düşünüyorsunuz! O, Rabbülâlemîn'den indirilen bir derstir."(Hakka, 42-43). Hz. Muhammed gökten ve gaipten haber getiren biri değildir. Onun getirdiği haberin yani vahyin kaynağı gaip yani bilinmeyen bir yer değil, bilinen bir kaynaktır; o da Allah'tır. Onun için Atatürk'ün bahsettiği kişi, Hz. Muhammed değildir.

İlham alanlar şairlerdir. Hz. Muhammed şair değildir. Ayette şöyle geçer: "Şairler var ya, bunların peşine de sapkınlarla çapkınlar düşer! Görmez misin onlar her vadide sözcüklerin, hayallerin peşinde dolaşır ve yapmayacakları şeyleri söylerler." (Şuara, 24-26).

Eğer Atatürk Kur'an'a ve İslam'a karşı idiyse şu uygulamalara ne denebilir? Atatürk döneminde Atatürk'ün ölümüne kadar Harp Okulu öğrencilerine Kur'an üzerine yemin ettiriliyordu. Mesela 6 Eylül 1937 tarihli "Harbiye Mektebi'nde ikmal-i tahsil eyleyen zabitana mahsus şehadetname" başlıklı "Resmî Tahlif" (Resmî Yemin Belgesi) yemin belgesinde şu ifadeler var: "Cenab-ı Allah'ın kelamı olan Kur'an-ı Azimüşşana el basarak yemin ediyorum." Atatürk İslam ve Kur'an düşmanı olsaydı ve isteseydi böyle bir yemini yasaklayabilirdi.

Atatürk Kur'an ve İslam düşmanı idiyse neden resmî bir devlet kurumu olarak Diyanet İşleri Başkalığını kurdu? Kur'an ve İslam düşmanı olan birisi, Komünist Rusya'da olduğu gibi dinleri yasaklar, okullarda ateizm dersi koyardı. Eğer Diyanet İşleri Başkanlığını, İslam'ı içten bozmak, tahrif etmek, reform yapmak gibi kötü niyet ve emellerle kurdu denilirse, o zaman Atatürk'ün İslam'ı bozmak için neler yaptığı tek tek gösterilmelidir.

Atatürk Kur'an ve İslam düşmanı idiyse, devletin resmî bir işi olarak Elmalılı Hamdi Yazır'a neden Türkçe Tefsir yazdırdı? Mehmet Akif'e neden meal yazma görevi verdi? Neden hadisleri toplatıp Türkçeye çevirttirdi? O kendi döneminde vatan kurtarmış ve devlet kurmuş kudretli bir devlet başkanıydı. Onu tefsir yazdırmaya zorlayacak bir üst güç yoktu. İsteseydi Rusya'da Lenin'in dinleri yasakladığı gibi o da

Elmalılı'ya tefsir yazma görevini verirken Atatürk'ün 'şöyle yazacaksın, böyle yazacaksın' gibi bir talimatı, yönlendirmesi yoktur. Elmalı da zaten böyle talimata uyacak kişilikte birisi değildir. Demek ki Atatürk, iyi niyetliydi. Onun istediği şey, Türklerin dinleri olan İslam'ı anlamalarıydı, anlayarak, bilerek inanmaları ve yaşamalarıydı.

burada İslam'ı resmen yasaklardı. Ayrıca tahrifçi biri olsaydı bugün en radikal İslamcıların bile saygı duyduğu büyük İslam âlimi Elmalılı Hamdi Yazır'a değil de, kolayca güdülebilecek sıradan birine yazdırabilirdi.

Elmalılı'ya tefsir yazma görevini verirken Atatürk'ün 'şöyle yazacaksın, böyle yazacaksın' gibi bir talimatı, yönlendirmesi yoktur. Elmalı da zaten böyle talimata uyacak kişilikte birisi değildir. Demek ki Atatürk, iyi niyetliydi. Onun istediği şey, Türklerin dinleri olan İslam'ı anlamalarıydı, anlayarak, bilerek inanmaları ve yaşamalarıydı.

Atatürk'ün kendisi tam dindar biri olmayabilir, ama sorumlu bir devlet başkanı olarak milletine ve milletinin dinine böyle bir hizmette bulundu. Onun içki içmesi, ibadetlerini tam olarak yerine getirmemesi gibi hususlar bizi ilgilendirmez, onun kendi bireysel sorumluluğu alanına giren hususlardır. Biz, devlet yöneticilerinin bireysel yaşantısına değil, kamusal alanla ilgili milleti ilgilendiren icraatlarına bakarak değerlendiririz.

Atatürk, Kur'an ve İslam düşmanı olsaydı Ahmet Hamdi Akseki'ye, askerler için özel 'din kitabı' hazırlatmazdı. Bu din kitabı orduda askerlere İslam dinini öğretiyordu. Atatürk'ün o zamanki bu İslamcı uygulaması bugün yoktur. Atatürk döneminde okullarda din dersleri okutulmuştur. Atatürk İslam düşmanı bir kâfir olsaydı böyle bir şeye izin vermezdi.

Atatürk elbette bir peygamber ya da tanrı değildi; naçiz vücudu 10 Kasım 1938'de toprak olmuş olan bir Türk Başbuğu idi. Her fani gibi onun da elbette hataları olmuştur ama Türk milletine olan faydası ve hizmetleri fevkalade büyüktür. Bir Türk-İslam yurdu olan Anadolu'yu son Haçlı istila ve işgalinden kurtarmak için Millî Mücadele ve istiklal cihadı açıp bu cihadı muzafferen kazanan ve bu vatanın tekrar Türk-İslam yurdu olarak kalmasını sağlayan emirü'l-müminin Mustafa Kemal Paşaya rahmet olsun.

Kapılar

Erdoğan PAMUK



MUSTAFA KEMAL VE TÜRK KADINI

Sefa YÜCE[1]

Ben Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi halâsa ve zafere götürmekte Anadolu kadını kadar himmet gösterdim diyemez.

M.K. Atatürk

Türk kadınının sosyalleşme süreci II. Meşrutiyet devriyle hız kazanır. Özellikle bu dönemde kadınları konu alan gazete ve dergilerin sayısı hızla artar. İlk kız liseleri de 1913 yılından itibaren öğrenime başlar. Yine bu yıllarda ilköğretim zorunlu hâle getirilir. 1914 yılında kız öğrenciler için İnâs Darülfünunu kurulur. Bu okul, üniversite kimliğini taşısa da verilen eğitim düzeyi sultanî (lise) düzeyindedir.

Türk milletinin Balkan Savaşı ile başlayan mücadelesi Birinci Dünya Paylaşım Savaşı ve Millî Mücadele ile on yıl sürer. Bu süreçte pek çok kadın derneği kurulur: Osmanlı Kadınları Terakkiperver Cemiyeti, Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Kadınlar Heyet-i Merkeziyesi, Muhtaç Asker Ailelerine Muavenet Cemiyeti, Müdafaa-i Millîye Osmanlı Hanımlar Heyeti vd. Bu dernekler, fakirlere el uzatır, askerlere giyecek ve yiyecek temin ederler.[2]

Türk kadınının eğitimi konusunda Ziya Gökalp ve Mehmet Âkif konuya farklı açılardan bakarlar. Âkif, kadının iyi yetişmesinin ateşli taraflarından biridir. Ona göre kadın İslam esaslarından ayrılmadan hayatla uyumlu hâle gelmelidir. Ziya Gökalp'in lideri olduğu ve aralarında Ağaoğlu Ahmet, Mehmet Emin, Hüseyinzâde Ali, Hamdullah Suphi, Celal Nuri, Yusuf Akçura, Halide Edib ve Celal Şahin'in bulunduğu "Türkçüler Grubu" ise "Türk kadınının aile dışında sosyal hayatta da gerekli yeri almasını savunurlar. Bu grup, 1912 yılından sonra Türk Ocağı'nda ilk defa kadınlı erkekli toplantı ve konferanslar düzenler.[3]

Halide Edib, II. Meşrutiyet sonrası kadın liderlerinden biridir. "Teaali-i Nisvan" (Kadınları Yükseltme) Derneği'nin kurucusudur. Burada çeşitli yazılar kaleme alır. "Yeni Turan" adlı eseriyle hayalindeki kadın tipini anlatır. Ayrıca sosyal hayatta da ahlaklı ve erdemli kadın tipinin savunuculuğunu yapar.

Birinci Dünya Paylaşım Savaşı ile Türk kadını iş hayatına atılır. Uzun süren savaşlar iş gücü kaybına neden olur. Cephe gerisinde pek çok erkeğin yaptığı işi kadınlar üstlenmek mecburiyetinde kalır. Bu dönem kadınları, ticaretten fabrikalara, yol yapımından sokak temizliğine kadar değişik iş kollarında istihdam imkânı bulur. Beyoğlu'nda, Sirkeci'de, Divanyolu'nda erkekler kadın berberlere traş olmaya başlar. Ayrıca İstanbul'da Mudanya gibi çevre ilçelerden mal getirip satan kadın ticaret erbabı da oluşur ve "Kadın Tüccarlar Pazarı" açılır. Bu süreçte resmi dairlerde kadınlar memur olarak çalışmaya başlar.[4]

Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Paylaşım Savaşı'na girmesiyle kadınları da içine alan yeni teşkilatlanma çalışmalarına başlar. Enver Paşa'nın girişimiyle eşi Naci

Dipnotlar

1. Prof. Dr. Gazi Ün., Eğitim Fak. Öğretim Üyesi
2. Zafer Toprak, Türkiye'de Kadın Özgürlüğü, İstanbul: İş Bank. Yay., s. 16
3. Burhan Göksel, Çağlar Boyunca Türk Kadını ve Atatürk, Anlara: Kültür Bak., s. 140
4. Zafer Toprak, Türkiye'de Yeni Hayat, İstanbul: Doğan Kitap, s. 52

Sultan'ın himayesi altında "Osmanlı Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslamiyyesi" kurulur. Cemiyet, İstanbul'da üç merkezde faaliyet gösterir. Kadınların ilgisi cemiyete yoğun olur. Bu dönemde, cemiyet aracılığı ile kadınlardan gönüllü asker taburları oluşturulur. Bu taburlar, askeri eğitimden muaf olur. Taburda, hastabakıcı, terzi ve katiplerden teşekkül eden nitelikli kadınlar vardır. Kayıtlara göre İstanbul dışında Suriye'de Cemal Paşa'nın öncülüğünde Dördüncü Ordu'nun bünyesinde "Kadın Amele Taburları" kurulur. Bu taburlar, stratejik ürünlerin zamanında toplanması için görevler de üstlenir.[5]

Millî Mücadele Döneminde Türk Kadını

Mustafa Kemal'in 19 Mayıs 1919 yılında Samsun'a ayak basmasıyla Millî Mücadele dönemi başlar. Bu amaçla Anadolu'da toplantı ve kongreler düzenlenir. Amasya ve Erzurum'dan sonra Mustafa Kemal ve arkadaşları Sivas Kongresi'ni tertip eder. Bu kongrede alınan kararlar doğrultusunda 26 Kasım 1919'da "Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti"nin kurulmasına karar verilir. Bu cemiyet, Sivas Valiliği'nin 9 Aralık 1919 tarihli yazısıyla resmen kurulur. Faal idare heyeti on iki kişiden oluşur. Kısa zamanda üye sayısı sekiz yüze ulaşır. "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsiliyyesi" adına Mustafa Kemal, Sivaslı hanımların fedakârlıklarına teşekkür eder. Bütün Türk hanımlarının aynı yolda çalışmaları için temennide bulunur.

İstiklâl Harbi'nde Türk kadını, vatanın işgaline karşı mitingler yapar, zulmü kınar, protestolara destek verir ve Kuva-yı Millîye'nin yanında yer alır. Ayrıca şehit düşen ailelerin dul ve yetimlerine maddi yardım sağlamak için her türlü fedakârlıkta bulunur. Bu dönemde cephede görev alan ve savaşlara katılan mücâhit kadınlar da vardır. İstiklâl Harbi'nin başlangıcından, Anadolu'nun düşmandan temizlenmesine kadar Doğu ve Batı Cephelerindeki savaşların çoğuna katılan Kara Fatma (Fatma Seher) dört defa yaralanır. Yunanlıların elinde on dokuz gün esir kalır. Rütbesi üst teğmenliğe yükseltilir. Millî Mücadele sonrası kendisine Harp Nişanı ile İstiklâl Madalyası verilir.[6]

Kara Fatma'dan başka İstiklâl Harbi'ne katılan pek çok kadın kahramanımız vardır: Ayşe Hanım, Bitlis Defterdarının Hanımı, Kara Fatma Şimşek, Hatice Hanım, Tayyar Rahmiye, Melek Hanım, Tarsuslu Kara Fatma, Gaziantepli Yirik Fatma, Mudurnulu Fatma Kadın, Nazire Kadın, Gördesli Makbule ve Asker Saime Hanım'dır. Bu kahramanlardan biri olan şair Melek Hanım, Ermeni zulmüne karşı direnir ve savaşır. Şehit düştükten sonra bohçasında bulunan destanında yaşadığı ızdırabı ve acıyı anlatır:

.....
Şefika'mı öldürmüşler
Mektebin önünde yatar
Babam-oğlu koç Bilâl'im
Bunu duysa neler yapar
Zabıt kâtibi Mehmed'i
Topuz ile döğüyorlar
Enfiyeci Hüseyin'i
Tellerle boğuyorlar
Aman ne acı işer
Babasını öldürmüşler
Atfiye'me selâm söyle
Gökyüzünde uçan kuşlar [7]

5. Age., s.53-55
6. Fevziye Abdullah Tansel, İstiklâl Harbi'nde Mücâhit Kadınlarımız, Ankara: AKMY, s.39-40
7. Age., s. 44-45

Millî Mücadele'ye katılan Anadolu kadını yalnız cephede değil, cephe gerisinde de önemli görevler üstlenir. İnebolu'da Kuva-yı Millî'ye bağlı içinde kadınların yer aldığı bir teşkilat kurulur. Bu teşkilat vasıtasıyla silah, cephane, erzak ve giyecek gibi gerekli ihtiyaç malzemeleri İnebolu İskelesi'nden Çankırı yoluyla Ankara'ya gönderilir. Kastamonu'da "Müdafaa-i Hukuk Hanımlar Cemiyeti" önemli görevler icra eder. Açık Söz gazetesini yayımlayan Hüsnü Bey, Sakarya Harbi sırasında Kastamonu vilayeti hanımlarının çok çalıştığını ve büyük fedakârlıklar yaptığını, Hilâl-ı Ahmer (Kızılay) şubesi vasıtasıyla Kastamonu Lisesi'nde yapılan müsamerede altınlarını ve değerli takılarını bağışladığını anlatır.[8]

Mustafa Kemal Millî Mücadele'nin en kaotik döneminde 16 Temmuz 1921 yılında Ankara'da Maarif Kongresi'ni toplar. Bu kongrede eğitim öğretimle ilgili tartışmalar olur. Mustafa Kemal, kongreyi açış konuşmasında şunları söyler:

"Devlet bünyesinde yüzyıllar boyu derin idari ihmallerin neden olduğu yaraları iyileştirmede verilecek emeklerin en büyüğünü hiç kuşku yok ki, irfan yolunda esirgememiz lâzımdır. (...) Herhangi bir yabancı kültür, şimdiye kadar takip edilen yabancı kültürlerin yıkıcı sonuçlarını tekrar ettirebilir. Fikri kültür, ortamla uyumludur. O ortam, milletin karakteridir."[9] Mustafa Kemal, gelecekte Türkiye'nin inşasında kadınların önemli bir yeri olacağını belirtir ve "millî terbiye"nin ancak onlar vasıtasıyla verilebileceğini vurgular.

Erken Cumhuriyet Dönemi ve Türk Kadını

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte her alanda büyük atılımlar ve yenilikler yapılır. Yapılan yenilikler arasında kadınlara verilen haklar büyük önem arz eder. Mustafa Kemal, Türk kadını ile ilgili 21 Mart 1923'te Konya'da Kızılay'ın kadın kollarında şu konuşmayı yapar:

"Dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir milletinde Anadolu köylü kadınının fevkinde kadın mesaisi zikretmek imkânı yoktur. Erkeklerimizin teşkil ettiği ordunun, hayat menbalarını kadınlarımız işletmiştir. Memleketimizin esbab-ı mevcudiyetini hazırlayan kadınlarımız olmuş ve olmaktadır. Kimse inkâr edemez ki bu harpte ve ondan evvelki harplerde milletin kabiliyet-i hayatiyesini tutan hep kadınlarımızdır. Çift süren, tarlayı eken, ormandan odun, kereste getiren, mahsulatı pazara götürerek paraya çeviren, aile ocaklarının dumanını tüttüren, bütün bunlarla beraber sırtıyla, kağnısıyla, kucağındaki yavrusu ile, yağmur demeyip, cephenin mühimmatını taşıyan hep onlar, hep o ulvi, o ilahi Anadolu kadınları olmuştur..."[10]

Türkiye'nin ilk kadın avukatlarından olan Süreyya Ağaoğlu Cumhuriyet'in ilk yılları ile ilgili anılarında şu değerlendirmeyi yapar:

"1924-1925 ders yılında üniversiteden mezun olmuştum. İnsan çok arzuladığı şeyi elde edince tuhaf bir uyuşukluk içine giriyor. O ruh hâli içinde tek düşüncem Ankara'ya gitmekti. (...) Ankara'ya dönüşümden kısa bir süre sonra Atatürk annemi, babamı, Tezer'i ve beni evine akşam yemeğine davet etti. Gittiğimizde Latife Hanım, Cevat Abbas Bey ve Makbule Hanım'ın kocası Mustafa Bey ile oturuyordu. Latife Hanım bizi kabul etti ve biraz sonra Atatürk geldi... Atatürk yetişmemizden dolayı ben ve Tezer ile iftihar ediyordu. 'Süreyya Hukuk Fakültesi'ni bitirdi, Tezer Felsefe Fakültesi son sınıfında. Türk kızları ne güzel ilerliyor... Yemek gelince garson (tabağı) Atatürk'e tuttu, o da tabağı alıp bana uzattı, ben de çok tabii olarak önüme koydum. Sonra tabağı Tezer'e uzattı. Benden çok daha düşünceli olan kardeşim tabağı aldı ve Atatürk'e uzattı.[11]

Süreyya Ağaoğlu bu dönemde Ankara'da Adliye Vekaletinde çalışmaya başlar. Fakat öğle yemekleri sorun

8. Age., s.44-65
9. Atatürkçülük, Atatürk Düşünce Sistemi, İstanbul: MEB, s.129
10. Burhan Göksel, Çağlar Boyunca Türk Kadını ve Atatürk, Ankara: Kültür Bak., s.149
11. Süreyya Ağaoğlu, Bir Ömür Böyle Geçti, Sessiz Gemiyi Beklerken, İstanbul: YKY, s.37-38

olur. Bu sorunu çözmek için mesai arkadaşı ile birlikte bir çare arar. Ankara'da Ulus'ta yemek yenilebilecek restoran çok azdır. Milletvekilleri ve memurlar Ulus'ta "İstanbul Lokantası"nı tercih ederler. Bu lokantanın hiç hanım müşterisi yoktur. Bir gün Süreyya Ağaoğlu babasından izin alarak mesai arkadaşı Melahat ile birlikte restoran gider. Herkes hayret içinde kalır. Haklarında dedikodu başlar, babası kızını uyarmak mecburiyetinde kalır. Bu olaydan birkaç gün sonra Mustafa Kemal Latife Hanım'la Ahmet Ağaoğlu'nu ziyarete gider ve restoran olayından haberdar olduğunu söyler. Ertesi gün ise sürpriz bir gelişme yaşanır:

"Bana: 'Latife seni öğle yemeğine bekliyor' dedi. Şaşkınlıktan konuşamıyordum. Otomobile bindim. Yolda herkes bize bakıyordu. İstanbul Lokantası'nın önünde otomobili durdurdu. Bozyük mebusu Salih Bey'i dışarı çağırttı. Tabii bütün mebuslar dışarı fırladılar. Biraz onlarla konuştu, sonra yüksek sesle: 'Ben bugün Süreyya'yı bize götürüyorum, yarın lokantada yiyecek' dedi... Ertesi gün bizim bu lokanta hikâyesini duyan bazı hanımlar, bu arada eski Bahriye Vekili İhsan Bey'in eşi Nuriye Hanım, Hamdullah Suphi Bey'in hanımı da öğle yemeğine restorana gelmişlerdi. Atatürk bu davranışı ile kadınların toplum içinde hareket serbestisini nasıl korumak istediğini göstermişti."[12]

Mustafa Kemal ve arkadaşları Türk kadını ile ilgili en köklü değişimi "İsviçre Medenî Kanunu"nu kabul ederek yaparlar. İlk defa "kadın hukuku" ile önemli bir adım atılmış olur. 17 Şubat 1926 yılında bu kanunla "Şahıs, Aile, Miras, Eşya ve Borçlar Hukuku'nda yeni düzenlemeler yapılır. Medenî nikâhın zorunlu kılınması, birden fazla kadınla ilgili evliliğin kaldırılması, kadına da boşanma konusunda hak tanınması, mirasta cinsiyet ayrımı yapılmaması, mahkeme önünde eşitliğin sağlanması bu kanun sayesinde sağlanmış olur.[13]

Tezer Ağaoğlu, Hayat dergisinde "Medenî Kanun"un kazanımlarını konu alan bir yazı kaleme alır. Kanunun çağdaş ailenin oluşumuna katkısını öne çıkarır. Ona göre son yıllarda her alanda Türk kadını önemli ilerlemeler kaydeder. Devlet işlerinde istihdam edilir, eğitim öğretimin her kademesinde yer alır. Bu sayede Türkiye'de kadın, milletin ve insanlığın bir uzvu olduğunu görür ve bu doğrultuda yerine getirmesi gereken görevler bulunduğunu idrak eder. Cumhuriyet, kadının ilmen ve manen yükselmesi her türlü imkânı hazırlar.[14]

Türk kadını 1934 yılından itibaren seçme ve seçilme hakkını elde eder. 1935 tarihinde ise on sekiz kadın milletvekili meclise girer. Bu sayede Türk kadını kamusal alanda etkin bir konum elde etmiş olur.

12. Age., s.39-40
13. Zafer Toprak, Türkiye'de Yeni Hayat, İstanbul: Doğan Kitap, s.165
14. Age., s.168-169

Sonuç

Millî Mücadele'nin kazanılmasından sonra Mustafa Kemal ve arkadaşları sağlıklı bir toplumun oluşması için mücadele ederler. Bu amaçla yeni devletin inşasında kadın hakları kanunla güvence altına alınır. Eğitim-öğretimde reformalar yapılır. Kızların okumaları ve kadınların eğitimi için her türlü gayret gösterilir. Kamusal alan Türk kadınına açılır.

Cumhuriyet'le birlikte Türk kadını önemli ilerlemeler kaydeder. Bunlardan biri de seçme ve seçilme hakkını elde etmiş olmasıdır. Ayrıca kültür ve sanat alanında da dikkat çekici başarılara imza atar. Türk kadını, bugünkü konum ve statüsünü Cumhuriyet döneminde elde ettiği kazanımlara borçludur.

Kaynakça

Ağaoğlu, Süreyya (2023). Bir Ömür Böyle Geçti-Sessiz Gemiyi Beklerken, İst.: YKY

(1984). Atatürkçülük, Atatürkçü Düşünce Sistemi, İstanbul: MEB

Göksel, Burhan (1993). Çağlar Boyunca Türk Kadını ve Atatürk, Ankara: Kültür Bak.

Tansel, Fevziye Abdullah (1991). İstiklâl Harbi'nde Mücâhit Kadınlarımız, Ank.: AKM

ATATÜRK VE TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ

Şükrü ÖKSÜZ

Milliyetçilik Atatürk ilkelerinden biridir. Atatürk Kelimenin tam anlamıyla bir Türk Milliyetçisidir. Her kim ben Atatürk milliyetçisiyim derse o kişi aynı zamanda bir Türk Milliyetçisi demektir. Yalnız her halükarda Türk Milliyetçisinde olması gereken vasıfları taşıması ve bilfiil yaşaması gerekir. Hiçbir icraat göstermeden, kuru kuruya ben Türk Milliyetçisiyim demekle Milliyetçi olunmaz. Aynı terbiyeyi alan, aynı bayrağı tanıyan, aynı geleneklere ve tarihe sahip olan ve aynı milli hedef doğrultusunda birleşen insanların, varlıklarını millet olarak sürdürme ve yükseltme ilkesi milliyetçilik ilkesidir.

Milli benliklerini bulmayan ve tanımayan milletler başka milletlere yem olmaya mahkumdur. Atatürk bu meyanda: " Bilelim ki, milli benliğini bilmeyen milletler, başka milletlere avdır." der. Kalbinde başka bir ırkın gururunu taşımayan ve kendini samimi olarak Türk hisseden ve Türk için çalışan herkes Türk'tür. Atatürk : " Ne mutlu Türk'üm diyene!, Yüksel Türk, senin için yüksekliğin hududu yoktur. Biz Türkler bütün tarihimiz boyunca hürriyet ve istiklale timsal olmuş bir milletiz. Biz ne bolşevik, ne menşevik, ne biri , ne diğeri olamayız. Biz hakiki milliyetperver dinimize hürmetkarız. Türkiye Cumhuriyeti içinde, Türk ülküsünü benimseyen her vatandaş, hangi din ve mezhepten olursa olsun Türk'tür ." demiştir.

Vatanın bağımsızlığı, milletin egemenliği, birliği, bütünlüğü ve bölünmezliği için çalışmayan; milletini içtenlikle sevmeyen, onu çağdaş bir toplum olarak yüceltme ve onun uğrunda fedakarlıklara katlanmayan kişinin Milliyetçiliği söz konusu olamaz. Türk Milliyetçisi insan kişiliğine ve özgürlüğüne değer verir.

Çok eski, parlak ve şanlı tarihe sahip olan Türk Milleti tarihiyle her zaman övünecektir. Ancak Atatürk : " Türk övün, çalış, güven." diyerek gelecek nesillere ışık tutmuştur. Milliyetçi olan kişi övünecek, çalışacak ve güvenecektir. İşte ulu önder Atatürk Türk Milletinin bataklığa sürüklendiği bir anda, elinden silahları alınmış, tersaneleri kapatılmış, her türlü olumsuz şartların içinde iken milletine güvenerek ve canla başla çalışarak istiklâline kavuşturmuştur.

Türk Milleti kendine Lenin'i, Mao'yu, Hitler'i örnek alarak değil Atatürk'ü örnek alarak ve anlayarak, onun izinde yürüyerek ve ilkelerine sımsıkı sarıldığı zaman çağı en kısa zamanda yakalayacağımızdan kimsenin şüphesi olmasın.

" NE MUTLU TÜRK'ÜM DİYENE! "



KUVVA YA DA KUVA-YI MİLLİYE HAREKETİNİN ROMAN DİLİNDEKİ DAĞLI BİR ÖYKÜSÜ

Prof. Dr. İsmail DOĞAN[1]

Giriş: Uludağ'ın Bursa şehir merkezine nispetle arka yüzünde yer alan Orhaneli, Büyük Orhan (Orhan Kebir), Keles, Harmancık ilçeleri Dağ Yöresi olarak bilinir. Dağ yöresi birçok açıdan ihmal edilmiş bir bölgedir. Bu husus bugüne ulaşan sebepleri ve sonuçlarıyla birlikte ayrı bir inceleme, araştırma ve tartışma konusudur. Ancak yöre, tarihi ve sosyolojik gerçekliği dikkate alındığında zengin bir kültürel çevreye sahiptir. Yörede kısmen bir cevelan yapmak sureti ile bölgenin bakir tabiatının yakın tarihimizin araştırmacılar ve meraklıları için oldukça özgün bir kültürel miras barındırdığını görebilmek mümkündür.

Henüz detaylandırılmamış tarihsel bulgu ve bilgilere göre yörede antik çağın en önemli kentlerinden olan Hadriano, Orhaneli'nin bulunduğu geniş yerleşimde yer almaktadır. Zamanla Hadrian adı Hadrianoi yerine kullanılmış; bu kullanıma bağlı olarak Osmanlı sicillerinde Adranos olarak kayda geçmiştir. Günümüzde bir kısım yöre insanı bu kaydı çağrıştıran bir kullanım üzerinden yöreyi "Adırnaz", kendilerini de "Adırnazlı" olarak tanımlar.[2]

"Kuvva" kitabı ve yazarı ile tanışmam geçen yaz (2022 Güzü) böylesi bir cevelanın hayırhah sonuçları arasında yer aldı. Zira kitabın gerek öyküsü, gerekse öyküye anlam ve işlev kazandıran kahramanları olanca karakter ve kişiliklerini büyük ölçüde yöre insanının şahsiyet özeliklerinden almıştır. Coğrafyanın neden olduğu ulaşım ve erişim sorunları yöre insanını kapalı toplum halinde seyreden kaderci bir yaşama mecbur etmiştir. Şehir (Bursa) onlar için askerlik, vergi, zorunlu sağlık sorunları ve benzeri mükellefiyetlerle bu bağlamda çok azının ve büyük ölçüde



Foto: *Kuvva yazarı Süleyman Işık ile eseri hakkında sohbet; 01. 11. 2022, Bademli, Mudanya.*

Dipnotlar

1. "Sosyolog" ve "tarihçi", Ankara Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi, E. Posta: idogan0616@hotmail.com
2. *Bu etimolojik detay için ayrıca bkz: Celil Bozkurt, "Antik Hadrianoi Kenti ve Romalı Aelius Aristides", Bursa Günlüğü, Sayı: 18, Ekim Kasım Aralık 2022; 20- 21.

erkeklerin gidip gördükleri yerdir. Kaldı ki öyküdeki anlatımla -bıçak kemiğe dayanmadıkça kasabaya (Orhaneli) gitmek bile- zorlu ve netameli bir yolculuğu göze almak demekti. Öykünün başlıca kahramanlarından Süleyman Ağa'nın ortanca oğlu İslam'a göre ulaşımdaki bu zorluklar sebebiyle yöre "madalyonun arka yüzü "muamelesi görmüştür. "Keşiş Dağı (Uludağ) bol sütlü bir inektir. Lakin başı bu tarafta, memeleri ise ova köylüklerinde. Besle besle doymak bilmez, bir günden bir güne yönümü döneyim de biraz da Orhaneli köylükleri sütümden faydalansın demez." Coğrafyanın makûs talihine yönelen bu sitem şairin,

Şu yakın suların
Kolu neden bükülmez
Fırat niçin, Dicle niçin, Aras niçin
Benden doğar bana dökülmez?[3]

dizelerindeki toplumsal serzenişi de benzer bir tempoda yüklenmektedir.

Kuvva nedir?: Pek çok terim ve sözcük Osmanlı Türkçesinden günümüze intikalinde söyleyiş (telaffuz) ve anlam dönüşümü yaşamış, bunun sonucu olarak özgün yazım ve ifade biçiminden uzaklaşmıştır. Bazıları da bu yanlışın üzerinden kendi doğrusunu üretmiştir. Anlamı "güçler, kuvvetler" olan Arapça kökenli "kuvâ" kelimesi siyasi tarihimizde "kuvva-i milliye/kuva-yı milliye" terimi içinde kullanıldı. Terim millî güçler, millî kuvvetler olarak İstiklal Harbi'nin yerel/millî güçlerini tanımladı. Hoş, özellikle bir ses vurgusuna tahvil edilerek kelimenin çift vav (V) ile telaffuzunun anlamı güçlendirici işleviyle daha doğru bir telaffuz olduğu da söylenebilir. Eserin adının böyle bir anlam üzerinden belirlendiği anlaşılıyor.

"Kuva-yı Milliye", işgal altındaki ülkede halk tarafından oluşturulmuş direniş örgütleridir; bu özellikleri ile bir çeşit sivil örgütlenme modelidir. İşgalcilere karşı Türkü, Boşnakı, Kürdü, Lazı, Çerkezi, Arabı ile milletin tüm bileşenleri kurtuluş mücadelesine bu millî hedefe katkı vermişlerdir. "Kuva-yı Milliye", sonradan Millî Kurtuluş Savaşı'na katılan herkesi kapsayan bir kavram olarak kullanılmıştır. Örneğin doğu ve güneydoğuda Cibranlı Halit Bey, Hesananlı Halit Bey, Mutki Aşireti Reisi Musa gibi Kürt liderleri, Hormek ve Lolan Aşiretleri gibi alevi aşiretleri; batıda Yörük Ali Efe, Demirci Mehmet Efe gibi Türkler; Çerkez Etem, ağabeyleri Reşit ve Tevfik beyler de Kuva-yı Milliye olarak savaşa katılıyorlardı. 19 Mayıs 1919 günü Samsun'a çıkan Mustafa Kemal, bütün bu grupları ve örgütleri aynı amaç çevresinde birleştirmişti.[4]

Öykü: Kuva-yı Milliye hareketinin Orhaneli dağ yöresinden aldığı destek öykünün ana temasıdır. Kahramanlar ise yörede bilinen ve tanınan ailelerin yetişkin ve gençleridir. Öykünün kuvvaya evrildiği aşamada inisiyatif hakkı Belenviran Köyü'nden Süleyman Ağa ile onun ailesi ve çocuklarınındır.

Yöre insanının "Belenören" olarak telaffuz ettiği "Belenviran" çevre yerleşimler içinde nüfusça kalabalık ve gelişkin bir köydür. Uzun yıllar cepheden cepheye gönderdiği gençlerin birçoğu geri dönmemiş; Belenviranlı, Yemen'de Galiçya'da Çanakkale'de evlatlarını bırakmıştır. Ahalinin kökeni Bursa'nın fethinde Mâverâünnehir coğrafyasından kopup gelen Kelesli Özbek Türkleridir. Öykünün üzerinden geliştiği Süleyman ağa bu köyün hatırı sayılır, sözü dinlenir bir şahsiyetidir. Ağalığı ise babadan, atadan gelen bir unvan olmayıp onun azmine büyük destek veren eşi Şerif kadınla yaptığı yaşam mücadelesi ile açıklanır. Şerif kadın, çok çalışkan, çok kanaatkârdır. Süleyman'ın sürüsü günden güne çoğalırken Şerif kadın da yağı peyniri tulumlara basarak kocasının Beyce (Orhaneli) pazarına götürüp satması için canla başla yaşam mücadelesi içinde yer almıştır. "Pazardan gelen para toprağa yatırıldı. Sıkışan kim varsa tarlasına pey sürüldü. Evlilikleri daha beş yılı doldurmamışken altı parça tarlaları olmuştu. Çok geçmeden tarlaları, bağları, külliyetli miktarda keçi sürüsü oldu..." Süleyman

3. Arif Nihat Asya'nın "Ağıt" şiirinden.
4. Uğur Mumcu, "Kuvva-yı Milliye Nedir?", Cumhuriyet Gazetesi, 19. 05. 1992:2.
5. Bugünkü Keles ilçesinin söz konusu tarihe bağlı bir açıklaması vardır. Özbekistan'da halen Keles (Özbekçe: Keles, Келес) Özbekistan Cumhuriyeti'nin Taşkent ilinin Zangiata İlçesi'nde bulunan şehirdir. Zangiata İlçesinin merkezidir.

ağanın Şerif kadınla olan evliliğinden Ahmet, İslam, Mehmet ve Azime adlı dört çocuğu olmuştur.

Köydeki rutin yaşam Süleyman ağanın büyük oğlu ve yaşıtlarının seferberlik belgesi (celp kâğıdı) almalarıyla birlikte hareketlenir. Artık gidenin gelmediği, memleketin düşman işgaline doğru hızla savrulduğu günler başlamıştır. Ailenin ortanca çocuğu "İslam" bu günleri kendi serüveninde olanca heyecanı, vahameti ve dehşetiyle yaşayan ana figür olarak öyküde öne çıkar. Dışa dönük ve delişmen özelliği ile gözünü budaktan esirgemeyen bu delikanlı netameli işgal günlerinin dramatik çarklarının hem tanığı hem de trajik bir mağdurudur.



Foto: *Kuvva sohbetinden bir başka görünüm.*

Yöre insanı!: İslam'ın öyküde öne çıkan şahsiyet özellikleri yörenin coğrafi ve ekonomik koşullarında yoğrulan kültürü ile açıklanabilir. Bu kültür karakteristiğini yaşamını sırtında kurduğu Keşiş Dağı'nın şehre ve dünyaya geçit verme zorluklarında şekillenen arazi yapısından almaktadır. Hiç şüphesiz ki yerleşim alanlarının niteliği, deniz ya da karada, soğuk ve sıcak iklimlerde; dağ, ova ve yaylalarda yaşamaları onların günlük alışkanlıkları ile birlikte hayata ilişkin felsefe ve tabiatlarını büyük ölçüde etkilemektedir.

Doğa ve insan arasındaki böylesi ilişkiye ilk vurgu yapan düşünürlerin başında İbn-i Haldun gelmektedir. Üstada göre kurak bölge ve ortamlarda yaşayanlarla, nemli ve rutubetli bölgelerde yaşayanların; dağlık bölgelerde yaşayanlarla kentlerde yaşayanların hayattan beklentileri, yaşamı ve dünyayı algılama biçimleri oldukça farklıdır. Söz konusu belirlemeyi insan karakterleri ile kültür ve uygarlık farklılıklarının da başlıca nedenleri arasında gösteren araştırmacılar da bulunmaktadır. Bazı düşünürler de coğrafi konumun neden olduğu yerleşim biçim ve alışkanlıklarının insanların zihin dünyasını da belirlediğini öne sürerek bu durumu bir adım daha ileri götürürler. Eski Yunan ve Eski Mısır üzerine yapılan şu değerlendirme böyle bir yaklaşımla ilgilidir. "Eski Yunan'da, bu kıtanın dağları, dereleri, vadileri, girişli çıkışlı sahilleri, bu sahillere çarpan Ege Denizinin müthiş dalgaları, eski Yunanlıları tabiat olaylarının feyz ve bereketine, şiddet ve dehşetine bakarak mitolojiyi tahayyül ve icada sevk etmiş, onlarda zihinsel gelişmelere neden olmuş; edebiyat ve güzel sanatlarda olağanüstü bir kabiliyet meydana getirmiştir. Mısır'ın Nil nehrine bağlı olan ekonomik hayatı ile ortaya çıkan bolluk ve bereket, eski Mısırlıları yaşam mücadelesinden çok zevk ve sefaya alıştırmış, bunun için hariçten gelen fatihlerin ordularına zebûn olmuş ve istila altında kalmıştır."[6]

Aynen bunun gibi yöre insanın anonim ruhu da tabiatın safiyeti, rüzgârı, havası, yağmurları ve suları ile karlı dağın izleri ve imgelerini taşır. Geçit vermeyen coğrafyanın kuşattığı monoton yaşam o insanların farklı dünyalar ve farklılıklar peşinde olmalarına engel değildir. Öyle de olmuştur. Hiçbir şey yapamayan bile, karşı dağların ardındaki dünyayı merak etmiş, karşı köyün koruluğu, başının

6. Mahmut Sadık, "Pak Bir Hüviyet, Sağlam Bir Kafa", İçtihat, 19 Kânun-ı Evvel 1329 (1911), Sayı: 85, s.1

üstünde uçuşan kuşların ufukta kaybolan siluetleri şöyle bir uzaklaşma, çekip gitme duygusunu beslemiştir. İsmailler İsmel, Mustafalar Mısdafa, Seyit Ahmetler Seydamet, Ali Osman Alesmandır, Haticeler Hatçe, Muzafferler Müzeefer, Zehralar Zeere, Fatmalar Fadimedir. Sevda türkülerinde her zaman bir yol vardır ve bu yoldan geçen de karakoldur.

Evlerinin önü yoldur
Yoldan geçen karakoldur
Kurban olam suna gelin
Gel testini bizden doldur

Al Fadimem bal Fadimem
Yanakları gül Fadimem,
Uyan uyan sabah oldu
Namazını kıl Fadimem

Yol ve karakol tüm kapalı toplumların olduğu gibi dağlı insanların zihin dünyalarında şehirden çok devlete açılan güzergâhın ana unsurlarıdır. Karakol yöre insanının yaşayan dünya ile ilişkilerini düzenleyen bir merkez, yollar da bu merkezin celp ve davetlerine muhatap olanların zorunlu istikamet ağlarıdır. Nitekim Kuvva kahramanlarının günlük hareketliliği de büyük ölçüde bu güzergâhta gerçekleşir.

Öykü kahramanı İslam'ı yollara düşüren, Keşiş Dağı'nın arkasında yaşamını şehre taşıyan, onu karlı dağın yamaçlarından ülkenin kötü kaderinde yollara, şehre ve hapse düşüren de işte bu güzergâhtır.

Seferberlik çağrısıyla Süleyman Ağa'nın büyük oğlu Ahmet'le birlikte Belenviran köyü gençleri dualarla askere uğurlanmıştır. Adına türküler yakılan seferberlik bunun gibi nice köy çocuğunu tarlasından tablasından evinden ocağından toplayıp vatan imdadına sevk etmiştir.

Seferberlik gün oldu
Mısır koçağı un oldu
Seferberlik zamanı dalgalı yeşilim
Döşek yüzü don oldu

Birçok insanını Çanakkale'de, Yemen'de Galiçya'da bırakmış olan köy bu defa bu son asker celbiyle birlikte yeniden ıssızlaşıyordu. Doğrusu büyüklerin seferberlik olmasa sokaklar adamdan geçilmezdi dedikleri Belenviran bir kez daha makûs talihiyle baş başa kalıyordu. Söz konusu vatan olduğunda yapılan da buydu zaten.

Belenviranlı ve dağlı gençler tıpkı ataları gibi kendilerine sırtını dönen Keşiş Dağı'nın önünden ve ardından cepheden cepheye koşacaklardır.

Dağ yöresi ile ülkenin bütün aktüalitesi köy kahvesine ve oradan da tüm hanelere, ocaklara ulaşırdı. İzmir'in işgali haberleriyle birlikte Manisa, Akhisar, Alaşehir, Eşme, Salihli, Kula, Demirci, Simav istikametinde ilerleyen düşmanın bölgedeki tahribatı kulaktan kulağa bu ocaklardaki kaygılı ve korkulu etkisini çoktan tüttürmüştü. İşin trajik yanı da düşmanın bazı yöre ve yerlerde beklenen muamelesi görmesiydi. Bazı il ve ilçelerde yunan bayrakları, zafer takları, bir de bazı yerleşimlerde nerden icap ettiyse yunan askeri gelince kurban edilecek yunan bayrağı renklerine boyanmış koyunlar..." bu trajik beklentinin incitici sahneleri olarak sergilenmekteydi. Her zümreden hainlerin ve kahramanların, yiğitlerin ve korkakların ortaya çıktığı netameli günlerdi.

İhanet Günleri: İşgalin Yerli İşbirlikçileri: Bu netameli günlerde kolordu komutanı iken bir telgrafla tümen komutanı olarak Bursa'ya görevlendirilen bir komutan kuvvanın Bursa ve Dağ yöresindeki öyküsünde öne çıkar. Bekir Sami Bey bu yeni göreviyle birlikte Bursa'nın kurtuluş savaşındaki kaderinde de etkili bir isim haline geldi. Kendisi Bursa güzergâhındaki adı geçen yerleşimlerde bir kısım yerli halkla işbirliği yapan Rum ahalinin ihanetlerinden haberdar olmuştur.[7] Hatta tanık olduğu bu ihanet olayları karşısında hızlı ve zecri kararlar vermiştir. Bu yönüyle o, kurtuluş mücadelesindeki bir kumandanın sevk

7. Öyküde Miralay (Albay) ve tümen komutanı olarak geçen Bekir Sami Bey'in işgal günlerinde kısa süreli Bursa'da vali olarak da görev yaptığı belirtilmektedir. Bkz: Mustafa Kara, Kurtuluşla Yüz Yüze, Yüzüncü Yılında Bursa'nın Kurtuluşu, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Eylül 2022: 50.

ve idare yeteneklerinin nasıl olması gerektiğine dair çok özel bir figürdür. Eşme'deki olay böyle bir örnektir. Burada dört rum ailesi Müslüman ahaliyi korkutmakta, kendilerine sığınmaları halinde ahaliyi koruyacakları şayiasını yaymaktadır. Durumdan haberdar olan Bekir Sami Bey bu dört aileyi ilçe Kaymakamlığa çağırır. Daha kumandan bir şey demeden orta yaşlı yunan olacak. Bazı vahşiler medeni yunan askerinin gazabının çekiyor. Biz de dileyene şefaatçi olmaya gayret ediyoruz..." diye söze başlayınca Bekir Sami Bey kaymakama şu talimatı verir:

"- Sabah hükümet konağında dört sehpa kuracaksınız ve bunları asacaksınız. Yunan askeri gelirse onlar da buradaki Türkleri assınlar!". Ertesi gün şefaatçi dört Rum ipin ucunda sallanıyordu.

Bekir Sami Bey'in Bursa'ya tayini üzerine İstanbul'a kaçan Vali Gümülcineli İsmail Bey ile telgraf haberleşmesi onun aynı zamanda öngörüsü yüksek biri olduğunun gösterir. Telgraf metni şöyledir:

"Bursa'da hain namussuz, katil Miralay Bekir Sami'ye,

Şimdiye kadar döktüğün kanlardan utanmadan Bursa gibi medeni bir şehre geldin. Ya defol, ya başa geleceğe razı ol hain, namussuz adam."

Bekir Sami Bey'in yaveri vasıtasıyla geçtiği cevabı telgraf şudur:

"Bursa Valisi İsmail Hakkı Bey'e,

Berâ-yı tedavi (tedavi olmak üzere) Mazhar Osman'a müracaatınızı tavsiye ederim."

İşte bu Bekir Sami Bey bizzat Mustafa Kemal tarafından milleti toparlamak ve "guvvayı oluşturup mücadele azmini yaratmak için" tayin edilmiş kişidir. Yaveri Yüzbaşı Selahattin'le birlikte İzmir ve Manisa'daki kuvva tecrübesini Bursa ve havalisine de taşımıştır.

İslam ve ailesinin trajik öyküsü kuvva'nın Bursa'ya uzanan bu hamleleriyle bütünleşir. İşgal altındaki Bursa, ihanet ve sadakati, yiğitlik ve ikiyüzlülüğü olanca dehşetiyle yaşamıştır. İşgalciler şehir merkezi ile ilçe ve köylerde sadece galiplerin mağluplar üzerindeki galibiyet tatmini ile sınırlı kalmayıp tarihten beslenen histerik bir iştiha ile işlemedik melanet bırakmıyorlardı. Ancak işin ironik ve düşündürücü yanı bu melanetlerde yerli işbirlikçiler bulmakta zorluk çekmemeleridir. İşgalin gerçekleştiği tüm yerleşimlerde olduğu gibi Bursa ve çevresinde de ihanet kendi halkasını oluşturabilmiştir. Bu halkada şehir ve kasaba eşrafından, mülki, idari ve dini zümrelerden öne çıkan isimler kurtuluş mücadelesinde madalyonun arka yüzü olarak kuvvanın bu öyküsünde karakteristik eylem ve söylemleriyle yerlerini almışlardır.

Yunan Başbakanı Venizelos'un adını ünlü tragedya yazarından alan oğlu Sophokles, İzmir'den getirttiği fotoğrafçısı ve bir manga askerle Osman Gazi'nin türbesinde, üzerindeki sarığı bir kılıç darbesiyle indirdikten sonra sandukayı tekmelerken bağırıyordu:

- Kalk kara Osman, sözüm ona büyük Türk, kalk da kurtar milletini.

Hırsını alamayıp sandukayı yumrukladıktan sonra soluk soluğa ekledi:

- Sen asıl bugün öldün kara Osman, Venizelos'un askerleri seni asıl bugün öldürdü."

İlerleyen günlerde bu melanet Yunan gazetelerinde resim altı yazısıyla şöyle duyuruluyordu: "Ordularımız Bursa'ya hâkimdir. Şu anda Osmanlı devletinin

kurucusu Kara Osman ayaklarımın altındadır."

Bazı yerel unsurların Yunan askerlerine yardımcı olma istekleri de ihanetin düşündürücü olan diğer boyutuydu. Yaşamını Bursa'da kurmuş, burada servet edinmiş, mal ve mülk sahibi olmuş gayrimüslim unsurlar Yunan askerlerini karşılama ve ağırlama törenlerinde büyük bir coşku ile yer alıyor, yerli halkla muzaffer yunan(!) komutanların arasında ricacı oluyorlardı:

"... Muradiye'den inen Rumlar Yahudilikte bekleyen Musevilerle Setbaşı Ermenilerinden oluşan kalabalık sağlı sollu kortej oluşturmuşlar, durmadan 'zito, zito' sesleriyle yunan bayraklarını sallıyorlardı.[8] Pirinç hanı civarına varıldığında evlerin pencerelerinden askerlerin üstüne çiçekler, kutsanmış sular dökülüyor, Rum ve Ermeni kızları özellikle zabitlere reverans yapıyor, öpücük gönderiyorlardı..." Sokaklar gayrimüslimlere bırakılmıştı.

Yunan ordusunun Bursa'ya girişini resmeden bu seremoni asıl kahredici fotoğrafını Belediye binasına yunan bayrağının çekilişi enstantanesinde vermektedir:

"Belediye binasının Orhan Camii tarafındaki merdivenlerinde heyecanlı bir telaş vardı. Fabrikatör Cemil Bey, Türk bayrağını indirmiş, Yunan bayrağını göndere çekmek için Albayı beklemeye koyulmuştu. On adım kala hızlı hızlı bayrağı çekip bağladıktan sonra asker selamını vererek Albay Çerolis'in ellerine sarıldı. Sevinci ve heyecanı görülmeye değerdi. Çerolis babacan bir tavırla Cemil Bey'in omuzlarına vurarak sordu. Orhangazi Rumlarından olan sarışın tercüman çevirdi:

- Herkes hazırdır?

- Cemil Bey, haydutların idaresinde bunalmış Bursalıların Yunan ordusunu aylardır özlemle beklediklerini belirterek herkesin tekmilen hazır bulunduğunu söyledi. Alt salonda Belediye Başkanı Ziya Bey başta olmak üzere mülki erkân kendilerini hararetli biçimde Yunanlı komutana takdim için birbirini ezdi."

Dağ Müfrezesi: İşgal günleri kendine has dramatik öyküsünü artırarak sürmektedir. Ahmet'in Osmaneli'ndeki birliğinin yediği baskın sonucu esir alınarak Yunanistan'a götürüldüğü haberi Süleyman Ağa'nın ocağına ateş düşürmüştü. Bursa'nın işgal günlerinde Yunanlıların, Ermenilerin, Rumların tecavüz ve taşkınlıklarına tanık olan İslam, ağabeyinden gelen haberle birlikte adeta yıkılır. Artık onun ve ailesi için de olağanüstü günler başlamış, savaş kapıya dayanmıştır.

Çoktan beri yörede dillerde olan efelerin eylem ve hikâyeleri bundan böyle onları da kendi öykülerine çekmektedir. Belenviranlı Celalettin Efe, Issızörenli Ethem, Deli Mehmet, Kel İbo, Gabakçı Efe, Canip Efe, Topal Sadettin, Abdürrezzak, İsmail, Püskülsüz Efe, Deliceli Hıdır Efe, Gara Ahmet gibi Efeler dağ yöresinin her vesile ile ağa sofralarına oturan, onların maddi güç ve imkânlarından yararlanma talebinde olan bildik ve tanıdık simalardı. Celalettin Efe de Çemizgezekli Kurmay Albay Haydar'ın talebiyle gelmişti Süleyman Ağa'ya. Keşiş Dağı'nın arka tarafını korumak, Yunanlılara Bursa'dan dışarı kıpırdayamaz hale getirmek, yayılmasını önlemek için Dağ Müfrezesi adı altında kurulan bir milis gücüne maddi destek istenmişti.

Bugün Kapıkaya olarak bilinen mevki, savunma açısından stratejik önemi olan bir yerdir. Bursa'nın güneye açılan kapısıdır. Burası Bursa'yı Keşiş Dağı'nın Orhaneli tarafındaki etkilerinden saklıyordu. Dağ Müfrezesi burayı harekât alanı olarak belirledi. Civardaki dağ ve tepeler geniş bir savunma hattı haline getirildi. Müfreze Haydar Bey komutasında büyük bir mücadele verdi. Bizzat Mustafa Kemal tarafından görevlendirilen Haydar Bey, beyaz atının üstünde oradan ortaya koşturup, talimat ve kurşun yağdırırken bir top mermisinin şarapnel darbesiyle şehit

8. 1919'un 15 Nisan'ında İzmir'e çıkan Yunan birlikleri, rastladıkları Türk askerleri, subayları ve sıradan halkı "Zito Venizelos" yani "Yaşa Venizelos" diye bağırmaya zorlamışlardı. İşgalin şartlarını hazırlayan başbakanları Elefterios Venizelos'a silâh zoru ile de olsa sevgi gösterisinde bulunmayı kabul etmeyen Türklere etmedikleri zulüm kalmamış, hattâ "Zito" demeyi reddeden Albay Süleyman Fethi Bey'i de yirmi küsur yerinden süngüleyerek şehid etmişlerdi. Bkz: Murat Bardakçı, "Ohi ve "Zito", Habertürk, 8.7.2015.

düştü. Kumandanın şehadetiyle sarsılan Dağ Müfrezesi şehit vere vere, adım adım çekile çekile düşmanı üç gün oyalayabildi. Yunan güçleri Beyce (Orhaneli), Çardı (Harmancık),Tavşanlı üzerinden Kütahya ve Eskişehir'e doğru olan hareketini sürdürdü.

Yörenin Makûs Talihi ve "Pis Dağlılar!": Dağ yöresinin makûs talihinde büyük bir değişme yoktu. Bir yandan savaş diğer yandan kıtlık köylünün belini bükmüştü. Satmak isteyen satamıyor, almak isteyen alamıyordu. Galiçya'dan, Yemen'den İnönü'ye savaşmak için silah altına alınanlardan çok azı köylerine dönebilmişti. 1922 baharına bu talihin umuda evrildiği hareketli olaylarla başlanır. Yöre efeleri pırıltılı mavzerleriyle eli silah tutan köy gençleriyle beraber çözülen düşmanın bölgedeki bakiyelerinin peşine düşmüşlerdir. Cepheden gelen haberler köylerde kurtuluş umudunu artırmıştır. Yunan bir kere bozulmuştur ve her yerde olduğu gibi dağ yöresinde de yakıp yıkıp gitmektedir. Çekilme kararı aldıktan sonra Orhaneli'yi külliyen tahrip ettiler. Camiler, evler, dükkânlar gaz yağı dökülerek yakıldı.

İslam da efelerin rüzgârında dağ müfrezesinde kendine yer buldu. Orhankebir'den Orhaneli'ye oradan da Bursa istikametinde kaçan düşmanın peşinde şimdi dağ müfrezesinin gönüllü askerleri, yiğit gençleri vardır. Bu çapulcular sürüsünün ardındaki İslam, kendini bir tek şeye odaklamıştı. Maviye çalan giysiler. İçlerinde insan yokmuş gibi farz edip gördüğü her maviye ateş ediyordu. Yunanlılar Akçaköy'ün altında kıstırıldığında Kurmay Haydar aklına geldi ve Yunanın ardındaki hıncı daha bir arttı. Onun bu hıncını artıran asıl etken Dağ Müfrezesi komutanı Haydar Bey'in Karaköprü'deki vadide sıkıştırılarak vahşice şehit edilmesiydi.

Artık düşman Kurmay Haydar'ın belli belirsiz hale gelmiş mezarının üstünden geçerek eriye eriye Dağ Müfrezesinin öfke selinde Bursa'ya, akıbetlerine doğru akıyorlardı. Hüseyinalan Köyü girişi Yunan Birliğinin sonu oldu. Müfreze, başlarında Kabakçı Efe olduğu halde Maksem'den Ulu Cami'ye doğru yönelirken öte yanda Püskülsüz Efe'nin milisleri şehirde konuşlanmış düşmana aman vermiyorlardı. Şehirdekiler şaşkındır. Bazı cumbalı evlerden "Dağlı tepkisi" başlatılır.

"- Yeter... Pis dağlılar, bitli çarıklılar. Yaktıracaksınız Bursa'yı

- Yunan askerinin gazabını üstümüze çekmek mi istiyorsunuz?

-Siz Allah'ın belası dağlarınıza döndüğünüzde biz Rumlarla baş başa kalacağız.

Allah'ın cezası pis dağlılar, bitli çarıklılar. Defolun. Şehir sizin neyinize? Dönün o bit yuvası köylerinize.

Yüzlerini göstermeden yarı açık pencerelerden Ulucami'ye doğru akan milislere lanetler yağdıran üç beş eve kurşun sıkılınca sesler kesilir. Şimdi sadece önlerinde çocukları ve kurtarabildikleri eşyalarıyla umutsuzca kaçışan gayrimüslimler vardı. Maksem'den aşağı tarafta yakılan evlerden çıkan kara dumanlar rüzgârla etrafa yayılıyor, ortalığı isli bir kızıllığa bürüyordu. Yanan evlere mahalleliyle birlikte çeşmelerden taşınan sularla müdahale edilmeye çalışılıyorsa da çoğuna yanaşılamıyordu.

İslam bu hay huy arasında Ulu Cami'yi bütün ihtişamıyla karşısında bulunca duralar. Önce bugünü yaşatan Allah'a şükreder; sol elindeki mavzerini sevinç gözyaşları içinde havaya kaldırır. Şehrin işgal edildiği o kara gün gözünün önüne gelir. O gün kahrından boğulur gibi olmuştu. Bugün ise içi içine sığmaz.

Ulu Cami önünde ise Keşiş Dağı'nı Yunanlılara zindan eden dağ yöresi efelerinin sevinç gösterileri vardı. Ahali korkudan çekildikleri evlerinden fırlayıp coşkuya

katılır. Bursa kurtuluşu kurtarıcıları olan milislerle kutluyordu. Türk ordusu ise ovada şehre doğru ilerliyordu. Akşam karanlığı çöktüğünde Bursa yeniden Türklerindi. Türk Ordusu Bursa'ya girmiş şehir düşmanlardan temizlenmiştir. Belediye binasından Yüzbaşı Rüştü Bey Yunan bayrağını indirmiş, yerine ay yıldızlı bayrağı törenle, gözyaşları içinde göndere çekmişti

Öyküdeki Final: "Kuvva" kitabı bu aşamada, Süleyman Ağa ailesinin Cumhuriyet Türkiye'sine intikal eden yaşamının muhtasar öyküsü üzerinden kendi finalini yapar. Ancak bu aşamaya dek incelememizde yer vermediğimiz ve fakat öykünün ilginç ve özgün bir detayı da final yapar. İslam'ın Tirilyeli Rum kızı Aleka ile olan gönül ilişkisi ailenin ve törenin etkisinde sonlanmıştır. Baba bu evliliğe şiddetle karşı çıktığı için izdivaç gerçekleşmemiştir. Mübadelede Türkiye'den ayrılan Aleka'dan bu öyküde geride kalan ise iki sevgilinin hicran ve hasret yüklü mektuplaşmalarıdır.

Belenviranlı Süleyman Ağa'nın oğulları, İslam'ın üzerine yıkılan bir cinayet suçu ile mahkûm olmuşlar. İslam cinayetten on beş seneye, kardeşi Mehmet ölüme sebebiyet vermek ve kız kaçırmaktan üç seneye, Ahmet cinayete azmettirmekten iki seneye, kuvvacı Celalettin Efe ise yardım ve yataklıktan bir sene hüküm giymişlerdir.

İslam'ın Nazım Hikmetle Tanışması: İslam'ın uzun süreli mahkûmiyeti bu bölümün özgün ayrıntıları arasındadır. Çünkü İslam Bursa cezaevinde geçirdiği mahkûmiyet yıllarında Nazım Hikmet'le tanışmıştır. Bu tanışma onun deli dolu yüreğinde teskin edici bir zihniyet dönüşümüne yol açar. "Malta'da volta" gelgitlerinde[9] Nazım'ın kendisine "kardeşim İslam" demesi üstelik onun her bir meraklı sorusuna cevap vermesi İslam'da sempatiyle karışık bir saygı üretir. Bunlardan biri de Nazım'ın resim yapma sahnesinde yaşanmıştır. İslam'ın resim yapma kabiliyeti Nazım tarafından böyle bir etkileşimde keşfedilir. İslam artık istek üzerine koğuş arkadaşlarının da resimlerini yapar olmuş ve hatta Nazım Hikmet'le birbirlerinin karşılıklı resimlerini yapmışlardır.[10]

Bugün için ilginç olan bir diğer husus da İslam'ın, Nazım'ın Keşiş Dağı ile ilgili şiiri üzerine olan konuşmalarıdır. İslam, büyük şairin kendisinden Keşiş Dağı ile ilgili şiirini dinlediğinde, Uludağ'ın bir resmini yapmasını ister. Ancak bu resim onun dağ betimlemesine uygun bir dağ resmi olacaktır. "Ustam, bilirsin" der "ben dağın öte yakasındanım. Çocukluğumdan beri Keşiş Dağı'nı ineğe benzetirim. Hele karlar eriyince bildiğin alaca ineğe döner dağ. Öyle bir inek ki, başı hep bizim tarafta. Ne versek doymuyor. Memeleriyse ova tarafında. Biz besliyoruz ovalılar sağıyor..." İslam'ın bu dağ betimlemesi Nazım'ın çok hoşuna gider. Senin bu inek tam bir kapitalistmiş diyerek güler. Fakat resmin yapılma sorumluluğunun fikir sahibinde olduğunu kendisinin ise istenmesi halinde yardımcı olacağını söyler.

Nazım'ın çok beğendiği İslam'ın bu Keşiş Dağı benzetmesine esas olduğunu düşündüğümüz "Uludağ'a Dair" şiirini hatırlamakta yarar var:

Yedi yıldır Uludağ'la göz göze bakışıp durduruz.
Ne o kımıldanır yerinden,
ne ben,
lâkin birbirimizi yakından tanırız.
Gerçekten yaşayan her şey gibi
gülmesini ve kızmasını bilir.
Bazen,
hele kışın, hele geceleri,
hele rüzgâr kıbleden estiği zaman,
karlı senaberlikleri, yaylaları, donmuş gölleriyle
uykusunun içinde şöyle bir kıpırdanır
ve orda, en yukarda, en tepede oturan keşiş,
uzun sakalı darmadağın
ve etekleri savrularak,
rüzgârın önünde haykıra haykıra iner ovaya.
(...)

9. "Malta'da volta" bir hapishane deyimidir. Mahkumların bahçe ya da koridorda birlikte yürüyüşlerini ifade eder.
10. Nazım Hikmet'in yaptığı düşünülen İslam profil resmi - değerlendirmesini yaptığımız- bu kitabın (Kuvva) açılış sayfasında yer almaktadır.

Ve gün olur,
Şalvarı sarı pırpıt bezinden, kara kaşlı dağlılarından biri
Mukaddes mülkiyetin mihrabında kesip komşusunu
Misafir gelir bize
71. Koğuşta on beş yıl yatmaya.

Yeni Türkiye: "Halkçılar" ve "Demirkıratlar": Celalettin Efe ve İslam örneğinde olduğu kuvvacıların savaş sonrası hayatlarında her şey istenildiği gibi geçmemiştir. Yaşadıkları şanssızlıklara bir de aleyhlerine işleyen yerel siyaset kuvvacılardan potansiyel çeteci imajı üretiyor ve cezaevleri bunlarla doluyordu. Kuvvacıların bazıları iftira, çekememezlik, hasetlik vs gibi informal baskı altında takibata uğramakta ve bazıları da Kabakçı ve Sadettin Efe örneğinde olduğu gibi öldürülmektedir. Peki, olan biten tam olarak nedir? Celalettin Efe'nin, Kabakçı Efe'nin öldürülme haberi üzerine yaptığı sitem kısmen buna cevap olabilir mi acaba? "Bu memleket, kendisine kim hizmet etmiş ise onun canını yakmamış mı?" diyecektir Efe.

Bu trajik tabloda yeni Türkiye'de mayalanan politik yapılanmanın harcını da görmek mümkündür. "Halkçılar" ve "Demirkıratlar" olmak üzere iki keskin siyasal kanat, kendi toplumsal izdüşümünü yaratmakta gecikmemiştir. İslam ve ailesi ile birlikte Keşiş Dağı'nın her iki yakasındaki bölge insanları bu izdüşümün zemininde karşıt taraflar olarak yer almışlardır.

Kuvvacıları bekleyen trajik olaylar acaba onların geleceğe ilişkin beklentileri içinde ne ölçüde yer etmiştir? Milli mücadeleye kayıtsız şartsız omuz veren insanların gelecek beklentilerinde pragmatist bir hesabın içinde olduklarını öngörmek doğru bir düşünce olmasa gerektir. Ama toplumun içinden gelen bu insanların yaşadıkları ve tanık oldukları olayların toplumsal hasılası olan hayatları için bir özeleştiri yapmış olmaları elbette beklenir. Bu açıdan gelecek bazı Kuvvacılar için belirsizlikler taşımaktadır. Kuvva öyküsü bu konuda ayrıntıya girmiyor ve fakat Kemal Tahir'in kuvvacılarında bu konuda bazı güçlü izlenimler vardır. Yüzbaşı Nazmi, Çal Dağı'nın önünde ve ardında düşmanla kıyasıya mücadele sonucunda hedef olan tepe ele geçirildikten sonra silahını kılıfına koyar. Bundan sonrasını silah arkadaşı anlatır :[11]

"...Birden sol elini göğsüne götürdü. Önce dizleri üstüne çöktü, sonra yüzükoyun yere kapandı. Ana avrat söverek koştum. Yanına yetiştiğim zaman, erlerden birinin kucağında yatıyordu. Başını dizime aldım. Tabancasının ancak yarısını kılıfına sokabilmişti. Ağzından kan sızıyordu "Vuruldun mu? Nerenden?" diye sordum aptal gibi... "Yok" dedi. İki defa başparmağıyla ardını gösterdi. "Yaran arkanda mı?" dedim, gülümsedi. Parmaklarını geçirmek istiyormuş gibi göğsünü tırmaladı, dişlerini gıcırdattı. "Biraz su lütfen" dedi. "Baksana şuraya... Dikkat... Başını kolla da öyle bak... Sakarya şuracıkta...

Gelmişiz yanına kadar... Şurda! Kan geliyor ağzımdan değil mi? Saklama! Tadını duyuyorum diye mırıldandı, başı yana düştü. Gömerken parmaklarını çok zor açtık parabellomunu alabilmek için – parmağını iki kere şakağına vurdu- düşünürdüm de bir türlü bulamazdım... Neden savaş bitmediği halde silahını kılıfına koymak istediydi acaba? Bu kadar pişkin bir savaşçı olduğu halde, neden sırtını ateş boyunda düşmana döndü? Asıl tehlike arkadaymış gibi...

Neden kızını, karısını anmadan gitti? Çok sonra bizim Doktor Münür Bey açıkladı kendisine göre: "Düşman salt önde mi? Arkadaki domuzları napalım, kendi rezillerimizi?" dedi bir gün homurdanarak... Demin sen bakkala gidince hatırladım apansız... Neden mi? Şundan... Yolumu kesti tango Ömer... İki kere göğsümden

11. Kemal Tahir, Yol Ayrımı, İstanbul 1973: 179-180.

itti. Yumruğunu bile kaldırdı vuracak gibi... -Elini kadehinin üstüne kapattı:- Biliyorum vuramazdı ama, kaldırdı ya vurmak için, sen ona bak!..."

(...)

Kuvvacı İslam'ın ironisi: İslam'ın ironisinde ise cezaevinde onu Nazım'ı yaşamının bir parçası haline getiren bilişsel ve duyuşsal etkilenmelerinin rolü büyük olmuştur. O yaşadığı her olay ve tanık olduğu her olguyu Nazım'ın gözüyle görüp değerlendiriyordu. Bu tutum ise yaşamının geçtiği mahalli ortamlarda kendisini bütünüyle aykırı bir tip haline dönüştürmüştü. Adı deliye çıkacak kadar aykırı bir söylem sahibidir artık o. Her iki kanatta ikiye bölünen köyünde Halkçıların önde gidenidir. Ne var ki toplumsal tablonun ironik gerçekliği İslam'ın yaşamında da ortaya çıkar. Kendi ve ailesi ne kadar halkçı ise oğlu Şaban da bir o kadar demirkırattır.

Bu aşamada eser, ailenin genç kuşakları üzerinden ülkedeki partizanlığın yöre ve elbette Türk halkı üzerindeki etkilerine ışık tutacak öyküsüne geçer. Ülkede nöbetleşe iktidar dönemleri birilerini muktedir ve güçlü yaparken karşıtlarını da zayıf ve fakat muhasım taraflar durumuna düşürmektedir. Eserdeki anlatımla dünün mağrurlarının mağdur, mağdurların ise mağrur olduğu dönemlerden geçilmektedir.

Bu bölümde ayrıca eser sahibinin öykünün ana kahramanı Süleyman Ağa'nın torunu olduğunu öğreniyoruz. Yazar Süleyman Işık'ın kahraman kuvvanın yeğeni olmanın haklı gururu da bu bölümde satır aralarının imlediği önemli ayrıntılar arasındadır. Ne var ki yazarın bugünlere ulaşan bu öyküsünde "acaba çocuklar ve torunlar atalarının kaderini mi paylaşıyorlar?" demeden edemiyoruz.

Öyküsünü Aşan Mesajlar: Kuvva kitabı, adıyla müsemma bir eser olmakla birlikte onun bu öyküsünü aşan sosyolojik, siyasal ve bilimsel gerçeklere de sahip olduğu söylenebilir. Kitabın iyi bir okuru ve bir inceleyicisi olarak şahsımı daha çok ilgilendiren husus öykünün geçtiği coğrafyanın bir çocuğu olmamdır. Ebeveynim ve onların ataları dağ yöresinin karakteristik yerleşimlerinden biri olan "Adırnaz" muhitinden, yani "Adırnazlı"dır. Dolayısıyla yazarın anlatısında tercih etiği mahalli dile yabancı değilim.

Bu dil eserde oldukça başarılı olarak kullanılmıştır. Yöreye ait ritüeller, özdeyişler, lakap ve unvanlar ile söylenceler mahalli şive ile yazı diline olduğu gibi aktarılmaktadır. Öyle ki bu ifadelerde yer alan diyaloglar kişileri yerel tipolojileri içerisine almakta; yöreyi bilen birinin karşısında bir hemşeri veya bir dağlı olduğunu hissettirecek ses ve vurgulamalar yüklenmektedir.

Bu eser her ne kadar siyasi tarihin önemli bir ulusal örgütlenme hareketi olan Kuva-yı Milliyeyi konu edinmiş görünse de aslında esaslı bir aile monografisidir. Bu yönüyle gerçek bir sosyolojik malzemedir. Ama öncelikle adının etrafındaki gelişen öykünün roman dilindeki karşılığından söz edelim. Çalışma Kuva-yı Milliyenin Bursa yöresini eksen alması itibariyle bir özgünlük taşır. Şimdiye kadar yörenin kuvvacılarıyla ilgili makale detayını geçmeyen değiniler tarihsel ve entelektüel çalışmalara konu olmuştur.

Lakin konuyu Bursa yöresinde geçen bir öykü olarak roman safahatı içinde düşünmek ve onu Bursa'nın bakir bir coğrafyası üzerinden tasarlamak son derece değerli bir girişimdir. Bu tasarımda esere gerçek özgünlüğü kazandıran ise dağ yöresidir. Bölgenin topografik ve coğrafi yapısı yörenin sosyolojisini de belirlemiştir. Bu yüzden yöre gerek Cumhuriyet öncesi gerekse Cumhuriyet dönemlerinde kapalı toplum özellikleri göstermektedir. Dolayısıyla yöre insanı kendi kabiliyetleri ve sosyolojik kıymetlerini ulusal düzeyde gösterme ve sergileme imkânı bulamamıştır. Bu durumu mahalli

Kaynakça

"İşgal Altında Bursa", İsmail Doğan, Eylül ve Bursa İçinde, Gendaş Yayınları, İstanbul, 2004: 291-294.

BARDAKÇI, Murat "Ohi ve "Zito", Habertürk, 8.7.2015.

BOZKURT, Celil, "Antik Hadrianoi Kenti ve Romalı Aelius Aristides", Bursa Günlüğü, Sayı: 18, Ekim Kasım Aralık 2022; 20- 21.

DOĞAN, İsmail, "Köyden Mahalleye Dönüşüm Öyküsünün Ana Kavşakları Ya Da İki Köy Bir Şehir: Baloğlu Köyü-Bademli Köyü ve Bursa", Göç ve Kültür içinde, Bilge Kültür Yayınları İstanbul: 2018: 179- 201.

IŞIK, Süleyman, Kuvva, İstanbul, Cinius Yayınları, 2017.

KARA, Mustafa, Kurtuluşla Yüz Yüze, Yüzüncü Yılında Bursa'nın Kurtuluşu, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Eylül 2022: 50.

MAHMUT SADIK, "Pak Bir Hüviyet, Sağlam Bir Kafa", İçtihat, 19 Kanun-ı Evvel 1329 (1911), Sayı: 85: 1-2.

MUMCU, Uğur, "Kuvva-yı Milliye Nedir?", Cumhuriyet Gazetesi, 19. 05. 1992:2.

TAHİR, Kemal, Yol Ayrımı, İstanbul, Sander Yayınları: 1973.

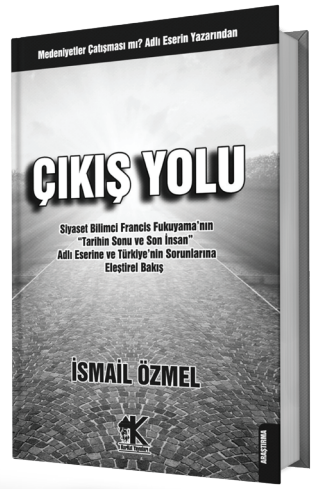
önderlerle ilintili egemen kentli bir siyasetin ihmalinde de görmek yanlış olmasa gerektir.

Kurtuluş mücadelesine yöre katkısının roman diline düşen kuvva öyküsü bu kitapla yörenin bu örtük kıymetlerini ulusala açma gibi önemli bir işlev de yüklenmektedir. Ancak bunu yaparken yazar, entelektüel bir cesaret örneği göstererek hareketin tüm süreçleriyle olayların merkezindeki, kıyısında ve köşesindeki yerel ve ulusal olayları, toplumsal ve siyasal figürleri hataları ve sevaplarıyla ifşa etmekten çekinmemiştir. Bu açıdan eserde cesur bir dil ve üslup ortaya çıkmıştır.

Kitap aynı zamanda bir aile monografisidir dedik. Bu özelliğiyle çalışmada, kökleri Osmanlı kuruluş yılarından başlayan –bilinmeyen– uzun erimli öyküsünü, Cumhuriyetin eşiğindeki –bilinen– öyküsünü altmışlı yıllara ulaştıran serüvenine tanık oluyoruz. Anlatıda öne çıkarılan ticari, sosyal ve politik ilişkilerle birlikte günlük hayatın değer ve alışkanlıkları eseri aynı zamanda sosyolojik bir malzemeye dönüştürüyor. Okurlar ve özellikle yöre araştırmacıları bu itibarla kitapta yöre sosyolojisinin anahtar terimlerini bulmakta zorlanmayacaklardır. Bu çerçevede eserin, Bursa'mızın yörede yetişen kabiliyetli insanlarının kendi tarih ve sosyolojilerini yazıya dökme heyecanı ve motivasyonu içinde olmalarını teşvik edici güçlü işlevinden söz edilebilir.

Çıkış Yolu

İsmail ÖZMEL



ATATÜRK'E DAİR

M· Adil ÇETİN[1]

ATATÜRK'ÜN DEHASI

İran ile sınır anlaşmamız 1932'de yapılıyor. Bu anlaşmaya göre Nahçivan ile sınırımız yok. Atatürk 1934'de o zamanki İran Şah'ını (Son şahın babası) Türkiye'ye davet ediyor. Şah karayolu ile Ankara'ya geliyor.

Atatürk onu çok iyi misafir ediyor. Bir akşam yemeğinde.

Atatürk, Şaha:

- Şah hazretleri biliyorsunuz Nahçivan Azerileri bizim soydaşlarımız. Sizden rica etsem bir kısım toprağı bedeli mukabilinde bize satarsanız onlarla sınır bağımız oluşsa, der.

Şah:

- Emrin olur paşam para ne demek, der.

Atatürk ısrarla az da olsa ödeyelim der. Nedeni bağış olması halinde İran'da gelecek nesillerin isteği olmamasıdır. Hemen orada bir anlaşma yapılır. Bedelini cebinden öder.

Anlaşmadan sonra başta Mareşal Çakmak Paşa olmak üzere, Paşam bunu niye yaptınız diyenlere, bir gün Sovyetler dağılacak. İşte o zaman o sınırdan geçerek soydaşlarımıza ulaşabileceğiz. 13 km'lik bu sınır 1934'de böyle sağlanıyor.

57 yıl sonra Sovyetler dağıldığında onlara ulaşabildik. İşte olacakları yarım asır evvelden görebilen büyük ve tartışılmaz GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK dehası...

ORADA NE İŞİNİZ VAR?

Cumhuriyet'in ilanından sonra İstanbul'da bir kabul töreni verilir.

Tüm dünya ülkelerinin elçileri ve ataşeleri de davet edilir. Davet güzel bir şekilde devam etmektedir fakat İngiliz ataşesi olan binbaşının bakışları Mustafa Kemal'in gözünden kaçmaz.

Bütün davet boyunca kendisine dik dik bakmıştır ve bakmaya devam etmektedir.

Ne olduğunu öğrenmek için yaverini gönderir.

Yaver, İngiliz ataşe ile görüştükten sonra Mustafa Kemal'e şöyle der:

"Paşam kendisine neden ters bir tavır takıldığını sordum, o da bana, sizin Çanakkale'de babasını öldürdüğünü söyledi."

Bunu üzerine Mustafa Kemal şöyle der:

"Git sor bakalım babasının Çanakkale'de ne işi varmış?"

Dipnotlar

1. Araştırmacı-Yazar İLESAM Hatay İl Temsilcisi

BİRBİRİMİZLE UĞRAŞMAK

Muhiddin Nalbantoğlu anlatıyor:

Kurtuluş savaşı tarihimizin "Jan Darkı" denilen Halide Edip Adıvar'ın eserlerini yayınlayan bir yayınevinde çalıştığım 1950'li yıllarda bu yayınevinin cumartesi toplantılarındaki sohbetlerin birinde Halide Edip'in arkadaşlarına anlatırken söylediği bir söz dikkatimi çekmişti: Türk ordularının İzmir'e girdiği günlerde Bursa'da Mustafa Kemal Paşa'ya Halide Hanım; "Paşam, Allah'a şükürler olsun, ülkemizde düşman ayağı kalmadı. Hepsini temizledik. Artık düşmanlarla uğraştığımız devirler geride kaldı. Şimdi ne ile uğraşacağız?" der demez, o büyük adam derhal cevap verir:

- Birbirimizle uğraşacağız, Hanımefendi, birbirimizle...

ATATÜRK VE ÖĞRETMEN

Atatürk, Kayseri'de Fizik öğretmeni Abdullah Efendi'nin dersine girer. Öğretmen, sanki sınıfta Atatürk ve arkadaşları yokmuş gibi, son derece doğal bir şekilde dersine devam eder. Bir ara Atatürk kara tahtanın önünde durunca, öğretmen:

- Paşam biraz çekilir misiniz? Çocuklar tahtayı göremiyor, demez mi...

Atatürk'ün yanındakiler heyecanlanırlar. Şaşkınlıkla ne olacağını merak ederler. Zil çalıncaya kadar Abdullah Efendi dersine devam eder. Zil çalınca herkes bir fırtına beklerken, Atatürk hayran hayran Abdullah Efendi'ye bakarak şöyle der:

- İşte dershaneyi bir mabet, dersi ibadet gibi gören gerçek öğretmen.

UŞAKLIĞI ÖGRETEMEMEK

Atatürk'ü ziyarete gelen İngiltere Kralı VIII. Edward onuruna Dolmabahçe Sarayı'nda büyük bir ziyafet veriliyordu.

Ziyafet sırasında hizmet eden garsonlardan biri heyecanlanınca elindeki büyük kayık tabağı yere düşürdü. Tabak gürültüyle parçalanırken içindeki yemek halılara dağıldı.

Sofrada bulunan herkes utançtan kıpkırmızı kesilmiş, başlarını öne eğmişti. Durumu nasıl kurtaracaklarını düşünürken, Atatürk'ün Krala dönerek şu sözleri söylediği duyuldu:

- Majeste; bu millete her şeyi öğrettim, ama uşaklığı öğretemedim!

10 KASIM

Atatürk'ün ölüm günü...

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi 9'u 5 geçenin acı haberini alır. Okulda görevli bir Alman profesör derse girip girmeme konusunda kararsız kalır. Aklına rektöre danışmak gelir. Rektörün odasına çıkar ve;

- Efendim acaba ne yapsam? Derse girip girmeme konusunda bir türlü karar veremedim, der.

Rektör;

- Sizin ülkenizde böyle önemli bir adam öldüğünde ne yapıyorsanız, lütfen burada da aynısını yapınız, der.

Alman profesör kısa bir süre düşünür ve;

- Benim ülkemde şimdiye kadar hiç bu kadar önemli bir insan.

DÜNYA ÖNDERİ ATATÜRK

Vüsale ALİYEVA

Atatürk hakkında sayısız kitap ve makaleler yazılmış, yüzlerce hikayeler ve anılar kaleme alınmıştır.

Ben, bir Azerbaycan Türk'ü olarak Gazi Mustafa Kemal Paşa'mızı kendi görüşümle tahlil etmek istiyorum:

Kurtuluş Savaşı sırasında Azerbaycan Devleti Şarkta ilk Demokratik Cumhuriyet modeli ile bağımsızlığını kazanmış, fakat sadece 23 ay ömrü ile Bolşevik Rusya'sına yenik düşerek, Sovyet Cumhuriyetleri adı altında kurulmuş sömürgeci Rusya devletine ilhak edilmişti.

Azerbaycan demokratik devletinin kurulmasında canı, malı, hayatı ile tüm fedakârlığı yapmış Türk Milliyetçisi onlarca devlet adamımız, başta M.E. Resulzade olmakla Türkiye'ye, Önder Atatürk'e sığınmışlar, hatta hiç boş durmayarak bir çoğu da Kazım Karabekir Paşa'nın ordusuna katılarak Türkiye'nin bağımsızlığı için cepheye gitmişler. Bu, biz Azerbaycanlılar açısından çok büyük bir anlam taşımaktadır: Azerbaycan yenildi ise, Türkiye yenilmesin, Türkiye bağımsız Devlet olsun ki, Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın dediği gibi : gün gelecek tüm Türk Cumhuriyetleri özgür olacak! Deyimi gerçekleşe bilsin. Çünkü, Türkiye Türk Dünyasının göz bebeği, tek umut yeridir! Önce Türkiye özgür ve müstakil devlet olmalıdır! Nitekim, günümüz gelişmeleri tam da bunu gösterdi ki, Türkiye bağımsız ve güçlü devlet olursa, tüm Türk Dünyası canlanacak ve Turan hedefimize ulaşma imkanımız olacaktır!

Sovyet Rusya'sına şerefini ezdirmeyi ölümden beter felaket olarak düşünen yüzlerce aydın, siyasi devlet insanlarımız Türkiye gibi ağabeyine kaçtı ve bir gün tüm Türk dünyası birleşe bilsin diye Atatürk'ün etrafında birlik olup, geri kalan tüm hayatlarını Türkiye'nin güçlenerek bağımsız devlet olması için adadılar.

Atatürk'ü analiz etmek için onun çocukluğundan devlet Başkanı olduğu güne kadarki mücadele yolunu dikkatle araştırmak lazım. Atatürk nasıl dünya lideri oldu?

Beni her zaman derinden düşündüren en önemli husus, Atatürk'ün eğitimden uzak kalmış, devlet işlerini pek anlamayan ve güçsüzlüğünü kabul etmiş halkı umutsuzluktan, nasıl tüm yüreği ile kadınlı- erkekli, varını – yoğunu cepheye veren azimli topluma dönüştürdüğüdür. Bu özellik ordular kurmaktan daha önemlidir bana göre. Çünkü savaş azmi, kazanmak ve galibiyet inancı olmazsa ordular da bir yere kadar başara bilir. En çok halkın galibiyete inanması lazım ve bu mühim hususu Atatürk fark etmişti. Atatürk, her şeyden önce toplumu savaşa ve mücadeleye, kazanmaya ve bağımsızlığa inandırmanın yollarını aramıştı.

İngiliz ordusunda yüzbaşı olan H.C. Armstrong adlı subay 1. Dünya Savaşında Türklere esir düşmüş, Türkiye'ye getirilmişti. Türklere karşı öfkeli ve antipatik tavrı, kini olan H.c. Armstrong esir iken Atatürk'le tanışır Türkleri sevmemesine rağmen Atatürk'ün kibarlığı, devlet yönetimi, mücadele ruhu, azmi ve insani özellikleri

Atatürk mücadele verirken bir taraftan da olayları tüm ayrıntıları ile değerlendiriyordu. Sezgileri güçlü idi. Kime güvenip, kimi etraflı gözlemlemesi gerektiğini biliyordu.

İşte galibiyete götüren lider vasıflarıdır bunlar.

Başka özelliklerinden biri de kendisinin tüm olup bitenleri yazarak, not alarak, hafızasında iyi tutarak sonraki olacaklar için fikir yürütmesi idi.

Armstrong'u hayran edip, Atatürk'ün tüm hayat yolunu incelemesine ve onun hakkında "Bozkurt" adlı kitap yazmasına kadar sonuçlanıyor. Kitapta Armstrong Atatürk'ü portre çizer gibi tasvir etmiş, karakteristik özelliklerini, bitmez- tükenmez gücünü, mücadele azmini kalemi ile yansıtmıştır.

Atatürk Osmanlı devletinin daha fazla ayakta duramayacağını anladığı ilk andan halkı olası ve kaçınılmaz savaş için "uyandırmanın" önemini çok güzel anlamıştır.

Kara Harp Okulunda derslerinde başarılı olması ile yetinmeyip Okulda kurulmuş "Vatan" cemiyetine üye olmuş, o sırada ülke üzere sıkıntılı buhran ve bunalım yaşayan halkı çaresizlik batağında boğulmasınlar diye tebligatlarla, propagandalarla bilinçlendirmeye çalışıyor ve cepheye gitmek için önce yürekli olup, savaş ruhuna bürünmenin her şeyden önce gerekli olduğu görüşünde idi. "Vatan" cemiyetine üye olup siyasi faaliyete başlaması başını çok ağrıtmıştı, yani sürekli takip ediliyor, bu eyleminden vazgeçirilmeye teşvik ediliyordu. Lakin, Mustafa Kemal büyük bir savaş olacağının bilincinde idi, bu savaşa tüm varlığı ile hazır olan bir halk ancak kazana bilirdi. Zira, ülke tüm sınırları tarafından kuşatılmış, tehlikede idi.

Atatürk acaba uyuyor muydu? Bazen bunu da düşünüyorum, o zamanın vasıtaları ne idi, atlı araba, at, tren ve çok nadir olarak ta yeni çıkan motorlu araba. Ve yollar elbette günümüzdeki gibi pürüzsüz değildi. Atatürk ise her gün bir İle, farklı bir şehre yetişip kongrelerde bulunur, görüşmeler gerçekleştirip planlar yapıyordu. Bu arada kim iyi niyetli kim hain onu da tespit edecek kadar zeki idi.

Nutuk kitabında "Refet Bey'in 3. Kolordu Komutanlığını bırakması" bölümünde Atatürk:

"Efendiler, itiraf etmeliyim ki, bu tutum ve tavırdan pek memnun olmadım. Refet Bey'in benimle olan işbirliği İstanbul'ca biliniyor. Bu çalışmaları benimseyen bir kimse onun görevini devralmaya hem de bir İngiliz gemisi ile gelince, derhal verilmesi tabiî olan hüküm, bu kimsenin İngiliz görüşüne hizmet edebileceği konusunda kendisine güvenilmiş olmasıdır. Bu hüküm, bir zandan ibaret olsa bile, Refet Bey'in komutayı devirde acele etmemesi, hiç olmazsa bizim de görüşümüzü alması gerekirdi.

Güvenip komutayı kendisine devrettiğine göre de, hiç olmazsa bir süre ondan ayrılmayıp, durumumuzu ve görüşlerimizi ona iyice benimsetinceye kadar birlikte çalışması ve kendisi ile aramızda bir bağlantı kurduktan sonra uzaklaşması yerinde olurdu, düşüncesinde idim. Bununla birlikte, bir oldubitti karşısında bırakılmış olduğuma göre, iki noktada teselli aramakla yetinmeye mecburdum. Birincisi, Refet Bey'in telgrafındaki «Salâhattin Bey gayeye uygun olarak çalışacak» cümlesi, ikincisi de, Refet Bey'in hiç olmazsa İstanbul'a gitmemiş olması idi" diye sitemini ve kaygısını dile getirmesi kongrede bulunan her kese bir ibret niteliğinde idi. Yani yanlış yapan, sözünden ve ahdinden döneni tespit ede bilirim, demekti.

Atatürk mücadele verirken bir taraftan da olayları tüm ayrıntıları ile değerlendiriyordu. Sezgileri güçlü idi. Kime güvenip, kimi etraflı gözlemlemesi gerektiğini biliyordu.

İşte galibiyete götüren lider vasıflarıdır bunlar.

Başka özelliklerinden biri de kendisinin tüm olup bitenleri yazarak, not alarak, hafızasında iyi tutarak sonraki olacaklar için fikir yürütmesi idi.

Bana göre "Nutuk" Kitabını okullarda ayrıca ders müfredatı sıfatı ile tebliğ etmek Atatürk'ün kişilik ve karakter özelliklerini, biz gençlere, geleceğimiz olan çocuklara önerdiği ve tembih ettiği tavsiyelerini sık-sık gözden geçirmeli, hayatımızda uygulamak için telkin etmeliyiz.

Genç Türkler Dünyaya yön vermek ve Cihanda barışı, huzuru sağlamak için mutlaka Atatürk kriterlerini, Atatürk fikirlerini hayat tarzı edinmeli ve düşünüyorum ki, tüm gençler bu azimle yetişirse zaten ülkemiz ve tüm Türk Dünyası için her hangi siyasi tehdit oluşamayıp, bir daha devletimiz düşman orduları ile kuşatılamaz. Dahası başından beri ilkemiz olan Turan gerçekleşmiş olup, dünyayı savaşa sürüklemek isteyen, felakete götürmeye çabalayan dış güçlerin tüm planlarını bozmuş oluruz.

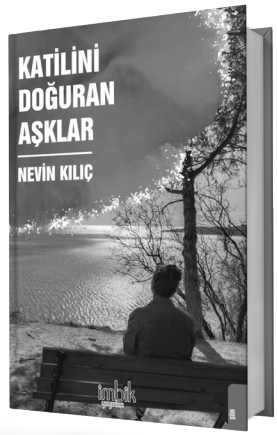
Atatürk'ün açtığı yolda yürümek şerefli bir hayat tarzıdır!

Ne güzel demiş:
Türk! Övün, güven, Çalış!

Tek bu sloganı hayatımızda esas merkez edinirsek yaşamımız boyunca mutlu olur, insanlığa ışık ve aydınlık oluruz!

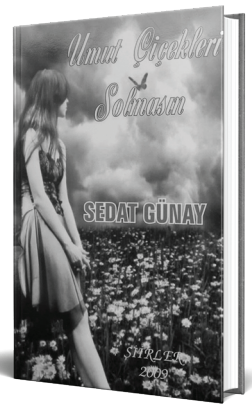
Katilini Doğuran Aşklar

Nevin KILIÇ



Umut Çiçekleri Solmasın

Sedat GÜNAY



BAŞÖĞRETMEN ATATÜRK

Harika UFUK

Her meslek kendine özgü zorluklarıyla saygınlığıyla toplumda ün kazanmıştır. Meslekler içinde biri vardır ki çok ama çok özeldir. Zor bir meslektir ama bu mesleğin erbabına, sevdalısına zor gelmez. Saygınlığı tartışılamaz bile... Evet, öğretmenlikten söz ediyorum. Platon'un söylediği gibi "Öğretmenlik her şeyden evvel bir Tanrı sanatıdır."

Mustafa Kemal Atatürk şöyle diyor:

"Benim asıl anlatılacak yanım, öğretmenliğimdir. Topluma, milletime ben öğretmenlik yapabiliyorsam, beni onunla anlatın. Yoksa kazandığım, yaptığım öteki işlerle beni anlatmanız pek önemli değildir."

Atatürk'ün bir anısını bu kez kendi ağzından aktarıyorum:

Ankara'da bir okulu ziyaret etmek istedim. Kalabalık bir heyetle bir ilköğretim okuluna gittik. "Bir sınıfa girip ders dinleyelim." dedim. Rastgele bir sınıfa girip öğretmenden izin istedik. Kibar biriydi; kabul etti. Ben, yazı tahtasının yanı başında ayakta duruyor, bir yandan dersi dinler¬ken, diğer yandan öğrencileri izliyordum.

Öğretmen tahtaya bir şeyler yazıyordu. Bir ara, tahtayı çok kapatmış ol¬malıyım ki, elinin tersiyle bana "Çekilin!" işareti yaptı. Çekildim. Öğretmenin işaretini kabalık olarak değerlendiren bizim heyettekileri bir korkudur almış. Ders arasında öğretmeni yanıma çağırttım; geldi. Elini ha¬raretle sıkıp kutladım: "Sınıfta öğretmenden büyük kimse yoktur, efendiler!" dedim. "Adınız Mustafa Kemal olsa bile..."

İşte bu olay üzerine Ata'mızın o veciz sözü kulaklara küpe oldu. Bir öğretmen olarak meslek yaşantım boyunca Atatürk'ün bu sözüyle gururlu, güçlü, başım dik oldum. O halde unutanlar için tekrar hatırlatayım: "Unutmayınız ki Cumhurbaşkanı bile sınıfta öğretmenden sonra gelir." Mustafa Kemal Atatürk

İkinci Şans

Suna YILMAZ



HAKİKATE GİDEN YOLU YOKLAMAK

Prof· Dr· Aygün AKYOL

*Medeniyet beton, ezbere konuşma ve diploma değildir; medeniyet değerleri koruma, düşünce ve bilinç düzeyidir...

*Sorgulamayı ne kadar geciktirirseniz, travmanın şiddetini o derece arttırırsınız; sağlıklı bir inanç tasavvuru ancak akıl ve irade merkezli inşa edilebilir, ezberci ve hükmedici dille değil...

*Eziğin yükselmesi, alçaklığını ortaya çıkarır, ruhu incelmez çünkü, yükseldikçe yaraları depreşir...

*Kötülük ben kötüyüm diye gelmez, hep arkasına sığınacağı bir iyilik maskesi bulur!

*Şehirlerimize maalesef şehir diyemiyoruz, eskiden köy ve kent arası bir şey denilirdi, artık o da değil. Zira köyde üretim, kendi içinde ortak bir değerler alanı ve en azından ekonomik açıdan kendi kendini idare edebilen bir sistem vardı. Maalesef üretemeyen, tüketmesini bilmeyen, birbirine değer vermeyen, emeği sömürülen insanların kitleler halinde yaşadığı alanlar yaratıyoruz, bunlara da şehir diyoruz. Halbuki kent, belli bir değer dünyası, sanat, edebiyat ve felsefi yaklaşımlar gerektiriyordu. Maalesef biz köyden kente göç ve bunun doğurduğu sorunları çözümleyemeden büyük bir sığınmacı sorunuyla karşı karşıya kaldık. Normalde kültürel oturma ve sistem yüzyılları bulurken, biz sorun üzerine sorunlar ekleyerek gidiyoruz. Korkarım bu ileriye dönük olarak daha da büyük toplumsal, siyasal ve ekonomik sorunlara gebe. Acilen çözüm bulunması gereken sorun kültürel ve demografik sorun bunu herkesin en kısa sürede görmesi gerekiyor...

*Yaşadığımız pek çok sorunun altında hızlı kentleş/eme/me var aslında. Eğitim ve kültürel aşamalar belli bir sürece dahil olarak değil, sıçramayla kat edildiğinden arada alınması gerekenleri alamayan, ama kendisinde her tür bilgi ve gücün olduğunu zanneden problemli bir düşünce biçimi oluşmaya başladı. Halbuki eğitim demek, sadece bir diploma, iş ve makam değildi. Eğitimin insanlara bir bilinç hali, farkındalık ve duruş kazandırması gerekiyordu, ama olmadı. Böylece ne kırsal kesimden gelen değerler muhafaza edilebildi, ne de kentli bir düşünce ve anlayış biçimi kazanılabildi, sonuç olarak feodal bir zihinle özgür bir yaşam kazanılacağı düşüncesi ortaya çıktı...

*Keşke köylere dönüşseydi, köyde üretim, kendi içinde ortak bir değerler alanı ve en azından ekonomik açıdan kendi kendini idare edebilen bir sistem vardı. Maalesef üretemeyen, tüketmesini bilmeyen, birbirine değer vermeyen, emeği sömürülen insanların kitleler halinde yaşadığı alanlar yaratıyoruz, bunlara da şehir diyoruz. Halbuki kent, belli bir değer dünyası, sanat, edebiyat ve felsefi yaklaşımlar gerektiriyordu. Maalesef biz köyden kente göç ve bunun doğurduğu sorunları çözümleyemeden büyük bir sığınmacı sorunuyla karşı karşıya kaldık. Normalde kültürel oturma ve sistem yüzyılları bulurken, biz sorun üzerine sorunlar ekleyerek gidiyoruz. Korkarım bu ileriye dönük olarak daha da büyük toplumsal, siyasal ve ekonomik sorunlara gebe. Acilen çözüm bulunması gereken sorun kültürel ve demografik sorun bunu herkesin en kısa sürede görmesi gerekiyor...

*Mevzu kötülüktü, ama sen anlamazsın çocuk dediler, büyüyeceksin ve anlayacaksın ne kadar anlaşılmaz bir şey olduğunu...

*din ve kültür ilişkisi üzerinden okumak gerekiyor, özellikle de Türk kültüründe vurgu yapılıyor kandillere ve buna dair uygulamalara. Bu noktada insanların bunu bir günah çıkartma seansı olarak değil de iyi ve güzel dileklerini birbirine aktardıkları, dini doğru anlama noktasında düşünmelerine vesile olacak, birbirlerini hoş gördükleri, iyi ve güzel dileklerini iletmelerine vesile olan zamanlar olarak görüyorum.

*İnsana itaat eğitimi, bir eğitim olmaktan çıkıp, ehlileştirme eylemine dönüşüyor; bu da insanı çoğu zaman insani değerlerden uzaklaştırıyor, onu bozuyor. İtaat eğitimi yerine insana nerede itiraz edeceğinin ve nasıl itiraz edeceğinin öğretilmesinin yani itaatsizliğin eğitiminin verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. İtaati öğretirken kişinin kimlik ve benlik bilincinin kırılması onu yaralı bilince götürüyor. Bu da sonu gelmez bir iç ve dış çatışmayı her daim diri tutuyor.

*Tüm varlıkları saldırganlaştıran korkudur. Kişide saldırganlık ve düşmanlık hissi ne derece şiddetli ise korku ve endişe hissi de o derece şiddetlidir...

*Yeni kuşak yetiştirmek demek kaliteli uşak yetiştirmek değildir!

*Biz aksine özellikle insanın nerede itiraz edeceğinin ve nasıl itiraz edeceğinin öğretilmesinin yani itaatsizliğin eğitiminin verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. İtaati öğretirken kişinin kimlik ve benlik bilincinin kırılması onu yaralı bilince götürüyor. Bu da sonu gelmez bir iç ve dış çatışmayı her daim diri tutuyor.

*Dindar kişi hayata dair bir duruş ve düşünüş sistemi olan, Hak ve Hakikati asla terk etmeyen kişilik olarak öne çıkar, ama dini temsil, dinin anlam dairesini kendi emellerine göre dizayn edenlere kalınca maalesef "dini dar ve kindar" bir kişilik tipolojisi ortaya çıkıyor.

*Kur'an yakanı görürsün anlarsın, önlemini alır, tepkini koyarsın ama Din Adına Kur'an'ın manalarını istismar eden, kullanan, insanları dinden imandan soğutanlar aranda dolaşır da aldırmazsın, ağzını açıp da bir şey demezsin! İnsan, açık düşmanlıktan değil de gizli düşmanlıktan, münafıklıktan korkmalıdır...

*Aklın olmadığı yerde hiçbir şeyin hükmü yoktur...

*Kültürel açıdan olgunlaşmamış insanlardaki özgürlük hissiyatı, sefaleti, rezaleti, seviye düşüklüğünü görünür kılıyor sadece...

*Kaba kuvvetin hiçbir zaman sürekliliği olmamıştır, her zaman bilgi ve hikmetin önünde diz çökmüştür...

*Hayat, dostunu düşmanını bilmeyene karşı acımasızdır...

*Kara gün dostu diye bir tabir var, onun için dost kara günde belli olur derler, ama ben kara günün beklenmesine gerek olmadığını düşünüyorum, insanlar kendilerini ele veriyorlar aslında, biz konduramıyoruz. Bu sözün dışında bir de "Dost, acı söyler" sözü var, onu daha çok beğenirim, çünkü bu önden olayları görmeyi sağlar. Zira insanlar sizden duymak istediklerini duymazlarsa düşman zannediyorlar, halbuki bir çok kişiyi yanıltan aslında yanında gözüküp gaz veren, kişiyi hakkı ve doğruyu söyleyene düşman edenlerdir. Çünkü ileride bu gaza gelenleri ilk yalnız bırakacak kişiler de bu gaz verenler oluyor. Onun için dostumuzu bilmek önemli olduğu kadar düşmanlık edeni anlamak ve sakınmak, hak ettiği yeri bulmasını beklemek en güzeli. Hep ifade ediyorum, "Hakkı ve sabrı tavsiye etmek" bizim için ibadettir.

*Gelişmemiş bir toplumda birey yoktur, ya sahiplenen ya da sahiplenilen vardır, yani tahakküm vardır...

*Birey olabilmek bireysel ve toplumsal açıdan birçok fedakârlık ve zorluğa katlanmayı gerektiriyor, Türkiye'de gelişmiş olarak tanımlanan kişiler de aslında gelişmemiş, birçoğu kendini kolluyor, sığınak arıyor. Halbuki müstakil insan o müstakil tutumunu korumak için her türlü gayret ve çabayı gösterir. Ama biz hedefimizden vazgeçmeyeceğiz, feodal anlayışlardan, girift yapılardan, dinî tekellerden ve her tür hukuksuz tutumdan sıyrılarak eşit ve özgür yurttaşlığı temel alan bir bakış açısını her daim dillendirmeye devam edeceğiz.

*İletişim; dinleme, anlama ve karşılıklı olarak özgürlük alanlarına riayeti gerektirir...

*Cahil ve niteliksiz toplumlarda, yeteneği olanların yeteneği baltalanırken; gelişmiş toplumlarda herkes yeteneğine ve niteliğine göre yönlendirilir, yetiştirilir. Bunun sonucu olarak cahil toplum; niteliksizlikte ve liyakatsizlikte zirve yaparken, gelişmiş toplum bireyin kendini keşfetme sürecinde nihai noktaya erişimini sağlar. Cahil toplumda insanlar ben kazanayım derken, gelişmiş toplum hep beraber kazanır.

*Bugünü anlamayanlar kendi öğretileri içinde koruduklarını zannederek yok oluyorlar ama haberleri yok...

*Anlıyorlar anlamasına da niyetleri bozuk olduğu için işlerine geleni anlatıyorlar, yalanla dolanla işler her daim yürür sanıyorlar ama her şey, önünde sonunda hakikat duvarına tosluyor. Burada asıl kaybeden bu dümene su taşıyan garibanlar oluyor.

*Yanlış bir şeye yanlış denildiğinde insan bir toparlanır ama daha çok agresifleşmek yanlışın ne kadar büyük bir yanlış olduğunu gösterir. Bu tutum birbirinin yanlışını örtbas ederek belki günü kurtarabilir ama yarını kurtaramaz... Aslında yanlışa yanlış diyen dosttur; ama bunu ancak arifler anlar, bizim inancımıza göre "Hakkı ve Sabrı tavsiye etmek ibadettir." Allah, adalet ve hakikatten ayırmasın.

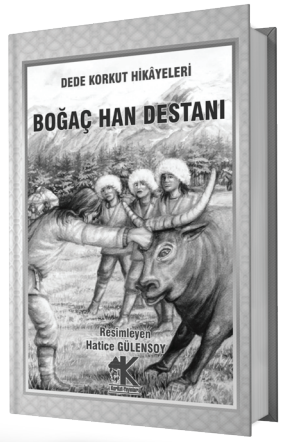
*Benim kastettiğim bezirgânlar ve hınzırlar değil, saf bir şekilde yapıp ettiklerinin, ortak oldukları işlerin önünü sonunu göremeyenler, zaten en büyük ıstırabı ve hüsranı da bunlar çekiyor...

*Nitelikten anlamayan, niceliği nitelik zanneder...

*İnsan, içinde bulunduğu geleneğin ötesine geçmedikçe geleneğini anlayamaz...

Boğaç Han Destanı

Hatice GÜLENSOY



GÖZE SEVDİĞİM

İpek saçlarını rüzgâr dağıtmış
Perçemin dökülmüş, yüze sevdiğim
Kimler ne söylemiş, benden soğutmuş?
Kaşların eğilmiş göze sevdiğim

Günde beş kez kapımızı vururken
Üşür diye yelden yana dururken
Yüreğin benimle huzur bulurken
Nazar mı ettiler bize sevdiğim?

Kurudu bahçemde goncanın dalı
Artık çiçeklerim vermiyor balı
Ne kadar yokuşmuş vuslatın yolu
Çıkmadı bir türlü düze sevdiğim

Gönül bahçesinde güller deşirdim
Sevda kazanında aşkı pişirdim
Ne ümitle yazı, kışı geçirdim
Hayallerim kaldı güze sevdiğim

Mendil olsan ben cebimde saklarım
Gözümün yaşını siler katlarım
Evet desen ömür boyu beklerim
Teselli yetmiyor öze sevdiğim

Gümüş saat ol da kola takayım
Dakka başı yâr yüzüne bakayım
Aslı gibi ben kendimi yakayım
Gerek var mı başka söze sevdiğim?

Leyla ÇALIŞKAN

SU

Prof· Dr· Hayrani ALTINTAŞ

Dağlara yaslanmış küçük bir şehir. Yemyeşil ağaçların arasında sanki cenneti andırıyor. Dağlarda bodur ağaçlar her yeri sarmış. Çalılar ağaçların arasından âdeta fışkırmış gibi boy gösteriyorlar. Arada bir hareket eden uzun kıllı keçiler kafalarını kaldırıyorlar. Belli ki bu çalıları yiyorlar. Bu ağaç ve çalılardan toprak hiç gözükmüyor.

İki dağın arasından akan bir çay taşlara çarpa çarpa hızla aşağı doğru akıyor. Hızı sebebiyle sürüklediği çakıl taşları inatla gitmemek için direniyorlar; varlıklarını devam ettirmek için sürüklenmeye karşı koymak istiyorlar. Doğrusu, akıntı ile birlikte üzerlerindeki yosunlardan kurtulup parlak hale geliyorlar, ama aşınıyorlar da. Suyla konuşmak istiyorlar, ama su onları dinlemiyor. Bazen zerreciklerini kayaların üstüne fırlatıyor. Başını taştan taşa vurup coşkunca akıyor. Söz dinleyen hali yok. Neden bu kadar coşkun akıyor ki? Yoksa ulaşmak istediği bir yer mi var? Sevgilisine mi ulaşmak istiyor? Yoksa şairin beytini mi işitmiş?

"Hâk-i pâyine yetem der ömürlerdir muttasıl

Başını taştan taşa urup gezer avare su."(Fuzulî)

(Su, ayağının toprağına ulaşayım diye başını taştan taşa vurarak ömürler boyu, durmaksızın başıboş gezer). Manasını anlamış mı?

Ama belki de Allah korkusuyla dağlardan yuvarlanarak gelmiş olan çok büyük taşlara sözünü geçiremiyor. Onlar suyun akışını değiştiriyorlar. İşte o büyük taşlar veya kayalar yüzünden başını bir o taşa bir bu taşa vuruyor. Belli ki, bir aşk onu âdeta deli etmiş de başını taştan taşa vurup geziyor. Emeli kendisini kucaklayacak olana ulaşmak. O sevgili, herhalde çok güzel olmalı. Çünkü büyük şair Fuzuli onun hakkında ne demiş:

"Suya virsün bâğ-bân gül-zârı zahmet çekmesün

Bir gül açılmaz yüzün tek virse min gül-zâra su."

(Bahçıvan gül bahçesini sellere atsın, boşa zahmet çekmesin. Bin bahçeye su verse senin güzel yüzün gibi bir gül açtıramaz.)

Demek ki, sevgili bu kadar tek ve güzel. Su onun için acele ediyor.

Hep düşünüp dua ettiği için kendisine duacı baba diyenlerin söylediği gibi, ihtiyar duacı baba, yeşil ve o kadar da güzel dağlara ve onlardan akan suya bakarken böyle düşündü. Sonra kendi kendine dedi ki:

-Güzellik onu görene, onu takdir edene aittir. Onu görmüyorsa, takdir edemiyorsa mutlu olamaz. Güzellik, sevmeyi gerektirir. Sevmek de ruhu latifleştirir, inceltir. Ben yaratılmış her şeyi seviyorum. Her şey güzel.

Bahçenin dereye bakan yanında oturup bakarken onu bu düşüncelerinden torununun sesi ayırdı:

-Dede! Dede!

Duacı baba hemen o tarafa baktı. Sevgili torunu Lale, ona doğru koşuyordu. Dedesinin yanına gelen küçük Lale:

-Dedeciğim. Deyip dedesine sarıldı, onu öptü. Dedesi de onu kucaklayıp öptü. Lale,

-Dedeciğim, ben seni çok seviyorum, dedi. Dedesi de ona

-Ben de seni çok seviyorum yavrum, diye cevap verdi. Sonra torununa sordu:

-Beni neden çok seviyorsun? Küçük torun Lale,

-Çünkü sen bana hediyeler alıyorsun, beni gezmeye götürüyorsun. Bana dondurma, çikolata alıyorsun. Sen benim her dediğimi yapıyorsun.

Dedesi,

-O zaman, sana, anneni, babanı, ağabeyini ve dedeni veren yüce Allah'ı da sev, dedi. Küçük kız büyük bir heyecanla

-Seviyorum dede. Dedi.

Duacı baba, sevgili torununa baktı. İçinden "Rabbim seni ne güzel yaratmış, dedi. Sen benim yavrumun yarısısın." Diye fısıldadı. Sonra küçük torununa sordu:

-Ağabeyin nerede? O henüz kalkmadı mı? Küçük kız

-Kalktı kalktı, dişlerini fırçalıyor, şimdi gelir, dedi. Sonra bahçedeki çiçeklere doğru koştu.

Duacı baba, gene düşüncelere daldı. Su, her şeyin özü değil miydi? Canlı olan her şey sudan yaratılmamış mıydı? Susuz insan kaç gün dayanırdı? En çok on gün. Onu bu düşüncelerinden ayıran yanına gelen erkek torunu Ertuğrul oldu.

-Dedeciğim, nasılsın? Gene duamı okuyorsun? Dedesi

-Hayır, suya bakıyorum, nasıl da güzel akıyor. Bize su verdiği için yaratıcıya teşekkür ediyorum.

Küçük delikanlı, çok meraklı olduğunu gösteren bir eda ile dedesine şöyle sordu:

- Duada ne diyorsun dede, bana da öğret. Genç yavrusunun merakını gören duacı baba lakaplı dede,

-Güzel yavrum, anlatayım diye söze başladı. Biliyor musun bu evreni yaratan yüce Yaratıcı, her şeyi yerli yerince var etmiş. Her şey bir düzen içindedir. Her varlık, kendisine verilen özellik itibariyle yaşıyor.

Sonra hemen torununa sordu:

-Sen her şeyi güzel bulmuyor musun? Çocuk biraz düşündü, sonra

-Evet her şey güzel ama, dedesi onun sözünü keserek sordu:

-Ama ne? Her şey güzel. Sen güzelsin, kardeşin güzel, bahçemiz güzel. Akan çay güzel, kuşlar güzel. Çiçekler güzel. Öyle değil mi?

-Güzel güzel dede. Ama... Bu kere dede,

-Haydi güzel yavrum, geveleme söyle. Çocuk

-Peki dede ben neden çabuk büyümüyorum? Diye sordu. Dedesi

-Büyüyeceksin, büyüyeceksin... Her şeyin bir vakti var. O vakit gelince olan olur. Sen büyüyüp kocaman olduktan sonra benim gibi yavaş yavaş küçüleceksin....

Çocuk merakla sondu:

-Dede büyüdükten sonra kişi nasıl küçülür? Dedesi,

-İnsan büyüdükçe ne kadar küçük olduğunu anlar da ondan dolayı...

-Dede, ben küçülmek istemiyorum.

-Güzel yavrum! Yüce Allah'ın büyüklüğünü anlayınca herkes küçülür....

Sade Şiirler

Müzeyyen SADE



Asrım Hissiyatı

Ömer EKİNCİ MİCİNGİRT



TÜRKÇÜ-ATATÜRKÇÜ-MÜSLÜMAN TÜRKÜM

İstiklâl Marşı'ndan gurur duyarım
Türkçü- Atatürkçü -Müslüman Türküm.
Atatürk'ten ilkelere uyarım
Türkçü -Atatürkçü -Müslüman Türküm.

Kemâl Paşa kurdu yurdu bizlere
Hürriyet temelli verdi bizlere
Çağdaşlığı layık gördü bizlere
Türkçü –Atatürkçü- Müslüman Türküm.

Kur'an'ımdır hayatıma yön veren
Müspet ilimlerdir yolum gösteren
Bu gün düşmanlara baş eğmez iken
Türkçü- Atatürkçü-Müslüman Türküm.

Türkiye'm son kalem asla bölünmez
Etki alanında izi silinmez
Vatan namusumdur, onsuz olunmaz
Türkçü- Atatürkçü- Müslüman Türküm.

Yüreğime yazdım Türk oğlu Türküm
Türk'-i devletlerden önceyim, ilkim
Ebediyyen yaşayacak bu ülküm
Türkçü- Atatürkçü- Müslüman Türküm.

Şanlı Al bayrağım iki gözümdür
Bilinsin ki tüm Türkiye bizimdir
Kalpten söylüyorum kesin sözümdür
Türkçü- Atatürkçü- Müslüman Türküm.

Ramazan ŞİMŞEK

MÜSLÜMAN TÜRK, ÖZGÜN FELSEFESİNE ODAKLANMALI

Öğr· Gör· Muhittin GÜMÜŞ

Dedi ki...

"Düşünme sanatı demek olan felsefe yok, bazı ideolojiler ilmin içinde erimiştir. Çağımız uzmanlar çağıdır derken Türkiye için durum hayatidir... Bir yandan reddedilen bir muhteşem miras, irfan ve medeniyet mirası, asırları kucaklayan emsalsiz bir tecrübe... Öte yanda ise sloganlara mahpus bir idrak... Birbirini boğazlayan nesiller.... İdrak sefaleti..."

Düşüncenin aydınlığına ihtiyacımız var...

Türk İslâm mefkûresi idrak sefaletini yok etmeye muktedirdir her daim. Güneşi engellemek için nice dağlar sıralandı tepemize... Başardık yine... Rakip kaybettiği için değil, biz kazandık.

Göller yöresinde ada olmak hoş görülmez bu dünyada...

Küresel güçlerin adayları yarışırken kulluk taahhüdünde de bulunmaları işin tabiatında var... Çalışmadan kazanmak gibi... Farkında olmadıkları tek şey; kazançların yine efendilerine dönmesidir.

Aziz Türk milletinin İslâm ahlâkı ve erdemiyle donanmış şahsiyetleri bilim, eğitim, bilgi, ahlak felsefesi çerçevesinde aydın bir Türk dünyası için alın teri döküyor ve göz nuru saçıyor...

Sonuç, başarıdır... Başka ihtimal yok ki...

"Fikir Kuraklığı..."

"Fikir kuraklığı" bence küresel ısınmaya bağlı kuraklıktan çok daha tehlikelidir.

Kendini ilim ve irfan sahibi, teknoloji alanında tecrübeli ve yetkin sayan herkes, öz milletinden başlayarak bütün insanlığın refahı ve mutluluğu için fikir üretmek ve bunun için daima akıllı olmak, çalışmak, gayret göstermek zorundadır.

Şunu unutmayalım ki dünya yalnızca ahmaklar sebebiyle mahvolur.

Biz aklını, ilmini ve enerjisini milleti için harcayacak başı dik, özgüveni yüksek bir millet olma çabasındayız.

Türk'ün Kızılelma'sı, milletinin refahından kaynaklanan kudretiyle ve güçlü iradesiyle tesis edeceği âdil ve asil bir yapı içinde dünyaya fikren hâkim olmaktır. Bu hâkimiyetten herkes memnun ve mesut olacaktır elbet....

Fikir kuraklığının temelinde akıl fukaralığı varsa çare yok ona...

Allah'ın hükümlerini icra edecek her kula saygımız sonsuzdur...

Türk milletinin vatansever evlatları bunu başaracaktır... Hem de ayak bağlarına ve her şeye rağmen...

Her bakanlığın, her kurumun, her üniversitenin, her büyük şehir belediyesinin, belli kapasiteye sahip her tüzel kişiliğin hatta büyük sermaye sahiplerinin Türkiye Cumhuriyeti Devletinin 100.yılı anısına harika eserler vermesini bekliyoruz... Sembolizmi sevmem ama güzel sebeplerle güzel işlere imza atma fırsatı da verilmeli, teşvik edilmelidir...

Tıbbiyede tercih sebebi olmak, sanayide gelişiyor olmak, hizmet sektöründe ilk sıralarda yer almak, ticarette iyi, yerli üretimde epeyce yol kat etmek, mühendislikte pekiyi olmak, askerî alanda güçlü olmak harika...

Eğitim, bilim, kültür, sanat, edebiyat sahasında hâlâ istenen seviyede olamamak her Türk vatandaşını kaygılandırmalıdır. Sporda mükemmel salon ve sahalar yapılmış ama hâlâ uluslararası alanda ciddi başarılara muhtacız...

Sayın Cumhurbaşkanımız da kültür ve eğitimde hâlâ iyi olmadığımızı ifade etmişti...

İyi bir eğitim için bilimsel yöntemler ve buluşlar gerekli... Üniversitelerimiz uluslararası bilimsel araştırma derecelerini ve kalitelerini yükseltse de hâlâ eksiğimiz çok...

Talim ve terbiye işleri de ciddi biçimde Türk insanının sosyolojik, etik ve estetik, ontolojik (varoluş felsefesi) ve epistemolojik (bilgi felsefesi) açıdan analiz edilmesiyle çözülebilir.

İyi olduğumuz alanlarda en çok şikâyetçi kesim sözde aydın, sözde sanatçı, sözde kültür adamı olanlar ile bunlara kafa yormayan kafalar...

İyi olmadığımız alanlarda herkes kafa yormak yerine ilk çözüm önerisi yapana saldırıp yalnızca olmazı gösteren zihniyetin değişmesi gerekiyor.

Türk kültürünün temel unsurlarından Türk müziğinin, Türk sanat eserlerinin, Türk edebî hayatının değer kaybına uğraması, törelerin, pek çok örf-âdetin, yardımlaşma, vefa ve erdem gibi değerlerin zayıflaması yalnızca küresel etki ile izah edilemez...

Türkiye Cumhuriyeti devletinin 100.yılında Türkiye Yüz Yılı etkinlikleri kapsamında kültür ve sanat alanında yeni bir şeyler üretmek, değerlerimize değer katmak üzere bir şeyler üretmek gerekir...

21.asır Türk asrı olacaktır ancak bilimde, kültürde, sanatta, edebiyatta, sporda ve eğitimde ileri düzeyde çalışmalar olacaktır... Buna gönülden inanıyorum...

Türk Devletleri Teşkilatı'nın kurulmasıyla birlikte yeni dönemde stratejik düşünen kıymetli insanlara yetki ve sorumluluk yüklenmelidir...

Ehil olanlar ile sarahaten liyakatli şahsiyetler buna hazırdır...

Türk, Türkçe, Türkiye...: Türkiye Cumhuriyeti'nin resmî dili Türkçedir. Biz ezelden beri Türkçemizle Türk'üz! Bin yıldır İslam'ın en güçlü sancaktarı, muhafızı Türk milletidir ve O'nun dili de Türkçedir, devletinin adı ise 100 yıldır Türkiye Cumhuriyeti'dir ve ebediyyen payidar kalacaktır. Sınırları hayallere sığmayacak genişlikte olan gönül coğrafyamızın gerçek lideri de Türkiye'dir. Bu konuda tefrikaya düşenler gaflet uykusundan uyanmadıkça zararda, ziyanda olacaklar ve

hep kaybedeceklerdir. Binlerce yıldır bu böyle olmuş ve hep böyle bilinir.

Devletin resmî dili Türkçe ve milletin adı olan Türk üzerine zerre kadar müzakere fikrine sahip olanlarla yapılacak mücadele "hukuk çerçevesinde" çok ağır olacaktır.

Ülkemizin her karış toprağında insanlar istedikleri dilde zaten konuşma özgürlüğüne sahiptir. 20 yıl önce yerel dilde ve lehçelerde kurs açma, öğrenme ve öğretme serbestisi de getirilmiştir. Şimdi bunu sulandırıp eğitim dili vb. isteklerle karşımıza çıkanların niyeti yakın gelecekte daha ileri taleplerle başa bela olacaktır ve onlara yardakçılık edenlerle birlikte "Hadi başka kapıya denir!" ama bu defa "İt kovalar gibi "Hadi oradan!" demek gerek.

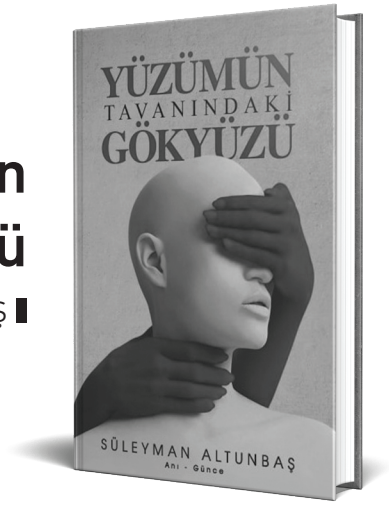
Milletiradesininteceliğâhıolan TBMM'de de bütün konuşmalar resmî dilde yapılır. Konuşmalar esnasında değişik bir dilde söz söyleyen milletvekilinin sözleri tutanaklara parantez açılır "?" konur ve "Türkçe olmayan bir dilde sözler" diye dipnot halinde yazılır. Bu bütün dünyada böyledir. Tutanakları yazanlara "stenograf" denir ve Türk stenografisini kullanan tek kurum da TBMM'dir. Meselâ biz filoloji alanında 35 yıllık tecrübemize rağmen az bir kısmını bilsek de duyduğumuz her konuşmanın hangi dilden olduğunu bilmemiz imkânsız. Zaten gerekli de değil. Stenografların başka dilleri bilme mecburiyeti yoktur. TBMM İngiliz sömürgesi Hint Parlamentosu gibi çok dilli bir meclis değildir ki onların da resmî dili kendi dilleri değil İngilizcedir.

Vatanınız bölünmüş ya da elden çıkmışsa zaten kölesinizdir ve demokrasi vb hiç bir hak hukuk size bir şey sağlamaz, onları veren de olmaz. Türk, Türkçe, Türkiye vb. millî kavramları aşındırmaya teşebbüs edilmesi dahi kabul edilemez... "Hâfız Mücâhit" ve Şürekâsına duyurulur.

Ülkemizin her karış toprağında insanlar istedikleri dilde zaten konuşma özgürlüğüne sahiptir. 20 yıl önce yerel dilde ve lehçelerde kurs açma, öğrenme ve öğretme serbestisi de getirilmiştir. Şimdi bunu sulandırıp eğitim dili vb. isteklerle karşımıza çıkanların niyeti yakın gelecekte daha ileri taleplerle başa bela olacaktır ve onlara yardakçılık edenlerle birlikte "Hadi başka kapıya denir!" ama bu defa "İt kovalar gibi "Hadi oradan!" demek gerek.

Yüzümün Tavanındaki Gökyüzü

Süleyman ALTUNBAŞ



İŞLEVSELCİ PARADİGMA IŞIĞINDA TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayşe PARMAKSIZ

İşlevselci Paradigma Durkheim'in biyolojik organizma ile toplum analojisinde kendini gösterir. Onun organik dayanışma anlayışının temelinde de bu analoji bulunur. Durhheim'a göre toplum tıpkı bir organizma gibi işler, organizmayı oluşturan tüm organlar işlevsel açıdan birbirine bağlıdır ve her organın farklı işlevi vardır. Bedenin varlığını devam ettirmesi tüm organların işlevlerini yerine getirmesi ile mümkündür. Toplumda tıpkı organizma gibi farklı ihtiyaçları karşılayan ve her birinin farklı işlevler gördüğü sosyal kurumlardan oluşmaktadır. Sosyal yapının yeniden kendini üretebilmesi için sosyal kurumların sosyal ihtiyaçları karşılamaya dönük işlevleri yerine getirmesi gerekmektedir. Parsons'da Durkheim'in işlevselci toplumunu benimseyerek işlevsel bir sistem tasarlamıştır. Ancak Giddens bu anlayışı sistemin ihtiyaçlarını ön planda tuttuğu, insan aktöre önem vermediği, onların anlamlı eylemlerini açıklamada yetersiz kaldığı, toplumda çatışan normların tartışmaya kapalı olması yönüyle eleştirir (2005, s.163).

Bu yaklaşımda bir makine gibi hayal etmeye eğimli olduğumuz toplumun işleyişi akla gelir. Bu benzetişim toplumsal mekanizmaları incelemek için toplumda çarklar olduğunu varsaymaya ve bu çarklara çeşitli işlevler atfetmeye iter (Mendras, 2008, s.128).

İşlevselciler toplumu birbirine bağlı çıkarlarla bütünleşmiş tabakalardan oluşan en önemli mevkilerin en vasıflı ve yetenekli olanlarca işgal edilmiş olduğu, eşitsizliğin tüm toplumsal sistemin işleyişinde fonksiyonel bir sorun teşkil ettiği bütünleşmiş bir sistem olarak düşünürler. Önemli görevlere kalifiye ve yetenekli olan insanların gelmesi gerekir. İnsanları güdüleyici etmen insanlara verilen ödüllerdir (varlıkların ve ödüllerin eşitsiz dağıtılması, rollerin etkin yapılmasını etkiler). Böylece toplumda rekabet unsuru ile en yetişkin ve yetenekli olanlar daha iyi mevkileri elde etmek için mücadele edecekler ve bunun sonucunda da toplum en iyiler tarafından yönetilecektir. Burada insanlar sahip oldukları mevki, otoriteye göre farklılaşacak ve toplumda kurumsallaşmış eşitsizlikler ortaya doğal olarak çıkacaktır. Örneğin doktor, avukat, yöneticilerin mevkilerinin önemi nedeniyle en iyi şekilde ödüllendirilmeleri doğaldır. Bir toplumun etkin bir şekilde işlemesi için önemli rolleri uygulayan kimselere ek bir takım ödüllerin verilmesi doğal karşılanır (Özkalp, 2005. s.321-322)

İşlevselcilere göre özellikle Tarcot ve Parsons'a göre toplum sosyal bir sistemdir. Sosyal sistem birbiri ile fonksiyonel bağıntı, etki tepki ilişkisi içinde olan çeşitli kurumlardan (ekonomi, din, aile, eğitim, hukuk kurumu gibi) oluşur. Toplumu oluşturan her kurumun toplumun devam etmesine ve işlerliğine katkısı vardır. Her kurum fonksiyonunu yerine getirdiği zaman toplum devam eder (Kızılçelik, 1994. s.103).

Bir toplumsal kurum olarak eğitim bazı eğitsel işlevleri yaşama geçirir. "Toplumsallaşma" sürecini kullanarak bireylere toplumun bazı değer ve anlayışlarını yükler. İşlevselci çerçeve açısından eğitimin yapması gereken şey bireyleri toplum açısından toplumsallaştırmak, onları işlevsel kılmak ve topluma uyumlu bir duruma getirmektir. Ancak artık eskisi gibi sadece beceri ve değerlerin iletimi söz konusu değildir. Eğitsel süreç yetişkin rollerine bireylerin uyarlanması ve yetiştirilmesi olduğu kadar bireyin yerini belirleme ve seçme işlevlerini de yüklenmelidir (İnal, 1991. s.512)

Durkheim'a göre eğitim toplumsal idealleri bireylere aktarmaya yarar. Okul toplumsallaştırmasının başarılı olacağı varsayımından hareket ettiği ve aile ile okul arsındaki çatışmayı öngöremediği belirtilir. Aynı zamanda pek çok toplumda eğitimin kazandırdığı ideallerin toplumun idealleriyle ne dereceye kadar benzeşip benzeşmediği de tartışma konusu olmaktadır. Parsons "Toplumsal Sistem Olarak Sınıf" incelemesinde eğitimin iki işlevine değinir. "Toplumsallaşma" ve "Seçme" Birincisi gelecekteki rol için uyum, ikinci işlev ise öğrencileri farklı meslek alanlarına seçmektir. Kim üniversiteye gidecek? Kim gitmeyecek? Bununda temeli başarıdır. Okullar başarı temeline göre çocukları ödüllendirir ve topluma rollerini iyi biçimde yerine getiren kişiler sağlar (Tezcan, 1993. s. 11-15).

İşlevselcilerin bahsettiği gibi Türkiye'de de eğitim bir sistemdir. Toplumun kültürel, sosyal, ekonomik ve değerlerine dayalı olarak kurulup biçimlenmektedir. Ancak bu sistemin devamlılığı ile ilgili zaman zaman sorunlar yaşanmaktadır. Sık sık ülkedeki siyasi değişiklikler ile birlikte sistemde de değişiklikler yaşandığından işlevsel modele göre Parsons'ın ortaya koyduğu eğitimin "Seçme" işlevinde eğitim paydaşlarından veli- öğrenci ayağı sıkıntılı ve belirsiz dönemler yaşamaktadır.

Eğitim sistemi ne kadar iyi oluşturulsa da sistemin işlemesinde uygulayıcı öğretmenlerin yanı sıra yöneticilerinde payı büyüktür Eğitim sistemimizde ön plana çıkan sorunlardan biri de okullarımızın yönetiminden sorumlu olan eğitim yöneticilerin yetiştirilme, seçilme ve özellikle de atanması olarak görülmektedir (Köstereliođlu. 2014 s.182). İşlevselci yaklaşımın rekabet unsuru ile en yetişkin ve yetenekli olanlar daha iyi mevkileri elde etmek için mücadele edecekleri ve bunun sonucunda da toplumun ya da okulların en iyiler tarafından yönetileceği tezi Türk eğitim sisteminde son dönemlerde geçerliğini kaybetmektedir.

İşlevselci Paradigmanın eğitim yoluyla toplumsal yapı içerisinde bireyin yerinin liyakat yoluyla belirleneceği iddiası bazı durumlarda geçerli değildir. Alınan diploma ve belgeler kişilerin daha prestijli ve yüksek konumdaki mesleklere girişini sağlayan araçlardır. Bu iddia şans, tanıdık torpil, ilişki gibi unsurlar meslek seçimi ve mesleğe atanma araçlarını görmezden gelmektedir (Doğan, 2018, s.89)

Türk Eğitim Sisteminin sorunlarından biri de beceri kazandırma etkinliklerinin çok az olmasıdır. İşlevselci Paradigmanın okulun toplumsallaştırma iddiası bu sistem içinde yetersiz kalmaktadır. Çünkü okullarda öğretilen bilgiler sınavlara dönük öğretildiğinden dolayı sınavlardan hemen sonra unutulmaktadır. Üniversiteyi kazanamadığı zaman açıkta kalan öğrenci yeterince toplum içerisinde hayatını idame ettirecek bilgiden yoksun olmaktadır. Çünkü öğretilen bilgiler hayattan kopuk bilgilerdir. Çözüm olarak öğrencilere kalıcı bilgileri ile daha etkin bir biçimde sorun çözebildikleri ve gereksinmelerini karşılayabildiklerini görmelerini sağlayacak ortamlar yaratmaktır (Gedikoğlu, 2005, s.79).

Sonuç olarak her ne kadar İşlevselci Paradigma ışığında Türk Eğitim Sistemini değerlendirirken paradigma ile uyumsuz noktalara değinsek de hala eğitim sistemimizde paradigmanın izlerini görmemiz mümkündür. Çünkü okullarımızda eğitim-öğretim makro bir anlayışla bireysel gelişimi pek de önemsemeyen, standartlaştırılmış öğretim programları ve değerlendirmeler ile öğretmenin hala aktif, öğrencinin ise pasif olduğu bir anlayışla yürümekte olduğu düşünülmektedir.

Kaynakça

Doğan, İ. (2018). Eğitim Sosyolojisi. Nobel Akedemik Yayıncılık, Ankara.

Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 1,

Giddens, A. (2005). Sosyoloji. (Çev. Ali Ergin). Anı yayıncılık. Ankara.

İnal, K. (1991). Durkheım'ın Eğitim Anlayışı. Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 24 (2), 511-518.

Kızılçelik, S.1994. Sosyal Teoriler. Yunus Emre yayıncılık.

Köstereliođlu, İ. (2014). Türk Eğitim Sisteminin sorunlarına ilişkin güncel bir değerlendirme. An assessment on recent ıssues of Turkısh Educatıon System. International Journal of Social Science. Number: 25-I, p. 177-187.

Mendras, H.2008. Sosyolojinin ilkeleri. (Çev. Buket Yılmaz) İletişim yayınları, İstanbul Özkalp, E. 2005. Sosyolojiye Giriş. Ekin yayınları. Bursa.

Tezcan, M. 1993. Eğitim Sosyolojisinde Çağdaş Kuramlar ve Türkiye. Ankara.

GÖLGE OYUNU

Depremin şavkı vurdu yüzlere
Dünya oldu yerle yeksan.
Hayatın acılarla yoğrulduğu an;
Mal da yalan, mülk de yalan.
Hırslar, öfkelerse yaban.

Depremin şavkı vurdu yüzlere
Ben, sen, o yok...
Biz varız.
Biz insanoğlu,
Yokluğun adı.

Depremin şavkı vurdu yüzlere
Kapandı hayal perdesi.
Aşikâr oldu her şey,
Can ile canan oldu beyan.
Tek'e giden bir yol kaldı ayan.

Dr. Reşide GÜRSES

100. Yılında Cumhuriyetimizi Anlamak

Prof . Dr. Nurullah ÇETİN



KEŞİŞ KIZI

Erdoğan PAMUK

Azerbaycanlı büyüğümüz Allahverdi Kerimoğlu Süleymanov 'un izniyle "Kara Keşiş Ver Aslı'nı" başlıklı şiirinden:

Aslı dönüp yanar şama
Pervanedir Kerem ona
Bu adavet yetmez sona
Kara Keşiş ver Aslı'nı

Her milletten tuttun kuda
Aslı Kerem yandı oda
Eksik değil senden kada
Kara Keşiş ver Aslı'nı

Keşiş yaman hilekârsan
Ömrün boyu kin çekersen
Dert becerip dert ekersen
Kara Keşiş ver Aslı'nı

Yana-yana gitti Kerem
Saz telinde bitti Kerem
Meclislerde öttü Kerem
Kara Keşiş ver Aslı'nı

Kısmen alıntıladığım ve anlaşılması için Türkiye Türkçesine aktardığım dörtlüklerin, aslı/orijinali şüphesiz daha güzeldir. Bazı sözleri açıklarsam umarım konu ve şiir daha iyi anlaşılacaktır. Şam/şem mum anlamındadır. Adavet düşmanlık demektir. Ortalık Asya'da yaygın kullanılan kuda sözcüğü ise dünür anlamındadır. Od: Ateş. Kada/gada has Türkçe olup dert, hastalık karşılığıdır. Anadolu'muzda "Gadanı alayım" deyimi çok kullanılır. Öttü: geçti manasını verir ve bilhassa saat ifadesinde sık kullanılır. Üçü on öttü/üçü on geçti gibi.

Bu izahtan sonra gelelim Keşişin kızı Aslı ve Kerem'in özetin özeti aşk hikâyesine...

Kara Keşiş kızı Aslı'yı Kerem'e vermez. İran Azerbaycan'ında bulunan Hoy şehrinde başlayan aşk, Keşişin kızını Kerem'den kaçırmasıyla ve Kerem'in onları coğrafyamız takibiyle bağımsız Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Doğu ve Güney Anadolu ile Suriye-Halep'te âşıkların âh ve aşk ateşiyle yanarak küllerinin karışmasıyla sona erer. Söylencesi ve bağlama ile söylenen türküleriyle konu çokça işlenmiştir. Dağlara, kuşlara, çeşmelere, şehirlere, rastlanan kuru kafaya, hatta tamamen sökülen dişlere yakılan türküler; Türk Dünyası kültür ögeleri olarak önderlik ve örneklik vasfındadır. Bu açıdan olmak üzere:

Huzurî nam şairimizin, Kilisenin bahçesinde gördüğü keşişin kızları, ya da Ermeni güzelleri için söylediği gazele bakar mısınız? Mesiha (İsa Peygamberin) Gülleri:

Seyre çıkmış naz ile rânâ Mesiha Gülleri

Arz-ı zibayiş eder ne ziba Mesiha Gülleri.

Câm-ı rengârenk ile dünyayı eyler lerzenâk

Devreder elde mey ü sehpa Mesiha Gülleri.

Hangi kâfir suret-i bîcan eyler iltifat

Olmazsa zîruh-u can âsa Mesiha Gülleri.

Aklı yok abdalları Allah nazardan saklasın

Aklım, fikrim eyledi yağma Mesiha Gülleri

Çekti çarmıha Huzurî'yi padişah-ı mülk-i gam

Arz-ı istimdâde gelsin yâ Mesiha Gülleri.

Önce şu keşiş terimini açıklamak gerekir. Manastırda münzevi yaşayan Hıristiyan rahiplere keşiş denir de hemen manastır nedir? Dediğinizi duyar gibiyim. Yalnız yaşayan anlamındaki Grekçe monos sözünden türeyen manastır, Hıristiyan din adamlarının inziva/nefis terbiyesine çekildikleri yerdir. İslam'daki çilehane karşılığıdır. Keşişler manastırda tarikatlarının disiplinine bağlı olarak tefekkürle yaşarlar. V. Yy dan itibaren manastırlarda bekarlık kuralı çiğnenerek bazen keşişler abess denilen rahibelerle evlenmeye başlamıştır. Bahsi keçen Aslı'nın babası Kara Keşiş ise ekonomist ve Kerem'in babasının hazinedarıdır.

Mesiha ise kutsanmış ve İsa Peygambere ait anlamındadır. Rânâ coşkulu demektir ve bayan ismi olarak da kullanılır. Ziba süslü ve güzel; bu sözden türeyen zibayiş ise süslenmiş demektir.

Edebiyat terimi olarak Dünya küresini bir fanusa benzeten ve renk değiştirmesi ile dünyalığı ve olayları yorumlayan Câm-ı rengârenk deyimi; Lerzenâk: titreyen (siz depremleri de anlayınız) terimi ile birlikte değerlendiriniz. Mey ü sehpa: Kırmızı şarap. Kâfir: Müslüman olmayan, küfür işleyen, bilhassa Hıristiyanlar için kullanılır. Suret-i bîcan: Cansız resim, ikona, kilise resimleri. Zîruh-u can âsa: Ruh sahibi can değneği, sopası. Padişah-ı mülk-i gam: Gam padişahının mülkü. Arz-ı istimdat: Medet, yardım isteği.

Huzurî 1885' de doğup 1951'de vefat etmiştir. Artvin Yusufeli Zor köyündendir. Çok iyi eğitim görmüş, özellikle şiir dili, görüldüğü gibi medrese dilidir. Şahsen Ters Öğüt Destanı'na hayran oldum.

AŞK ONAYI

Her gece geldiğim yerdeyim!
Sessizlik içinde o görüntü yok!
Belki gizli tebessümlerindeyim.
Belki omuz ucu benlerindeyim.
Tepeden tırnağa çok aradım çok.
Ey karanlık mehtabı gördün mü?
Yakamoz yanınca yoksa öldün mü?

Mehtap:Görünüp kaybolan doğa olayıdır.
Mehtap,görünüp kaybolmak aşk onayıdır.

Tüm sessizliği dinlediğim yerdeyim!
Karanlık içinde o görüntü yok!
Kim bilir en son dokunduğun yerdeyim!
Kim bilir bu son dökülen terdeyim!
Dağı denizi çok aradım çok!
Ey karanlık mehtabı gördün mü?
Yakamoz yanınca yoksa öldün mü?

Mehtap:Görünüp kaybolan doğa olayıdır.
Mehtap,görünüp kaybolmak aşk onayıdır.

Öner ÇAĞLAR

Bir Tutam Gül

Rifat KARA



EDEBİYATIMIZDA KÜLTÜRÜMÜZDE GURBET

Hayrettin İVGİN

Gurbet kelimesi Arapça bir addır. Sıladan ayrı kalma, yabancı memleketlerde bulunma halidir. Yad (+el), başka bir il yani yabancı bir ülke (yer)dir. Gurbet, yâdelde gariplik içinde olmaktır. Ayrı düştüğü sıla özlemi ile yabancılık çekme durumudur.

Edebiyatımızda gurbet üç anlamda kullanılmıştır.

1. Memleketten (sıladan) ayrı olma hali: İnsanlar değişik nedenlerle doğup büyüdüğü yerlerden uzak kalabilirler. Gönüllerinde sılaya kavuşma arzusu hiç eksik olmaz. Sılanın taşı, toprağı, dağı, deresi, ağacı, kuşu özet olarak tüm hatırası gönülde hep taze kalmaktadır.

Binlerce şiirimiz, gurbet tem'asını işlemiştir. Faruk Nafız Çamlıbel'in "Suda Halkalar" adlı şiirinde konu gurbet olmadığı halde, gurbet tem'i şiirinin bir yerlerine konulmuş.

Ey gözlerinin çevresi mor, benzi tutumuş
Akşamladığım yolları yalnız gezen afet!
Kaç yıl geçecek böyle hazin böyle habersiz
Sen Marmara'nın göl gibi durgun bir ucunda
Ben böyle atılmış gibi yurdun bir ucunda
Sen benden uzak, ben sana hasret?
Sarmış beni gurbet,
Sarmış beni mecnûn diye zincir gibi dağlar,
Artık bu solan bahçede bülbüllere yer yok
Bir yer ki sevenler, sevilenlerden eser yok
Bezminde kadeh kırdığımız sevgililer yok

(Faruk Nafız Çamlıbel)

1. Geçmişi özleme hâli, yani nostalji de gurbettir: Bu, kişisel duygular ile milli duygular biçiminde ortaya çıkabilir. Yahya Kemal Beyatlı'nın "Açık Deniz" şiiri böyle bir gurbeti temsil eder.

Balkan şehirlerinde geçerken çocukluğum
Her lâhza bir alev gibi hasretti duyduğum

Kalbimde vardı Byron'u bedbaht eden melâl
Gezdim o yaşta dağları hülyam içinde lâl

Aldım Rakofça kırlarının hür havasını
Duydum akıncı cedlerimin ihtirasını

(Yahya Kemal Beyatlı)

derken böyle bir ruh hali içindedir, yani gurbettedir.

1. Tasavvufi düşüncede Allah'tan ayrı olma hali de gurbettir: Onun için vuslat ateşiyle yanan sofî de gurbet acısı çekmektedir. Çünkü onun asıl sılası vücud-ı mutlak denilen Allah'ın varlığıdır.

Yunus Emre; "Mülk-i fenadan geceyim/ Dost iline uçayım" derken dost ili olarak vücud-ı mutlakı ifade etmektedir.

Ben yürürüm yâne yâne
Dost sorarım dilden dile
Gurbette hâlüm kim bile
Gel gör beni aşk n'eyledi

derken sorduğu dost, Allah'tır, gurbet ise yaşadığı yerlerdir.

Bu dünyaya gelen kişi
Ahir yine gitmek gerek
Misafirdir vatanına
Bir gün sefer etmek gerek

derken Yunus Emre vatanına misafir olduğunu bir gün asıl vatana sefer edeceğini ifade etmektedir. Buna göre tasavvufta gurbet, hakikate erişmek arzusu ile vatandan ayrılıştır. Vatan âlem-i bekâdır, yani ahirettir. Bu dünya ise âlem-i fenadır. İnsanın arzusu baki olan ahiret alemidir. Onun için insan gurbettedir ve gariptir.

Türkler, Orta Asya'dan göç dönemlerinden bu yana geçen yüzyıllar içinde, göçebe toplum yapısından toprağa yerleşik toplum yapısına kavuşana kadar hep gurbetin içinde almıştır.

Türkler yarı yerleşik bir durumda iken 7. ile 10. yüzyıllar arasında İslamiyet ile tanışmıştır.

İslamiyetin cihat kavramının hükümlerini de benimseyen bu millet; savaşan, uzaklara giden, gurbeti kendine bir çeşit yaşam tarzı kabul eden karakterlerini sürdürmüştür. Anadolu topraklarını da vatanlaştıran Batı Türkleri bizler, Hak dini uğrunda seferden sefere koşmaktan da geri durmamışız.

Günümüzde dahi süregelen şehirleşme ile köylerden şehirlere göç ve iktisadi zaruretler dolayısıyla dış ülkelerde iş aramaya giden insanlarımız, bu göçebe özelliklerini bir başka manâda sürdürmektedirler. Bütün bunlar Türk edebiyatında geniş anlamda bir gurbet konusunun ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Remzi Oğuz Arık; Gurbet Dergisinde yayımlanan bir makalesinde şöyle diyor:

"Gurbet galiba bizim Orta Asya'dan gelirken edindiğimiz henüz öldüremediğimiz ve dindiremediğimiz bir sızıdır. Anadolu'ya gelirken arkada; ne kadar çok medeniyyet, devlet, yurt, hatıra, sevinç ve eziyet bıraktık? Anadoluda, galiba bunun için gurbet kadar acı ve yerlidir. Çünkü hep gurbetteydik"

Afyonkarahisarlı milletvekili şair yazar rahmetli Osman Atilla'nın;

Hemşehrim ne sen sor ne ben açayım
Söz bitmez tasa tükenmez derttir
Aynı minval üzre nere kaçayım
Bu memleket baştan başa gurbettir

dörtlüğünde belirttiği tavır Remzi Oğuz Arık'ı doğrulamaktadır.

Sözün burasında şunu da söylemek isterim ki, divan edebiyatında gurbet duygusu pek işlenmemiştir. Ancak divan edebiyatında hasret ve özlem bulunmaktadır.

Son dönem Türk edebiyatında gurbet, yazar ve şairlerin ayrılık, hasret, yalnızlık gibi duygularıyla alışılmış şekilde işlenmesi yanında sürdürülen batılılaşma hareketleri neticesi; gurbet tem'ası öz benliğine yabancılaşan nesillerin kendi vatanlarında kendilerini gurbette imiş gibi hissetmelerinin

doğurduğu ıstırabı dile getirmek için ele alınmıştır. Gurbet şairi olarak tanınan Kemalettin Kâmi Kamu'nun (1901 Bayburt-1948 Ankara), şiirini örnek gösterebiliriz.

Gurbet o kada acı
Ki ne varsa içimde
Hepsi bana yabancı
Hepsi başka biçimde

Eriyorum gitgide
Elvedâ her ümide
Gurbet benliğimi de
Bitirmişim içimde

Ne arzum ne emelim
Yaralanmış bir elim
Ben gurbette değilim
Gurbet benim içimde

(Kemalettin Kâmi Kamu)

Âşıklık geleneği içinde önemli bir yeri olan bâdeli aşıkların hayatında gurbet âdeta bir yaşam tarzıdır. Rüyada pirlerin elinden bâde içen âşığa, o anda sevgilisi olacak güzelin siması gösterilir. Âşığın uyandığı andan itibaren rüyasında gördüğü güzele ulaşmak için "Serencam" adı verilen gurbet hayatı başlar. Âşıklar kendileri için alınyazısı kabul ettikleri gurbetin ve gurbetten geri dönmenin hiç de kolay olmadığını, bu acıyı tek başlarına tatmak mecburiyetinde bulunduklarını ve bu durumun ölümden de acı olduğunu şiirlerinde sık sık dile getirmişlerdir:

Âşık edebiyatımızda özellikle bâdeli âşıkların sevgililerini aramak için seyahate çıkarak çeşitli illeri dolaşmaları ve buralarda yapılan yarışmalara katılmaları bir âşıklık geleneği olarak onların vatanlarından ayrılıp gurbete düşmelerine vesile olur.

İçirdin feleğin câm-ı zehrini
Aldı gam leşkeri gönül şehrini
Yeter bunca demdir çektim kahrını
Diyar-ı gurbeti bana mı verdin

Bu nasıl tecelli, bilmem ne hikmet
Serpilmiş cihana dâne-i kısmet
Dertli'yi gurbette koydun akıbet
Firak-ı hasreti bana mı verdin

(Âşık Dertli)

Sevgilisinin peşinden türlü meşakkatlere katlanarak koşan âşık, yalnızlık, yabancılık ve yoksulluk içinde hastalanır. Hasta için gurbet çekilmez bir mihnet köşesidir.

Hançer-i feleğin ucu ciğerde
Durmayıp artıyor yara bu serde
Gurbet diyarında tutuldum derde
Gel tabip yaramı sar garip garip

(Erzurumlu Emrah)

Bütün bu dertlere katlanmanın sebebi vuslat hayalidir.

Sevgilim hayâl-i vuslattan beni
Diyâr-ı gurbette hayran gezdirir

(Erzurumlu Emrah)

Gurbet bir bakıma âşıklar için âdeta alınyazısıdır. Onlar bu acıyı birbaşlarına tatmaya, âşık olmanın verdiği ıstıraplara katlanmaya mecburdurlar.

Gittim gurbet ile geri dönülmez
Kim ölüp de kim kaldığın bilinmez
Ölsem gurbet elde gözüm yumulmaz
Anam, atam bir ağlarım yok benim

(Karacaoğlan)

Âşık edebiyatında olduğu gibi, Halk edebiyatı verimlerinden mâniler ve türkülerde de gurbet teması geniş olarak işlenmiştir.

Halkımız gurbeti konu edinen binlerce mâni ortaya koymuşlardır. Mâni tasniflerinde bunlara "Gurbet Mânileri" denir.

Kaldırın bu yığını
Görem gidip geleni
Kim yuyar kim kaldırır
Gurbet elde öleni

Tuz kabında tuzum var
Yüreğimde sızım var
Acep annem derm'ola
Gurbette bir kızım var

Türkü ve mâniler bölgelerin kendine has musiki anlayışları ile yıllar yılı çalınıp söylenegelmiştir. Özellikle iç göç hadisesinin doğurduğu ayrılık, hasret, hastalık, yoksulluk duyguları , ulaşım imkânlarının gayet kısıtlı olduğu dönemlerde, kişilerin sevdiklerine, memleketlerine ulaşamadan geçirdikleri yılların neticesi olarak ezgilere yansımıştır. "Gurbet türküleri" halk musikimiz içinde başlı başına geniş bir yer tutmaktadır.

Gurbet ilde bir hâl geldi başıma
Ağlama gözlerim Mevlâ kerimdir

(Erzincan Türküsü)

Yeşil kurbalar öter göllerde
Kırıldı kanadım kaldım çöllerde
Anasız babasız gurbet ellerde

Ya ben ağlamayayım kimler ağlasın
Şu mahzun gönlümü kimler eğlesin

Eğin viran olmuş bülbül ötmüyor
Ağam ırak yolda elim yetmiyor
Sayı tutam dedim sayı yetmiyor

Gel ağam gel ağam tez gel sılaya
Sen gelmezsen ağam gelem oraya

(Eğin Türküsü)

Gurbet tem'ası türkülerimizde o kadar çok işlenmiştir ki bu konuda ciltler dolusu kitaplar yazılabilir.

"Erzurum Dağları" adıyla bildiğimiz Erzurum türküsünün şu dörtlüğü neler anlatmıyor ki;

Dört yanımı gurbet sardı tel ile
Yaslı yaslı bayram el ilen
Göz göz oldu yaralarım dil ilen
Yaramı sarmaya da derman bulamam

Niyazi Birsel'den alınan aşağıdaki Çorum türküsü de gurbetteki ve sıladan ayrı düşenin ruh halini anlatıyor.

Şu uzun gecenin gecesi olsam
Sılada bir evin bacası olsam
Dediler ki nazlı yârin pek hasta
Başında okuyan hocası olsam

Gurbet'in verdiği hasret duyguları yakın zamana kadar mektuplarla sakinleştirirdi. Sadık Taşucu'ndan alınan Silifke türküsü bunu doğruluyor.

Çiçekler içinde menekşe baştır
Güzeli gösteren göz ile kaştır
Gurbete gidiyom mektup ulaştır
Mektup ile konuşalım bir zaman

Refik Başaran'dan alınan aşağıdaki Ürgüp türküsünde "gurbeti icad edenler"e ilenme vardır. Gurbet icat edilmemiş ki...Gurbet bir olgudur. Sanatçı kimi kime şikâyet etsin? Genelde sebeb felektir.

Garşı bağda sıra sıra bademler
Otursun ağlasın yâri gidenler
Ne sen bana doydun ne de ben sana
Kör olsun gurbeti icad edenler

Alıverin filintamı oymadan
Gideceğim şu Ürgüb'e doymadan

Âşıklar ve halk sanatçıları tarafından icra edilen bir uzun hava çeşidi de "Gurbet Havası" olarak adlandırılır. Âşık Kerem'den alınan bir türkünün dörtlüğü şöyledir.

Kerem der ki dağ üstüne dağ olmaz
Âh çekenin yüreğinde yağ olmaz
Elin kızı gelip sana yâr olmaz
Varıp kapısına kul olmayınca

(Âşık Kerem)

Bir kayseri türküsü var: "Yarim İstanbul'u Mesken mi Tuttun?" Bu türkünün bir de hikâyesi bulunuyor. Elem verici bir hikâye...Bu türkünün sözlerini ve de hikâyesini gurbet acısını ne denli yoğun verdiği için yazıma alıyorum.

"İki genç hayatlarını birleştirirler. Ama geçim derdi delikanlının canını sıkmaya başlar.

Toprak verimsizdir. İş yoktur. Gurbete çıkmaya karar verir. İstanbul'un yolunu tutar. Uzun bir ayrılık başlamıştır, yeni evliler arasında.

Gelin kilim dokuyarak teselli bulmaya çalışır. Aylar yılları kovalar ne gelen var, ne giden. Mektup da gelmez olur artık. Kız bu üzüntü ile verem olur. Artık ümitsizdir. Muradına ermeden göçüp gider bu dünyadan. Arkasında yaşadığı bu umutsuz hayatın öyküsüyle süslenmiş ağıtı kalır."

Türkünün sözleri şöyledir:

Yârim İstanbul'u mesken mi tuttun?
Gördün güzelleri beni unuttun
Sılaya dönmeye yemin mi ettin?

Gayrı dayanacak özüm kalmadı
Mektuba yazmak sözüm kalmadı

Yarim sen gideli yedi yıl oldu
Diktiğin fidanlar meyvalar verdi
Seninle gidenler sılaya döndü
Gayrı dayanacak özüm kalmadı
Mektuba yazmak sözüm kalmadı

Ağamın giydiği ketenden gömlek
Yok imiş dünyada öksüze gülmek

Gurbet ellerinde kimsesiz ölmek
Mektuba yazacak sözüm kalmadı

İğde çiçek açmış dallar götürmez
Dağlar diken olmuş kervan oturmaz
Benim bağrım yufka sitem götürmez

Gayrı dayanacak özüm kalmadı
Mektuba yazmak sözüm kalmadı

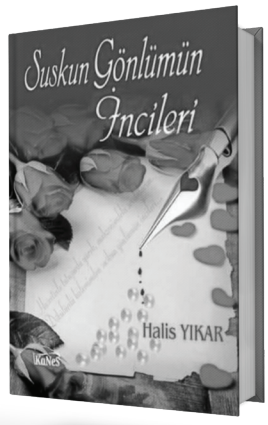
(Kayseri Türküsü)

Sonsöz olarak gurbetin ne kadar acı ve elem verici olduğunu Karacaoğlan'ın bir şiirinin ilk dörtlüğünü yazarak vermek istiyorum. Dünyada korkulacak üç nesnenin biri Gurbet, biri Ayrılık, biri de Ölüm'dür.

Şu dünyada üç nesneden korkarım
Biri gurbet bir ayrılık bir ölüm
Hiç birinden hasta gönül şen değil
Biri gurbet bir ayrılık bir ölüm.

Suskun Gönlümün İncileri

Halis YIKAR



ZONGULDAK

Zeynel YEŞİLAY

Türkiye'de 67' i vilayet varken Turizm ve Tanıtma Bakanlığında görevli iken 60 vilayetimizi ziyaret etmiş ve fotoğraflamıştım. Görmediğim vilayetlerimizden biri Zonguldak idi.

İlk defa 6 Ekim 1997 yılında Başbakan Bülent Ecevit ile ziyaret etmiş çok etkilenmiştim. Dağların çepeçevre sardığı Zonguldak kısa süre de olsa çok dikkatimi çekmişti. Ve bir gün buraya tekrar gelmeyi ve fotoğraf çekmeyi çok arzulamıştım.

Nitekim ailecek 11- 12 Aralık tarihlerinde bu güzel ilimizi ziyaret etmek kısmet oldu. Sınırlı zaman içinde çok yoğun bir fotoğraf çekim gezisini gerçekleştirdim. Dostlarımız ile hem sohbet edip hem de Zonguldak'ın harika doğasını dolaşıp fotoğraflamaya çalıştım.

Bilindiği gibi Zonguldak bizim kömür üretim merkezlerimizin başında gelmektedir. Kömür ocaklarının işletilmeye başlamasıyla buraya yerli yabancı yatırımcılar ve sermaye gelmeye başlamış, böylece Zonguldak 1896 senesine kadar Ereğli'ye bağlı iken 1893 senesinde mendireğin yapılmasıyla gelişen Zonguldak 1920 yılına kadar bir kaza yapılmış. 1 Haziran 1920 senesinde ise İlçe olmuştur. Bu arada yaşanan Kurtuluş Savaşı sonunda kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin 1 Nisan 1924 tarihinde ilk İli olan Zonguldak gelişimi devam ettirmeye başlamıştır.

Geçmiş tarihini incelediğimiz zaman İÖ 1200 yıllarında Frigleri görürüz. Göç kavimleri bu yöreye gelerek ilk ahalisini oluşturmuşlardır. İÖ 676'ler de yöreye Kafkaslardan gelen Kimmerler sahip çıktılar. İran'dan gelen Med'ler bir süre hakim oldular. Daha sonra İÖ VI yıllarda Lidya'ları görürüz. 213 yıl Anadolu' ya hakim olan Persler ve sonra Makedonya Kralı İskender'in hakimiyeti görülür. Kıyı kentlerini restore eden Romalıların da buralara hakim olduğunu görürüz. 395 yılında ikiye ayrılan Roma'nın doğudaki gücü Bizans bu yörelere sahiplenmiştir.

Sırayla, Arapların akını, Ruslar ve Cenevizlilerin izleri görülür. XI. yüzyılda Selçukluların Anadolu'ya hakim olmaları neticesinde Zonguldak ve yöresine gelen ilk Türk Komutan Emir Karatekin 1084 senesinde Ulus, Devrek, Bartın'ı, 1085' de Sinop'u ve 1086 yılında ise Zonguldak ve yöresini Türklerin yönetimine kattığını görüyoruz.

Sırasıyla Selçuklular, Danişmendliler, Bizanslılar, Candaroğulları ve nihayet 1392 senesi geldiğinde Yıldırım Beyazıt Zonguldak ve yöresini Osmanlı topraklarına dahil eder. 1402 Ankara Savaşında Timur'a yenilince Candaroğullarının hakimiyetine giren Zonguldak, 1460 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından Candaroğulları Beyliğinin idaresini sona erdirir.

Ama Zonguldak, Osmanlılar tarafından ilgilenilmeyen bir şehir olarak kalır. Kazak Korsanları durdurmak için buraya gönderilen Yeniçeriler tarafından soyulan Zonguldak Halkı Taş Kömürünün ortaya çıkmasıyla 1829 yılında değer kazanmaya başlar. Taşkömürü ocakları, yabancı sermayanin gözdesi haline gelir, Yunanlılar, Belçikalılar, Almanlar, Fransızlar, Ruslar , ve İngilizler tarafından bu ocaklar kullanılır.

Zonguldak Vilayetine, 1927 yılında Safranbolu kazası katılmış, daha sonraki yıllarda ise Çaycuma, Devrek, Ulus, Karabük, Eflani, Kurucaşile, Kilimli, Alaplı, Amasra, Yenice, ereğli ve Gökçebey Zonguldak'a bağlanmıştır.

1991 yılında Bartın İl yapılınca Zonguldak İlçelerinden bazıları Bartın'a bağlanmıştır. Bunlar Ulus, Kurucaşile, Yenice, Amasra, Eflani, Safranbolu'dur. Turizm sektöründen de gereken nasibini alan Zonguldak son yıllarda bu konuda büyük bir gelişim yakalamıştır. Akdenizin deniz güneş kum tatili imkanı elbette Karadeniz için geçerli değil, ama buna karşın ormanlık alanları, yaylaları, çeşitli mağaraları, doğal güzellikleri Zonguldağ'ı bir cazibe merkezi haline getirmektedir. Dünyaca ünlü Devrek Bastonları da önemlidir.

Düşünün bir kere yıllarca evlerimizde ısınmak için yaktığımız Taş Kömürünün kaynağına gidiyor ve burada kömür işletmelerini, Limanda bekleyen gemileri velhasıl kömürün havasını izleyip yaşıyorsunuz.

Zoguldak bir iki günde gezilip bitirilecek bir şehrimiz değil maalesef. Eğer bir gün kısmet olur sizlerde giderseniz aşağıda listesini verdiğim bu ilginç yerleri görmenizi tavsiye ederim.

Zonguldak Merkez' de; Fener Bölgesi, Kapuz Plajı, Gökgöl Mağarası, Uzunmehmet Anıtı, Şarjöman Rapid İskelesi, Harmankaya Şelalesi, Kent Ormanı, Maden Müzesi , Krispos Anıt Mezarı. Çaycuma'da; Filyos Tieion Antik Kenti, Kadıoğlu Köyü Mozaik Kazı Alanı, Filyos Kuş Cenneti, Göldağı Tabiat Parkı. Gökçebey'de; Çanakçılar A.Ş. Özel Müzesi, Süzek Kanyonu Macera Parkuru, Herkime Köyü- Herkime Evleri. Alaplı Gümeli Anıt Porsuk Ağacı. Karadeniz Ereğli'de; Kdz. Ereğli Müzesi, Cehennemağzı Mağaraları, Alemdar Gezi Müzesi, Bozhane ve Fetih Çınarları, Kdz. Ereğli Kalesi. Alaplı ve Gümeli'de ; Gümeli, Bölüklü ve Bacaklı Yaylaları. Devrek'de; Devrek Bastoncular Çarşısı, Madencioğlu Şelalesi, Bostandüzü Ormaniçi Dinlenme Alanı.

Estetik Eleştirinin Kavram - Terim ve Anahtarları

Prof. Dr. Himmet UÇ



SESLENİŞ!

Gazze İslam yurdu, Filistin nebi yöresi,
Zalime kurşun olur şehrin her bir köşesi,

Mazlumları öldürmek, hangi kitapta yazlı?
Hangi yasada kayıtlı, hangi hitapta gizli?

Tevrat mı emrediyor, yoksa İncil'de mi var?
Musa'nın kelamı mı, İsa'dan mı yadigâr?

Firavun karşısına Musa'lar çıkar bir gün,
İbrahim'ler Nemrut'un tahtını yıkar bir gün.

Ebabille kahroldu, Ebrehe'nin ordusu,
İslam düşmanlarının bu yüzdendir korkusu.

Haksızlığa karşıdır, her an mücadelemiz,
Bitmeyecek asla hiç, bir an müdahalemiz.

Arşa yükseliyorken masumların bu ahı,
Ey İsrail canisi, neydi onun günahı?

Her bir damla gözyaşı kurşun olup delecek,
Dünyanın vampirleri kan kusarak ölecek!

Ölüm kusuyor uçak, fosfor yakıyor canı,
Nerde insan hakları, var mı merhamet hani?

Cihanın göbeğinde, fitneler ekiliyor,
Kilise, Havra, Cami hainceyıkılıyor!

Sular akmıyor, ilaç yok, her taraf tarumar,
Ayyuka yükseliyor, gönüllerde ah u zar!

Çakallara dur diyen, yok mu hiç bir cengâver?
BM ne iş yapıyor, İİT'den ne haber?

Nerede İslam ülkesi, uyuyorlar mı hep?
Ayyuka çıkan sesi duymuyorlar mı acep?

Kazım ÖZTÜRK (KAZIMÎ)

29 EKİM 2023

Sibel UNUR ÖZDEMİR

Büyük Ata'm!

Şimdi çok uzaklardasın, oralardan sesimi duyacağına olan inancımla sana bu satırları yazıyorum.

Uzaklardasın derken, senin de söylediğin gibi, toprak olan sadece vücudun. Fikirlerin, devrimlerin, ilkelerin, birbirinden değerli özdeyişlerin bizimle birlikte ve açtığın yolda gösterdiğin hedefe doğru yürümeye devam ediyoruz.

"Türkiye Cumhuriyet'i ilelebet payidar kalacaktır" deyişin kulaklarımda çınlıyor. Seni, bir kez daha saygı, sevgi ve minnetle anıyorum. Yıl 2023 ve biz senin bize emanet ettiğin Cumhuriyet'imizin 100. yıl dönümünü kutluyoruz. Hepimize kutlu olsun!

Bugünlere kolay erişilmedi tabii. Hasta bir adam vardı iyileştirilmeyi bekleyen. İşte sen azminle, inancınla, yılmadan cepheden cepheye koştun ve bir doktor edasıyla o hasta adamı iyileştirdin. Bugün 100. yılını kutladığımız Cumhuriyet'imizi kurarak bizlere armağan ettin. Az zamanda çok büyük işler başardın. Buna rağmen yaptıklarımızı yeterli görmememizin altını çizerek daha çok çalışmamız gerektiğini, yurdumuzu dünyanın en bayındır ve en uygar medeniyetler seviyesine çıkaracağımızın müjdesini verdin bize. Başarılı olacağımıza şüphem yok, milli kültürümüzü çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne taşıyacağız, dedin.

Şimdilerde teknoloji çok gelişti. Birbirimizle anında haberleşiyor, görüntülü olarak konuşuyor, iletişim kuruyor, bilgiye çok çabuk ulaşıyor, bir şehirden başka bir şehre çabucak gidip gelebiliyoruz. Kurtuluş Savaşı yıllarını düşünüyorum da... O imkansızlıklarla yoktan var ettiğin Cumhuriyet'imiz, kazandığın zaferler, ileriye dönük bakış açın olmasaydı şimdi biz özgürce nefes alabilir miydik öz toprağımızda?

Bu dönemde yaşasaydın kim bilir daha ne büyük işler başarırdın. Biz, çocukların bayrağı senden devir aldık. Canımız, bedenimizden çıkana kadar gururla taşıyamaya devam edeceğiz. Senin ilke ve inkılaplarınla yol alacak, içinde bulunduğumuz yüzyılın hız ve hareketine göre düşünecek, geçen zamana oranla daha çok çalışacak, daha çok üretecek ve daha büyük işler başaracağız.

Senin de dediğin gibi Türk milleti çalışkandır, Türk milleti zekidir, Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti milli birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Çünkü, Türk milletinin yürümekte olduğu yükselme ve uygarlık yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meşale, pozitif ilimdir. Türk milletinin tarihi bir niteliği de güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir.

Milli idealimizi geliştirmek için yüksek karakterimizi, yorulmaz çalışkanlığımızı, yaratılışımızdaki zekamızı, ilme bağlılığımızı, güzel sanatlara olan sevgimizi, milli birlik duygumuzu sevgiyle, saygıyla, azimle, beslemeye devam edeceğiz.

Bir Cumhuriyet Kadını olarak bu kutlu güne kavuşmanın heyecanı ve coşkusu içerisindeyim. Senin devrimlerin sayesinde seçme ve seçilme hakkını kazandım. Öğrenim yaptım. Koluma altın bileziğimi taktım. Çalıştım, devletime hizmet ettim. Düşüncelerin kılavuzum oldu, ışıkla, bilgiyle, kültürle, gerçek faziletle

süslenip donandım. Yerlerde sürünmedim, omuzlar üstünde göklere yükseldim. "Yeryüzünde gördüğümüz her şey kadının eseridir" sözünün elini sıkı sıkı tutarak öldükten sonra da anılmak için eserler bıraktım bu fâni dünyaya.

Ben de senin gibi inanıyorum ki geleceğin yüksek uygarlık ufkunda yeni bir güneş misali doğmaya devam edeceğiz hep birlikte.

Büyük Ata'm!

Bize hediyen olan Cumhuriyet'imizi yüz yıllar boyunca kutlayacağımıza yürekten inanıyor, muhtaç olduğumuz kudretin damarlarımızdaki asil kanda saklı olduğunu biliyoruz. Sana ne kadar müteşekkir olduğumuzu anlatmaya kelimelerimiz kifayetsiz kalıyor ancak uzaklardan, çok uzaklardan bizi izlediğini, duyduğunu, gördüğünü, anladığını biliyoruz.

Ne mutlu Türkü'm diyene! Ne mutlu Cumhuriyet'in yüzüncü yılına!

Gökyüzünün Adamı

Nazim AHMETLİ

